

Agenda – Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Lleoliad:	I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Ystafell Bwyllgora 3 – y Senedd	Fay Bowen
Dyddiad: Dydd Llun, 8 Gorffennaf 2019	Clerc y Pwyllgor
Amser: 12.45	0300 200 6565
	SeneddArchwilio@cynulliad.cymru

(Rhag-gyfarfod preifat)

(12.45 – 13.00)

Cytunodd y Pwyllgor ar 24 Mehefin 2019 ar gynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o eitemau 1 & 2 y cyfarfod hwn)

1 Rheoli apwyntiadau cleifion allanol ar draws Cymru: Trafod yr adroddiad drafft

(13.00 – 13.30)

(Tudalennau 1 – 37)

PAC(5)–19–19 Papur 1 – Adroddiad drafft

2 Gwasanaeth gofal sylfaenol y tu allan i oriau: Trafod yr adroddiad drafft

(13.30 – 13.50)

(Tudalennau 38 – 76)

PAC(5)–19–19 Papur 2 – Adroddiad Drafft

3 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau

(13.50)

4 Papur(au) i'w nodi

(13.50 – 14.00)

4.1 Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru: Swyddfa Archwilio Cymru Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2018–19

(Tudalennau 77 – 216)

4.2 Plant a phobl ifanc sydd wedi bod mewn gofal: Llythyr gan Gadeirydd Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg (21 Mehefin 2019)

(Tudalennau 217 – 222)

4.3 Gwasanaeth gofal sylfaenol y tu allan i oriau: Llythyr oddi wrth Llywodraeth Cymru (25 Mehefin 2019)

(Tudalennau 223 – 235)

4.4 Rheoli Apwyntiadau Dilydol Cleifion Allanol ar Draws Cymru: Llythyr oddi wrth Llywodraeth Cymru (26 Mehefin 2019)

(Tudalennau 236 – 244)

5 Gweithredu Deddf Cyllid y GIG (Cymru) 2014: Sesiwn dystiolaeth gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

(14.00 – 15.00)

(Tudalennau 245 – 290)

Papur briffio

PAC(5)-19-19 Papur 3 – Datganiad Llywodraeth Cymru: Perfformiad Ariannol y Gwasanaeth Iechyd Gwladol 2018-19 (12 Mehefin 2019)

PAC(5)-19-19 Papur 4 – Datganiad Swyddfa Archwilio Cymru i'r wasg – Cyfrifon Blyneddol Byrddau Iechyd (12 Mehefin 2019)

PAC(5)-19-19 Papur 5 – Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Joe Teape – Dirprwy Brif Weithredwr/ Cyfarwyddwr Gweithrediadau, Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Huw Thomas – Cyfarwyddwr Cyllid, Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Mandy Rayani – Cyfarwyddwr Nyrsio, Ansawdd a Phrofiad Cleifion, Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

(Egwyl)

(15.00 – 15.10)

6 Gweithredu Deddf Cyllid y GIG (Cymru) 2014: Sesiwn dystiolaeth gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan

(15.10 – 16.15)

(Tudalennau 291 – 299)

PAC(5)-19-19 Papur 6 – Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan

Judith Paget – Prif Weithredwr, Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan

Glyn Jones – Cyfarwyddwr Cyllid a Pherfformiad, Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan

Martine Price – Cyfarwyddwr Nyrsio Dros Dro, Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan

7 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod ar gyfer y mater a ganlyn:

(16.15)

Eitemau 8, 9 & 10

8 Gweithredu Deddf Cyllid y GIG (Cymru) 2014: Trafod y dystiolaeth a gafwyd

(16.15 – 16.30)

9 Blaenraglen waith: Trafod y flaenraglen waith ar gyfer haf 2019

(16.30 – 16.50)

(Tudalennau 300 – 311)

PAC(5)-19-19 Papur 7 – Rhaglen waith drafft

10 Gwrthsefyll twyll yn y Sector Cyhoeddus: Trafod digwyddiad 1 Gorffennaf

(16.50 – 17.00)

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 2

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Auditor General for Wales

ADRODDIAD BLYNYDDOL A CHYFRIFON 2018-19

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Mae'r Adroddiad Blynyddol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2018 wedi cael ei baratoi ar y cyd, ac fe'i gosodir gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru, gan Archwilydd Cyffredinol Cymru a Chadeirydd Swyddfa Archwilio Cymru, yn unol ag Atodlen 2 i Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 ac mae'n cynnwys materion fel a gyfarwyddwyd gan y Trysorlys.

Mae'r Adroddiad Blynyddol yn dangos y canlynol yn ystod 2018-19:

- mae swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru wedi cael eu harfer yn gyson â'r [Cynllun Blynyddol](#) a baratowyd ar gyfer y flwyddyn o dan adran 25 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, heb unrhyw newidiadau sylweddol i'r gwaith a gynlluniwyd; ac
- mae'r blaenoriaethau a nodwyd yn y Cynllun ar gyfer 2018-19 wedi'u cyflawni i raddau helaeth.

Mae'r Cyfrifon ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2019 wedi cael eu paratoi gan Archwilydd Cyffredinol Cymru, fel Swyddog Cyfrifyddu Swyddfa Archwilio Cymru, yn unol ag Atodlen 1 i Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 ac ar ffurf a gyfarwyddwyd gan y Trysorlys.

Os oes arnoch angen y cyhoeddiad hwn mewn fformat a/ neu iaith arall, neu os oes gennych unrhyw gwestiynau am ei gynnwys, cysylltwch â ni gan ddefnyddio'r manylion isod. Rydym yn croesawu gohebiaeth yn Gymraeg a Saesneg a byddwn yn ymateb yn yr iaith a ddefnyddiwyd gennych. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

24 HEOL Y GADEIRLAN

CAERDYDD

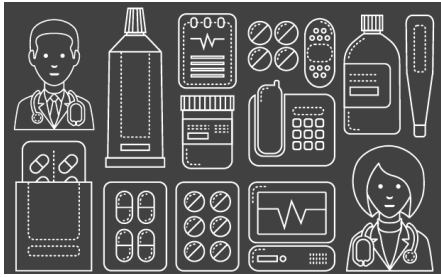
CF11 9LJ

Ffôn 029 2032 0500

E-bost post@archwilio.cymru

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

CIPOLWG AR Y FLWYDDYN

EBRILL 2018

Daethom â nifer o ffynonellau data ynghyd i ddarparu cipolwg ar gyflwr presennol gofal sylfaenol yng Nghymru.

Daethom i'r casgliad bod cyrff cyhoeddus yng Nghymru'n amrywio wrth ystyried i ba raddau y maent yn sicrhau bod eu gwasanaethau'n hygyrch i bobl ac arnynt angen gwasanaethau dehongli a chyfieithu.

MAI

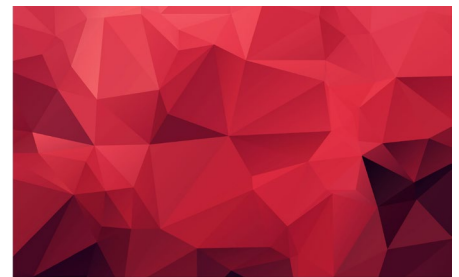
Fe gyhoeddod ni adroddiad yn nodi nad yw cyrff cyhoeddus wedi mynd ati mewn modd systematig eto i gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy a gyflwynwyd gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 i'w ffordd o weithio.

Fe argymhellon ni y dylai awdurdodau lleol wneud mwy i gynnwys pobl ag anableddau dysgu a'u gofawyr yn y broses o gynllunio gofal a'r broses o gytuno ar lwybrau at fwy o annibyniaeth.

MEHEFIN

Fe archwilion ni berthynas Llywodraeth Cymru â Pinewood ac fe nodon ni'r ffeithiau a arweiniodd at derfynu cytundeb cydweithredol i hyrwyddo cynyrchiadau teledu a ffilm yng Nghymru.

Fe gynhalion ni weminar a oedd yn trafod sut y gallai'r rhai sy'n rhan o gynllunio a darparu gwasanaethau amddiffyn defnyddwyr sydd wedi dioddef profiadau niweidiol yn ystod plentyndod ac ymgysylltu â hwy mewn ffordd well.

GORFFENNAF

Fe gynhyrchon ni ganllaw i'r modd y mae cyllid cyhoeddus yng Nghymru'n gweithio, a oedd wedi'i fwriadu i gefnogi gweithgarwch effeithiol i graffu ar benderfyniadau ynglŷn â gwariant cyhoeddus.

Fe ymgwymerodd Archwilydd Cyffredinol newydd Cymru, Adrian Crompton, â'i swydd.

AWST

Fe gyhoeddod ni femorandwm am gontractau gwerthu pren a ddyfarnwyd gan Cyfoeth Naturiol Cymru gan nodi'r rhesymau dros ddarparu barn archwilio amodol.

Daethom i'r casgliad, er gwaethaf ymdrechion cadarnhaol Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru i neilltuo holl gyllid yr UE cyn Brexit, fod Cymru'n wynebu risg sylweddol o golli peth cyllid os bydd y DU yn gadael heb gytundeb.

MEDI

Fe gyhoeddod ni bedwar adroddiad budd y cyhoedd a oedd yn amlygu methiannau mewn trefniadau llywodraethu ac annigonolrwydd mewn rheolaeth ariannol mewn cynghorau tref a chymuned.

Fe gynhalion ni seminar dysgu ar y cyd a oedd yn dwyn y teitl 'dal y drych i fyny' ac a oedd yn ymwneud â dylunio a darparu gwasanaethau trwy ganolbwyntio ar anghenion defnyddwyr gwasanaethau.

HYDREF

Fe gyhoeddod ni ganlyniadau ymarfer diweddaraf y Fenter Twyll Genedlaethol yng Nghymru, sydd wedi canfod at atal £5.4 miliwn mewn twyll a gordaliadau.

Daethom i'r casgliad bod Llywodraeth Cymru wedi sefydlu rhaglen a reolir yn dda i helpu cynghorau i gaffael capasiti ar gyfer trin gwastraff bwyd a gwastraff gweddillol.

TACHWEDD

Fe alwon ni ar awdurdodau lleol yng Nghymru i feddwl a gweithredu'n wahanol i gynnal gwasanaethau mewn cymunedau gwledig a helpu'r cymunedau hynny i oresgyn yr heriau y maent yn eu hwynebu.

Fe gyhoeddod ni adroddiad a oedd yn nodi bod targedau amser aros ar gyfer archwiliadau radioleg yn cael eu cyrraedd ar hyn o bryd a bod gwasanaethau radioleg yn cael eu rheoli'n dda, ond bod angen camau gweithredu clir ac wedi'u targedu i sicrhau eu bod yn gallu ymdopi â'r galw yn y dyfodol.

RHAGFYR

Daethom i'r casgliad mai dim ond rhai awdurdodau lleol sydd wedi canolbwyntio ar greu amgylchedd i gael y gorau o'r data y maent yn ei ddal i helpu i wella gwasanaethau a deilliannau.

Fe ddangoson ni fod Awdurdod Cyllid Cymru wedi gweithredu'n effeithiol hyd yma i weinyddu trethi a oedd newydd gael eu datganoli yng Nghymru.

IONAWR 2019

Canfuom fod cyfradd defnyddio Fy Ngherdyn Teithio, y cynllun teithiau rhatach ar fysiau i bobl ifanc, wedi bod yn sylweddol is nag a awgrymwyd gan amcangyfrifon cynnar Llywodraeth Cymru.

Fe gyhoeddod ni adroddiad a oedd yn nodi bod gwariant ar staff asiantaeth gan GIG Cymru wedi cynyddu'n sylweddol dros y blynnyddoedd diwethaf, gyda thuag 80% o'r gwariant hwnnw'n talu am staff i gyflenwi pan fo swyddi'n wag.

CHWEFROR

Fe gynhyrchon ni bapur trafod a rhestr wirio chwe phwynt ar gyfer cynghorau yng Nghymru i helpu i wella swyddogaethau trosolwg a chraffu.

Fe nodon ni ein barn ynglŷn â dull y sector cyhoeddus o reoli goblygiadau Brexit 'heb gytundeb'.

MAWRTH

Fe sefydlon ni rai gwersi i'w dysgu ar gyfer penderfyniadau buddsoddi yn y dyfodol gan Fargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd a phartneriaethau eraill tebyg.

Fe gynhalion ni weminar a oedd wedi'i bwriadu i roi'r offer a'r wybodaeth angenrheidiol i aelodau o fyrddau ac aelodau anweithredol allu ceisio sicrwydd bod eu sefydliad wedi rhoi'r trefniadau seiberddiogelwch angenrheidiol ar waith.

CYNNWYS A CHALLAW I DDARLLEWYR

ADRODDIAD AR BERFFORMIAD

Adolygiad o waith yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru yn 2018-19, gan gynnwys dadansoddiad o'n cyflawniadau a'n perfformiad, a'n sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn.

Trosolwg	9
Crynodeb o bwy ydym ni, yr hyn a wnawn, y prif risgiau rydym yn eu hwynebu a'n perfformiad yn ystod y flwyddyn ddiwethaf.	
Datganiadau gan yr Archwilydd Cyffredinol a Chadeirydd y Bwrdd	9
Pwy ydym ni a beth rydym yn ei wneud	11
Y prif broblemau a risgiau rydym yn eu hwynebu	13
Dangosyddion perfformiad	14
Dadansoddi perfformiad	18
Asesiad sy'n ystyried i ba raddau y mae'r rhaglenni gwaith a'r blaenoriaethau tair blynedd a nodwyd yng Nghynllun Blynyddol 2018-19 wedi'u cyflawni.	
Prosiectau archwilio	19
Gwaith arfer da	21
Cefnogi gwaith craffu ac atebolrwydd effeithiol	23
Gweithgarwch ymgysylltu a chydweithio	25
Ein trefniadau llywodraethu ac arwain	27
Ein defnydd o adnoddau	28

ADRODDIAD AR ATEBOLRWYDD

Datganiadau ac adroddiadau allweddol sy'n ein galluogi i fodloni gofynion atebolrwydd a dangos cydymffurfiaeth ag arfer llywodraethu corfforaethol da.

Adroddiad ar lywodraethu corfforaethol	47
Esboniad o gyfansoddiad a threfniadaeth ein strwythurau llywodraethu a'r ffordd y maent yn helpu i gyflawni ein nod a'n hamcanion.	
Adroddiad y Cyfarwyddwyr	48
Datganiad o gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu	50
Datganiad llywodraethu	52

Adroddiad ar gydnabyddiaeth ariannol a staff 72

Ein polisi cydnabyddiaeth ariannol, manylion cydnabyddiaeth ariannol a buddion pensiwn aelodau'r Bwrdd, ei bwyllgorau a'r Pwyllgor Rheoli, ein datgeliad cyflog teg ac adroddiad ar ein strwythur staffio.

Adroddiad ar gydnabyddiaeth ariannol 72

Adroddiad staff 83

Alldro adnoddau ac adroddiad yr archwilydd 90

Ein crynodeb o alldro adnoddau, trosolwg o dueddiadau yn ein gwariant hirdymor, ac adroddiad yr archwilydd annibynnol, gan gynnwys ei farn ar y datganiadau ariannol, rheoleidd-dra a materion eraill.

Crynodeb o alldro adnoddau a nodiadau cysylltiedig 90

Adroddiad yr archwilydd annibynnol i Gynulliad Cenedlaethol Cymru 95

DATGANIADAU ARIANNOL

Datganiadau ariannol Swyddfa Archwilio Cymru, ynghyd â nodiadau ategol ac esboniadol.

Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr 101

Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol 102

Datganiad o Lifoedd Arian Parod 104

Datganiad o Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr 105

Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol 106

Geirfa 126

ATODIADAU

Atodiad 1: Rhaglenni gwaith a gyflawnwyd yn 2018-19 129

Atodiad 2: Sylwebaeth ar gynnydd tuag at gyflawni ein blaenoriaethau 134

ADRODDIAD AR BERFFORMIAD

ADOLYGIAD O WAITH YR ARCHWILYDD CYFFREDINOL A SWYDDFA
ARCHWILIO CYMRU YN 2017-18, GAN GYNNWYS DADANSODDIAD O'N
CYFLAWNIADAU A'N PERFFORMIAD, A'N SEFYLLFA AR DDIWEDD Y
FLWYDDYN.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru a'r Swyddog Cyfrifyddu

6 Mehefin 2019

TROSOLWGW

Datganiad gan yr Archwilydd Cyffredinol

Roedd 2018-19 yn flwyddyn gynhyrchol iawn i ni o ran ein gwaith archwilio. Fe lwyddom ni i gyflawni'r rhaglen gyfan o archwiliadau a oedd wedi'i nodi yn ein Cynllun Blynnyddol i safon ansawdd uchel. Rhaid i'r rhan fwyaf o'r clod am y llwyddiant hwn fynd i broffesiynoldeb, ymroddiad a gwaith caled staff Swyddfa Archwilio Cymru a'n contractwyr, yr wyf yn eithriadol o ddiolchgar iddynt.

Mae detholiad o astudiaethau achos wedi cael ei gynnwys yn yr Adroddiad hwn i roi mwy o ddealltwriaeth am rai o'r prosiectau yr ydym wedi bod yn rhan ohonynt, a'r cyfraniad sylweddol y mae ein gwaith yn ei wneud o ran dwyn cyrff

cyhoeddus i gyfrif a helpu i wella'r modd y darperir gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru.

Fe wnaethom hefyd gynnydd sylweddol yn ystod y flwyddyn o ran trawsnewid y ffordd yr ydym yn cyflawni ein rhaglen archwilio i wneud yn siŵr ein bod yn cynyddu pŵer ein mewnwleidiad unigryw i'r eithaf, yn dod â sylwebaeth ddibynadwy i'r amlwg ar y materion cywir ar yr adeg gywir, ac yn ymgysylltu mewn ffordd sy'n taro tant gydag ystod ehangach o gynulleidfaoedd.

Fe wnaethom adolygu digwyddiadau megis sefyllfa Brexit, a oedd yn newid yn gyflym, wrth iddynt ddatblygu, a darparu ein safbwynt annibynnol ar yr hyn y mae amgylchedd sy'n newid yn ei olygu i'r cyrff a archwilir gennym.

Fe wnaethom ddefnydd cynyddol o ddadansoddeg data i wella'r modd yr ydym yn canfod, yn caffael ac yn dadansoddi data a sut yr ydym yn darlunio ac yn cyfleu ein canfyddiadau a'n hargymhellion.

Ac fe gefnogom ni'r broses newid trwy hwyluso'r drefn o rannu arfer da a gwersi o archwiliadau trwy raglen o seminarau a gweminarau, gan fynd ati'n fwyfwy i gynnwys barn a phrofiadau defnyddwyr gwasanaethau ac arbenigwyr byd-eang yn y sgysiau hyn.

Wrth edrych ymlaen, rydym yn amcanu at adeiladu ar y momentwm a fagwyd trwy ein gwaith yn 2018-19 a datgloi ein potensial llawn fel ysgogydd newid a gwelliant wrth graidd gwasanaethau cyhoeddus trwy wireddu'r uchelgeisiau a nodir yn ein Cynllun Blynnyddol newydd.

Adrian Crompton

Archwilydd Cyffredinol Cymru

Datganiad gan y Cadeirydd

Mewn nifer o ffyrdd mae'r deuddeng mis diwethaf wedi bod yn flwyddyn o newid yn Swyddfa Archwilio Cymru. Fe groesawom ni Adrian fel yr Archwilydd Cyffredinol a'r Prif Weithredwr newydd ac fe dreuliom ni amser yn ail-werthuso ein risgiau a'n blaenoriaethau allweddol ac yn diweddarau ein huchelgeisiau corfforaethol. Fodd bynnag, fe wnaethom hefyd barhau i weithio'n ddygn i gyflawni ein hymrwymadau parhaus i gynnal safonau uchel o ran llywodraethu corfforaethol, ceisio arbedion effeithlonrwydd pellach a gwneud gwaith sy'n cael effaith ac yn ychwanegu gwerth.

Ar y cyfan, fe wnaethom berfformio'n dda ac rwy'n fodlon ar ein cyflawniadau ac yn ymfalchïo ynddynt. Cafodd risgiau strategol eu rheoli'n dda a llwyddom i gyrraedd llawer o'r targedau heriol a osodwyd gennym ar gyfer ein dangosyddion perfformiad allweddol. Hoffwn dalu teyrnged i staff Swyddfa Archwilio Cymru am eu holl waith caled a'u hymrwymiad trwy gydol y flwyddyn. Yn yr Adroddiad hwn rydym yn dathlu ein cyflawniadau, y mae llawer ohonynt, ond rydym hefyd yn nodi rhai meysydd pwysig lle mae angen i ni fyfyrrio a gwneud gwelliannau pellach.

Ein rôl ni fel bwrdd yw goruchwylio'r gwaith o gyflawni holl swyddogaethau Swyddfa Archwilio Cymru a chefnogi'r Archwilydd Cyffredinol yn ei rôl o ran darparu sicrwydd annibynnol bod arian cyhoeddus yn cael ei wario'n ddoeth. Fe gwrddom ni'n ffurfiol chwe gwaith yn ystod y flwyddyn ac rwy'n ddiolchgar iawn am gefnogaeth fy nghyd-aelodau o'r bwrdd.

Fel pob corff cyhoeddus, yn awr mae angen i ni barhau i addasu a gwella i sicrhau ein bod yn gallu ymateb i'r newidiadau a'r heriau sydd o'n blaenau a gwireddu ein huchelgais i fod yn sefydliad patrymol ar gyfer y sector cyhoeddus yng Nghymru a'r tu hwnt.

Isobel Everett

Cadeirydd, ar ran Swyddfa Archwilio Cymru

Pwy ydym ni a beth rydym yn ei wneud

Archwilydd Cyffredinol Cymru yw archwilydd allanol statudol y rhan fwyaf o'r sector cyhoeddus yng Nghymru.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gyfrifol am archwilio'r rhan fwyaf o'r arian cyhoeddus sy'n cael ei wario yng Nghymru, gan gynnwys yr arian y mae'r Cynulliad Cenedlaethol yn pleidleisio arno bob blwyddyn. Mae Llywodraeth Cymru yn trosglwyddo elfennau sylweddol o'r arian hwn i'r GIG a llywodraeth leol yng Nghymru.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cyflogi tua 270 o staff proffesiynol ac yn defnyddio adnoddau eraill The Wales Audit Office gan gynnwys arbenigedd ychwanegol gan gwmnïau cyfrifyddu yn y sector preifat, er mwyn galluogi'r Archwilydd Cyffredinol i gyflawni ei swyddogaethau.

Pam ein bod yma

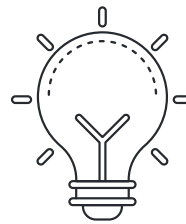
Sicrhau

pobl Cymru bod arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n dda

Egluro

sut mae arian cyhoeddus yn cael ei ddefnyddio i ddiwallu anghenion pobl

Ysbrydoli

a grymuso'r sector cyhoeddus yng Nghymru i wella

Mae swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol yn cynnwys archwilio cyfrifon a gwneud gwaith archwilio perfformiad lleol mewn ystod o gyrff cyhoeddus, ynghyd â chynnal rhaglen o archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian cenedlaethol. Gall y swyddogaethau hyn gael eu harfer, ac y cyd â'i gilydd os oes angen, ar draws gwahanol fathau o gyrff i archwilio gwariant cyhoeddus ni waeth pwy sy'n darparu'r gwasanaethau.

At ei gilydd, rydym yn archwilio gwerth tuag £19 biliwn o incwm a gwariant, sydd bron yn draean o Gynnyrch Domestig Gros Cymru.

Bob blwyddyn rydym yn cyhoeddi Cynllun Blynyddol sy'n darparu rhagor o wybodaeth am:

- a sut rydym yn dilyn y bunt gyhoeddus yng Nghymru
- b ein huchelgeisiau mwy hirdymor;
- c ein hamgylchedd gweithredu ;
- ch ein rhaglenni gwaith arfaethedig ac ymrwymadau cysylltiedig i newid am y 12 mis nesaf; a
- d sut rydym yn mesur ein perfformiad ac yn adrodd arno.

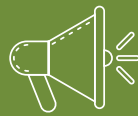
Y prif broblemau a risgiau rydym yn eu hwynebu

Dros y blynyddoedd nesaf, rydym am ryddhau ein potensial llawn fel ysgogydd newid a gwelliant wrth galon gwasanaethau cyhoeddus ac atebolrwydd democrataidd. Mae gennym bedwar uchelgais eang a fydd yn ein galluogi i wneud hyn yn ein tyb ni.

Manteisio i'r eithaf ar ein harbenigedd, dealltwriaeth graff a safbwynt unigryw

- Cryfhau natur rymus ein dealltwriaeth unigryw drwy weithio mewn tîm a rhannu gwybodaeth mewn ffordd fwy integredig.
- Chwilio'n rhagweithiol am synergeddau a thueddiadau yn y wybodaeth sydd gennym.
- Canolbwyntio ar yr hyn sydd bwysicaf ac a wnaiff y gwahaniaeth mwyaf i gyrrff cyhoeddus a'r cyhoedd.

Cryfhau ein statws fel llais awdurdodol ac annibynnol yr ymddiriedir ynddo

- Dod â thystiolaeth a sylwebaeth ddibynadwy i'r amlwg ar y materion cywir ar yr adeg gywir.
- Sicrhau ein bod yn cyflwyno'r ffeithiau'n glir ac yn egluro'n gryno pam ein bod wedi dod i gasgliad neu ddehongliad penodol.
- Bod yn effro ac yn ymatebol i gyfleoedd newydd i rannu gwybodaeth a dealltwriaeth archwilio lle gall ychwanegu gwerth.

Dod yn fwy amlwg, dylanwadol a pherthnasol

- Canolbwyntio tuag allan mewn ffordd amlwg ac ymgysylltu mewn ffordd sy'n berthnasol i ystod eang o gynulleidfaoedd.
- Dylanwadu ar ffordd o feddwl ac ymddygiad eraill a llywio'r ddadl gyhoeddus ehangach.
- Ceisio a gwrando ar syniadau a meddyliau y tu hwnt i Gymru a'r sector cyhoeddus.

Dangos esiampl i'r sector cyhoeddus yng Nghymru a thu hwnt

- Gan ein bod yn arddel barn archwilio ar eraill, sicrhau ein bod yn gwneud yr hyn rydym yn cynghori eraill i wneud.
- Darparu arweinyddiaeth glir, gyson a dilyd a gwneud penderfyniadau'n gyflymach.
- Grymuso pobl drwy'r sefydliad i feddwl am syniadau newydd a gwneud newid cadarnhaol.

Fel a nodir mewn mwy o fanylder yn ein [Cynllun Blynyddol](#), yn ein barn ni, y ffactorau canlynol yw'r rhai a fydd yn cael y dylanwad mwyaf ar y ffordd y byddwn yn gwneud ein gwaith ac yn cyrraedd ein nod a chyflawni ein hamcanion dros y blynyddoedd nesaf:

- a Rydym yn dal i fod mewn cyfnod o gyfyngiadau ariannol
 - b Mae'r dirwedd wleidyddol a'r dirwedd polisi yn parhau i esblygu
 - c Mae cwmpas ehangach i drefniadau llywodraethu yn y sector cyhoeddus
- ch Rydym yn byw mewn cymdeithas fwyfwy rhwydweithiol

Darperir cyfrif o'n trefniadau rheoli risg yn 2018-19, ynghyd â disgrifiad o'r prif risgiau ac ansicrwydd yr ydym yn eu hwynebu, yn yr adran Datganiad Llywodraethu o'r Adroddiad hwn.

Dangosyddion perfformiad

Roedd fframwaith o ddangosyddion perfformiad allweddol wedi'i gynnwys yn ein [Cynllun Blynyddol ar gyfer 2018-19](#). Gwnaethom hefyd ddatblygu cyfres o dargedau gan gyfeirio at lefelau perfformiad ar ddiwedd 2017-18 a meincnodau priodol.

Yn ystod 2018-19, fe ddefnyddiom ni gymysgedd o ddulliau meintiol ac ansoddol i fesur ein perfformiad a'n risgiau ac adrodd a myfyrio arnynt. Roedd hyn yn cynnwys adroddiadau chwarterol i'n Pwyllgor Rheoli a'r Bwrdd ar y cynnydd a wnaed tuag at gyrraedd ein targedau perfformiad.

Ar y cyfan, yn 2018-19, fe gyrhaeddodd ni ein targedau ar gyfer 11 o'r 26 o ddangosyddion perfformiad, ac roeddem yn agos at gyrraedd ein targedau ar gyfer saith dangosydd arall. Bydd ein gwaith gwella yn ystod 2019-20 yn canolbwyntio ar wella ein perfformiad yn erbyn yr wyth dangosydd sy'n weddill. Yn 2019-20 byddwn hefyd yn cynnal adolygiad llawn o'n fframwaith o ddangosyddion perfformiad allweddol er mwyn sicrhau ei fod yn dal yn gyson â'n hamcanion ar y cyfan.

Sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn o ran cyrraedd ein targedau perfformiad allweddol

CYFLAWNIAD AC EFFAITH

	99% wedi'u derbyn yn llwyr i'w gweithredu	
	£6.6M o arbedion posibl wedi'u pennu drwy ein gwaith	
	89% o'r rhanddeiliaid yn tybio ein bod yn cyflawni amcanion yr Archwilydd Cyffredinol	
	90% o'r cynhyrchion archwilio allweddol wedi'u cyflawni'n brydlon	
	1,363 o bobl wedi mynychu ein seminarau a gweminarau dysgu ar y cyd	
	95% o'r mynychwyr yn ein digwyddiadau cyfnewid arfer da wedi dweud eu bod yn ddefnyddiol	
	35% o'r ymweliadau â'r wefan wedi arwain at weithred, ee lawrlwytho adroddiad	
	22,394 o ymweliadau â'r wefan lle cyflawnwyd o leiaf un weithred	
	AMH Sgôr Klout sy'n adlewyrchu ein cyrhaeddiad yn y cyfryngau cymdeithasol ¹	
	2 achos lle na chafodd ymateb i bryder a godwyd ynghylch gwariant cyhoeddus ei roi o fewn 30 diwrnod	
	26 o Adroddiadau Cenedlaethol wedi'u cyhoeddi	

 Wedi cyflawni ein targed
  Yn agos at gyflawni ein targed
  Angen gwella
  Angen gwella'n sylweddol

¹ Nid yw'r mesur sgôr Klout yn cael ei ddefnyddio mwyach. Ar hyn o bryd, rydym yn edrych am ddull arall sy'n mesur lefel gyffredinol yr ymgysylltu ar bob plattform cyfryngau cymdeithasol.

ARWEINYDDIAETH A DIWYLLIANT

	67% o'r staff yn teimlo cysylltiad emosiynol cryf â'r sefydliad ac ymrwymiad cryf iddo	
	84% o'r staff yn teimlo'n gadarnhaol ynglŷn â'n hamcanion a'n dibenion sefydliadol	
	42% o'r staff yn teimlo'n gadarnhaol ynglŷn â'n harweinyddiaeth a'r modd rydym yn rheoli newid	
	77% o'r staff yn teimlo'n gadarnhaol ynglŷn â'n diwylliant sefydliadol	
	71% o'r staff yn teimlo'n gadarnhaol ynglŷn ag effeithiolrwydd eu rheolwr	
	79% o'r staff yn teimlo'u bod yn cael eu trin yn deg ac yn gynhwysol	
	52% o'r staff yn teimlo'n gadarnhaol ynglŷn â'n trefniadau dysgu a datblygu	
	81% o'r staff yn teimlo'n gadarnhaol ynglŷn â'r adnoddau sydd ar gael iddynt a'u llwyth gwaith	

 Wedi cyflawni ein targed
  Yn agos at gyflawni ein targed
  Angen gwella
  Angen gwella'n sylweddol

RHEOLI'R BUSNES

	6.7	diwrnod wedi'u colli i salwch am bob aelod o staff y flwyddyn	
	1.1%	amrywiant mewn gwariant gros a nodwyd yn ein Hamcangyfrif ar gyfer 2018-19	
	84%	o daliadau i gyflenwyr wedi'u gwneud o fewn deng niwrnod gwaith	
	£490K	o arbedion cost ac effeithiolrwydd wedi'u hadnabod drwy'r busnes	
	£3,378	yw costau'r ystâd am bob aelod o staff cyfwerth ag amser llawn	
	0	cwyn ynglŷn â'n darpariaeth Gymraeg wedi dod i law ac wedi'i chadarnhau	
	LEFEL 5	Wedi ein hachredu i Lefel 5 Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd	
	398	tunnell o allyriadau cyfwerth â CO ₂ wedi'i cynhyrchu ²	

 Wedi cyflawni ein targed
  Yn agos at gyflawni ein targed
  Angen gwella
  Angen gwella'n sylweddol

² Y cawsant i gyd eu gwrthbwysu trwy brynu credydau carbon; ceir rhagor o fanylion am hyn yn yr adran ar Stiwardiaeth Amgylcheddol.

Tudalen y pecyn 93

DADANSODDI PERFFORMIAD

Yn yr adran hon, rydym yn asesu i ba raddau y mae'r rhaglenni gwaith a'r blaenoriaethau tair blynedd a nodwyd yn ein [Cynllun Blynyddol 2018-19](#) wedi'u cyflawni, gan gynnwys drwy ddefnyddio enghreifftiau o astudiaethau achos.

Dylid darllen yr adran hon ar y cyd â'r canlynol:

- a **Atodiad 1**, sy'n rhoi mwy o fanylion am raglen waith yr Archwilydd Cyffredinol a gyflawnwyd yn 2018-19, ac sy'n cynnwys adroddiad yr Archwilydd Cyffredinol ar ddatgelu gwybodaeth; ac
- b **Atodiad 2**, sy'n darparu sylwebaeth bellach ar y cynnydd rydym wedi'i wneud tuag at gyflawni ein blaenoriaethau.

Rhennir ein dadansoddiad yn chwe adran. Mae'r pedair adran gyntaf yn ymwneud â rhaglen waith yr Archwilydd Cyffredinol. Mae'r ddwy adran arall yn ymwneud â rhaglen waith Swyddfa Archwilio Cymru.

Yn 2018-19 fe lwyddon ni i gyflawni'r rhaglen waith a oedd wedi'i nodi yn ein Cynllun Blynyddol ar gyfer y flwyddyn.

Prosiectau archwilio

Mae swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol yn cynnwys archwilio cyfrifon a gwneud gwaith archwilio perfformiad lleol mewn ystod o gyrff cyhoeddus, ynghyd â chynnal rhaglen o archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian cenedlaethol. Gall y swyddogaethau hyn gael eu harfer, ac y cyd â'i gilydd os oes angen, ar draws gwahanol fathau o gyrff i archwilio gwariant cyhoeddus ni waeth pwy sy'n darparu'r gwasanaethau.

At ei gilydd, rydym yn archwilio gwerth tuag £19 biliwn o incwm a gwariant, sydd bron yn draean o Gynnyrch Domestig Gros Cymru.

Yn ystod 2018-19, cafodd ein holl brosiectau archwilio eu cwblhau neu fe wnaed cynnydd gyda hwy yn unol â'n [Cynllun](#).

Mae ansawdd ein gwaith o'r pwys mwyaf i ni a'n rhanddeiliaid. Mae'r [Cod Ymarfer Archwilio](#), a gaiff ei adolygu'n flynyddol, yn rhagnodi'r ffordd y dylid cyflawni swyddogaethau archwilio a rhai o swyddogaethau penodol eraill yr Archwilydd Cyffredinol, ac mae wedi'i fwiadu i ategu'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio ac ymgorffori arfer proffesiynol gorau.

Mae ein [Datganiad Tryloywder](#) yn darparu mwy o fanylder ynghylch sut y mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cyrraedd safonau uchel o ran y ffordd y mae'n gweithio ac yn ansawdd ei gwaith. Fel a nodir yn y Datganiad, rydym yn cyflawni rhaglenni blynyddol o adolygiadau ansawdd ar sampl o archwiliadau o gyfrifon a phrosiectau archwilio perfformiad a gwblhawyd i sicrhau eu bod yn cyrraedd safonau ansawdd gofynnol. Eleni, dangosodd ein gwaith monitro ansawdd fod 100% o'r archwiliadau o gyfrifon yn 2017-18 a samplwyd a 100% o'r prosiectau archwilio perfformiad yn 2018 a adolygwyd wedi cyrraedd y safonau ansawdd gofynnol.

CYHOEDDWDYD DROS

800

O FARNAU
ARCHWILIO AR
GYFRIFON CYRFF
CYHOEDDUS

ARDYSTIWDYD 23 O
GYNLLUNIAU GRANT
SY'N WERTH BRON I

**£3
BILIWN**

CYHOEDDWDYD

26

O ADRODDIADAU
CENEDLAETHOL

CYMERADWYWDYD
TUAG

**£1
BILIWN**

O DALIADAU ALLAN
O GRONFA GYFUNOL
CYMRU BOB MIS

Enghreiffiau o astudiaethau achos

Tynnu sylw at broblem gynyddol – rheoli apwyntiadau dilynol cleifion allanol

Ym mis Hydref 2018, cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol adroddiad ar [Reoli apwyntiadau dilynol cleifion allanol ar draws Cymru](#). Yn yr adroddiad hwn, fe dynnon ni sylw at broblem gynyddol sydd, hyd yma, yn nodweddiadol heb gael llawer o sylw – ledled Cymru, mae niferoedd uchel o gleifion yn disgwyl am adolygiad ar restr gan y GIG o gleifion allanol ac arnynt angen apwyntiad dilynol, gyda risgiau clinigol cysylltiedig.

Ynghyd â chyfleu ein canfyddiadau ar lefel genedlaethol trwy'r adroddiad cryno byr a hawdd i'w ddarllen, fe wnaethom ystod o argymhellion ar gyfer gweithredu trwy adroddiadau archwilio lleol.

Fe gymeron ni gamau rhagweithiol i sicrhau bod grwpiau cenedlaethol allweddol yn gweld y canfyddiadau trwy roi cyflwyniadau i'r canlynol:

- a Y Bwrdd Cenedlaethol y Rhaglen Gofal wedi'i Drefnu a'i Grŵp Llywio Cleifion Allanol;
- b Grŵp Cyfarwyddwyr Meddygol Cymru Gyfan; a
- c Grŵp Effeithlonrwydd, Gwerth a Gwella Gofal Iechyd GIG Cymru.

Cafodd y cyflwyniadau eu hategu ag offeryn data rhyngweithiol, ac mae ein gwaith wedi helpu i sicrhau bod gweithgarwch craffu a chamau gweithredu yn canolbwyntio ar y maes pwysig hwn. Mae'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus bellach yn cynnal ymchwiliad yn sgîl ein gwaith ac mae disgwyl iddynt gyhoeddi eu canfyddiadau yn haf 2019.

MAE CLEIFION ALLANOL SY'N DISGWYL AM APWYNTIADAU DILYNOL WEDI DIODDEF O GANLYNIAD I'R AMSER RHWNG ATGYFEIRIO A THRINIAETH; YN AWR BYDD GWAITH SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU YN SICRHOU BOD CRAFFU CENEDLAETHOL YN DIGWYDD MEWN PERTHYNAS Â CHLEIFION ALLANOL

MAE ADRODDIAD SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU YN ALLWEDDOL I SICRHOU BOD GWELLIANNAU'N CAEL EU GWNEUD

– DETHOLIADAU O GOFNODION Y GRŴP LLYWIO CENEDLAETHOL AR GLEIFION ALLANOL

Gwaith archwilio sy'n gysylltiedig â Brexit

Mae ymadawiad arfaethedig y DU â'r Undeb Ewropeaidd wedi cael lle amlwg yn ein gwaith archwilio yn 2018-19.

Yn hanner cyntaf y flwyddyn, fe gyhoeddwn ni ganfyddiadau ein hadolygiadau o'r modd yr oedd y risgiau a'r cyfleoedd a achosir gan Brexit i [Gronfeydd Strwythurol yr UE](#) a'r [Rhaglen Datblygu Gwledig yng Nghymru](#) yn cael eu rheoli. Wedyn ym mis Chwefror 2019 fe gyhoeddwn ni adroddiad ar y [Paratodau yng Nghymru ar gyfer Brexit 'heb gytundeb'](#); adroddiad a gafodd gryn dipyn o sylw yn y cyfryngau ac a ategodd ymchwiliad parhaus i Brexit a oedd yn cael ei gynnal gan Bwyllgor Materion Allanol y Cynulliad Cenedlaethol.

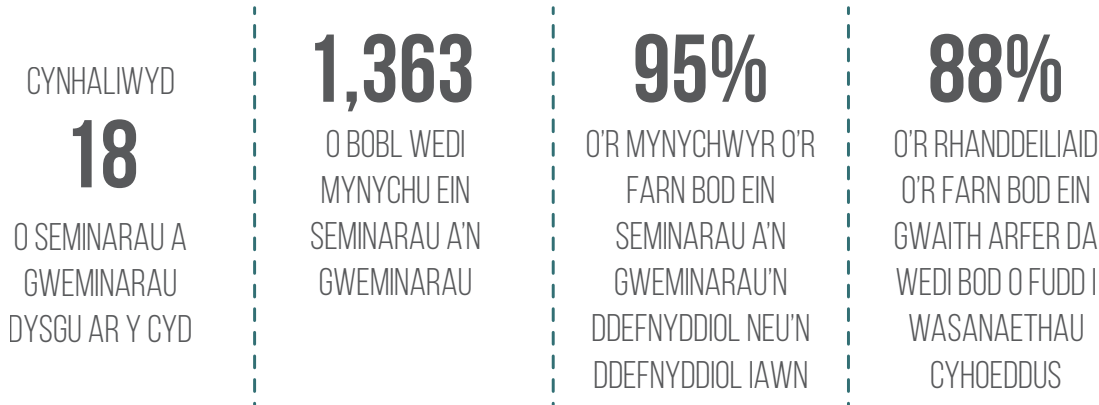
Fe godon ni ymwybyddiaeth bellach o'n canfyddiadau allweddol ac fe hwyluson ni drafodaethau pellach am y pwnc trwy [weminar](#), y cyfryngau cymdeithasol, negeseuon blog ac mewn tair cynhadledd a gynhaliwyd mewn lleoliadau ledled Cymru.

Yn 2019-20, byddwn yn parhau i fonitro datblygiadau sy'n gysylltiedig â Brexit a'u goblygiadau ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus Cymru yn fwy manwl.

Gwaith arfer da

Ffocws allweddol i'n gwaith arfer da yw hwyluso sgysiau rhwng darparwyr gwasanaeth lle mae'r gwersi o'n gwaith archwilio ac o'u llwyddiannau a methiannau cymharol hwy'n cael eu rhannu wyneb yn wyneb. Yn gynyddol, rydym yn cyflwyno barn a phrofiad defnyddwyr gwasanaethau ac arbenigwyr byd-eang i'r sgysiau hyn.

Mae ein [rhaglen o seminarau a gweminarau dysgu ar y cyd](#) yn hyblyg a chaiff pynciau pellach eu hychwanegu yn ystod y flwyddyn.

Enghraifft o astudiaeth achos

Rhannu gwersi a ddysgwyd o Wlad y Basg

Yn ystod 2018, enillodd un o aelodau ein tîm arfer da [Gymrodoriaeth Teithio Winston Churchill](#) i edrych ar drefniadau llywodraethu ac effaith cwmnïau cydweithredol a mentrau cymdeithasol ar raddfa fawr yn UDA a Gwlad y Basg. Mae rôl y sefydliadau hyn o ran cefnogi cymunedau ffyniannus, lles pobl a lleihau anghydraddoldeb yn uniongyrchol berthnasol i wasanaethau cyhoeddus yng Nghymru.

Ym mis Rhagfyr 2018, fe gynhalion ni ddigwyddiad dysgu ar y cyd a gafodd dderbyniad da lle teithiodd chwech o bobl o Wlad y Basg i Gymru am bedwar diwrnod i rannu eu profiadau ac enghreifftiau o gyflawni prosiectau sy'n gyson â llawer o ddyheadau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Trwy ddefnyddio [gweminarau](#) ar-lein, [blogiau](#), ymweliadau â safleoedd a [digwyddiadau wyneb yn wyneb](#) roedd dros 250 o bobl yn gallu ymgysylltu â'r ymwelwyr o Wlad y Basg i ddysgu o'u profiadau a meithrin perthnasoedd rhyngwladol cadarnhaol.

Cefnogi craffu ac atebolrwydd effeithiol

Mae gan ein gwaith rôl allweddol o ran cefnogi gwaith y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus pan fo'n ystyried materion sy'n ymwneud â'r defnydd o adnoddau wrth gyflawni swyddogaethau cyhoeddus yng Nghymru. Lle y bo'n berthnasol, gall ein gwaith hefyd lywio gwaith pwyllgorau eraill y Cynulliad Cenedlaethol y mae eu cylch gwaith ehangach yn cynnwys craffu ar wariant a pholisïau Llywodraeth Cymru, dwyn Gweinidogion i gyfrif, ac archwilio deddfwriaeth arfaethedig . Yn 2018-19, fe gyflwynom ni 20 o adroddiadau i'w hystyried gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a phwyllgorau eraill y Cynulliad.

Trwy gydol y flwyddyn, fe wnaethom hefyd fynychu'r rhan fwyaf o gyfarfodydd pwyllgorau archwilio'r prif gyrff rydym yn eu harchwilio er mwyn eu briffio'n rheolaidd ac adrodd ar ein gwaith archwilio, ac fe ddarparon ni ragor o gyngor a chymorth i bwyllgorau archwilio a chraffu.

Hefyd, cawsom ohebiaeth yn rheolaidd gan aelodau o'r cyhoedd, eu cynrychiolwyr etholedig lleol a chenedlaethol ac eraill a oedd yn codi pryderon posibl am stiwardiaeth ar arian ac asedau cyhoeddus, ac mae'r Archwilydd Cyffredinol yn 'berson rhagnodedig' ar gyfer gwneud datgeliadau chwythu'r chwiban.

GWNAETH
ALLBYNNAU EIN
GWAITH GEFNOGI
30
O GYFARFODYDD Y
PWYLLGOR CYFRIFON
CYHOEDDUS

CAFWYD
96
O DDARNAU O
OHEBIAETH YN CODI
PRYDERON POSIBL AM
WARIANT CYHOEDDUS

**DIM OND
DAU**
ACHOS LLE NA
CHAFODD YMATEB I
BRYDERON A GODWYD
YNGHYLCH GWARIANT
CYHOEDDUS EI ROI O
FEWN 30 DIWRNOD

GWNAETH
23
O UNIGOLION
GYSYLLTU Â NI GAN
DDYNODI EU BOD AM
WNEUD DATGELIAD
CHWYTHU'R
CHWIBAN

Enghreiffiau o astudiaethau achos

Helpu i wneud craffu'n addas ar gyfer y dyfodol

Trwy gydol 2018, aethom ati ar y cyd gyda'r 22 o gynghorau yng Nghymru i archwilio pa mor 'addas ar gyfer y dyfodol' yw eu trefniadau trosolwg a chraffu. Fe wnaethom ystyried sut y mae craffu'n ymateb i heriau cyfredol, gan gynnwys y rhai a gyflwynir gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a sut y maent yn dechrau craffu ar y Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (BGCau) a sefydlwyd yn ddiweddar.

Fe wnaethom hefyd archwilio pa mor barod yw swyddogaethau trosolwg a chraffu i ymateb i heriau yn y dyfodol megis pwysau parhaus ar gyllid cyhoeddus. Ar ôl cwblhau ein gwaith, fe wnaethom:

- a cyhoeddi adroddiadau ar wahân gyda chynigion ar gyfer gwella i bob un o'r cynghorau;
- b adnabod chwe thema a mater cyffredin a ddeilliodd o'r gwaith a chyhoeddi'r rhain ym mis Chwefror 2019 mewn [Papur trafod a rhestr wirio gysylltiedig](#) i gynorthwyo cynghorau i fyfyrion ynghylch sut i wella effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd eu swyddogaethau craffu.

Ymateb i bryderon a godwyd trwy ohebiaeth

Mewn ymateb i bryderon a godwyd trwy ohebiaeth gan Aelod Cynulliad a gafodd eu hystyried gan y tîm archwilio perthnasol, fe wnaethom archwilio a chyhoeddi adroddiad am [berthynas Llywodraeth Cymru â Pinewood](#). Roedd ein hadroddiad yn nodi ystod o bryderon ynghylch llywodraethu a gwerth am arian ac fe roddodd gymorth gydag ymchwiliadau dilynol gan ddau o Bwyllgorau'r Cynulliad Cenedlaethol. Fe wnaeth y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu a'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ystyried agweddau ar berthynas fasnachol Llywodraeth Cymru â Stiwdios Pinewood, gan dynnu'n helaeth ar ein gwaith archwilio wrth lunio eu hargymhellion i'w cyflwyno i Lywodraeth Cymru.

Gweithgarwch ymgysylltu a chydweithio

Yn ystod y cyfnod adrodd, mae'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru wedi parhau i weithredu ar eu hymrwymiad i ymgysylltu'n effeithiol â rhanddeiliaid er mwyn llywio'r broses o ddatblygu gwaith yr Archwilydd Cyffredinol, sicrhau ei fod mor berthnasol â phosibl ac estyn ei gyrhaeddiad a'i effaith.

Yn unol â'n Cynllun, rydym hefyd wedi gweithio'n agos gydag asiantaethau archwilio eraill y DU a'r prif gyrff adolygu allanol eraill yng Nghymru i wella effaith gyfunol ein gwaith, ac wedi gwneud ychydig o waith archwilio a gomisiynwyd.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn gallu gwneud trefniadau gyda mathau penodol o gyrff er mwyn iddi hi neu'r Archwilydd Cyffredinol ddarparu gwasanaethau i'r cyrff hynny, neu arfer eu swyddogaethau. Ond rydym yn ymwybodol y dylai'r holl weithgareddau hynny fod yn hunangyllidol ac na ddylid eu cyflawni ar draul ein gwaith archwilio craidd yng Nghymru.

O bryd i'w gilydd, rydym yn falch o gynrychioli Cymru ar y llwyfan rhyngwladol mewn perthynas â'n gwaith ac, yn 2018-19, gwnaethom gyflwyno papurau'n rheolaidd mewn digwyddiadau EURORAI.

Enghraifft o astudiaeth achos

Adnabod data anomalaidd ar geisiadau am grantiau myfyrwyr a allai fod o ganlyniad i dwyll

Yn 2018, cyflwynwyd system cyllid myfyrwyr addysg uwch newydd ar gyfer myfyrwyr a fyddai'n dechrau eu hastudiaethau ym mlwyddyn academiaidd 2018-19. Roedd y system newydd hon yn golygu y gallai myfyrwyr wneud cais am grantiau cymorth cynhaliaeth hyd at £10,124 y flwyddyn. Mae risg o dwyll ceisiadau'n gysylltiedig â'r holl grantiau, budd-daliadau neu wasanaethau sy'n seiliedig ar brawf modd.

Mewn ymateb i'r risg hon, fe ymgysyllton ni â Llywodraeth Cymru, Cyllid Myfyrwyr Cymru (CMC), Swyddfa'r Cabinet a Cyllid a Thollau EM mewn prosiect cydweithredol a oedd wedi'i fwriadu i adnabod ceisiadau a allai fod yn dwyllodrus. Defnyddiodd y prosiect dechnegau paru data soffistigedig i gymharu data a gyflwynwyd i CMC â data a ddelir gan sefydliadau eraill gan gynnwys Cyllid a Thollau EM ac asiantaethau gwirio credyd. Agwedd hanfodol i lwyddiant y prosiect oedd alinio pwerau rhannu data statudol Cyllid a Thollau EM â phwerau paru data statudol yr Archwilydd Cyffredinol.

Mae'r prosiect hwn wedi bod yn hynod lwyddiannus o ran adnabod data anomalaidd ar geisiadau myfyrwyr a allai fod o ganlyniad i dwyll. Mae CMC yn ymchwilio i'r anomaleddau hyn ar hyn o bryd. Mae'r prosiect wedi dangos y manteision a all ddeillio pan fo cyrff cyhoeddus ac archwilwyr yn cydweithio, gan rannu gwybodaeth ac alinio pwerau i fynd i'r afael â her gyffredin. Mae lwyddiant y prosiect yng Nghymru wedi arwain at sefydlu prosiect yr un fath yn yr Alban.

Ein trefniadau llywodraethu ac arwain

Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 yn rhagnodi'r fframwaith ar gyfer ein trefniadau llywodraethu, yn anad dim mewn perthynas â chyfansoddiad a swyddogaethau Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru, a'r gydberthynas rhwng Swyddfa Archwilio Cymru a'r Archwilydd Cyffredinol.

Mae ein Bwrdd yn cyfuno gwybodaeth a sgiliau aelodau anweithredol, aelodau gweithredol ac aelodau etholedig sy'n gyflogeion er mwyn cynnig dealltwriaeth a phrofiad sy'n helpu i lunio ein cyfeiriad strategol.

Mae gan Swyddfa Archwilio Cymru strwythur uwch reolwyr hefyd, sy'n cael ei adolygu a'i fireinio ymhellach ar hyn o bryd i sicrhau llinellau adrodd ac atebolrwydd mwy eglur, i'w gwneud yn bosibl gwneud penderfyniadau'n gyflymach ac yn fwy effeithlon ac i gefnogi proses fwy effeithiol o reoli newid.

Mewn arolwg o randdeiliaid allweddol a gynhaliwyd ar ddechrau 2018, roedd 86% o ymatebwyr naill ai'n cytuno neu'n cytuno'n gryf â'r gosodiad 'mae Swyddfa Archwilio Cymru yn sefydliad sydd i'w weld fel pe bai'n cael ei redeg yn dda'.

Mae ein Datganiad Llywodraethu yn rhoi amlinelliad o strwythur rheoli Swyddfa Archwilio Cymru, adroddiadau ar drefniadau llywodraethu corfforaethol a rheoli risg ar gyfer y flwyddyn, a disgrifiad o'r prif risgiau ac ansicrwydd a wynebwyd gennym yn 2018-19.

Ceir rhagor o wybodaeth am aelodau'r Bwrdd a'r Pwyllgor Rheoli yn ystod 2017-18 yn Adroddiad y Cyfarwyddwyr.

Yn ystod y flwyddyn, cymeradwyodd y Bwrdd, ymhlith materion eraill, yr [Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon ar gyfer 2017-18](#), [Amcangyfrif o incwm a threuliau ar gyfer 2019-20](#), [Adroddiad Interim](#) ar gynnydd yn erbyn Cynllun Blynyddol 2018-19, [Cynllun Ffioedd ar gyfer 2019-20](#) a [Chynllun Blynyddol ar gyfer 2019-20](#) sy'n cynnwys gwybodaeth ychwanegol am ein huchelgeisiau mwy hirdymor a dangosyddion perfformiad allweddol.

Cafodd y dogfennau hyn eu gosod gerbron y Cynulliad Cenedlaethol a chraffodd ei Bwyllgor Cyllid arnynt.

Ein defnydd o adnoddau

Rydym wedi bod yn gweithio'n galed i ymgorffori egwyddorion datblygu cynaliadwy³ yn y ffordd rydym yn rhedeg ein busnes, ac yn y ffordd rydym yn neilltuo adnoddau ar gyfer gwaith archwilio'r Archwilydd Cyffredinol, ers nifer o flynyddoedd. Yn yr adran hon, rydym yn darparu sylwebaeth lefel uchel ynghylch sut rydym wedi rheoli ein defnydd o adnoddau yn 2018-19.

Er nad yw'r Archwilydd Cyffredinol na Swyddfa Archwilio Cymru wedi'u rhestru fel cyrff cyhoeddus at ddibenion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, rydym, serch hynny, yn ceisio cyfrannu cymaint â phosibl at gyrraedd y saith nod llesiant yng Nghymru:

- a Cymru lewyrchus
- b Cymru gydnerth
- c Cymru iachach
- ch Cymru sy'n fwy cyfartal
- d Cymru o gymunedau cydlynus
- dd Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu
- g Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang.

Hefyd, rydym wedi dangos yn yr adran hon (trwy ddefnyddio eiconau perthnasol) yr achosion hynny lle cyfrannodd ein perfformiad yn 2018-19 at un neu fwy o 17 o [Nodau Datblygu Cynaliadwy'r Cenhedloedd Unedig](#)⁴.

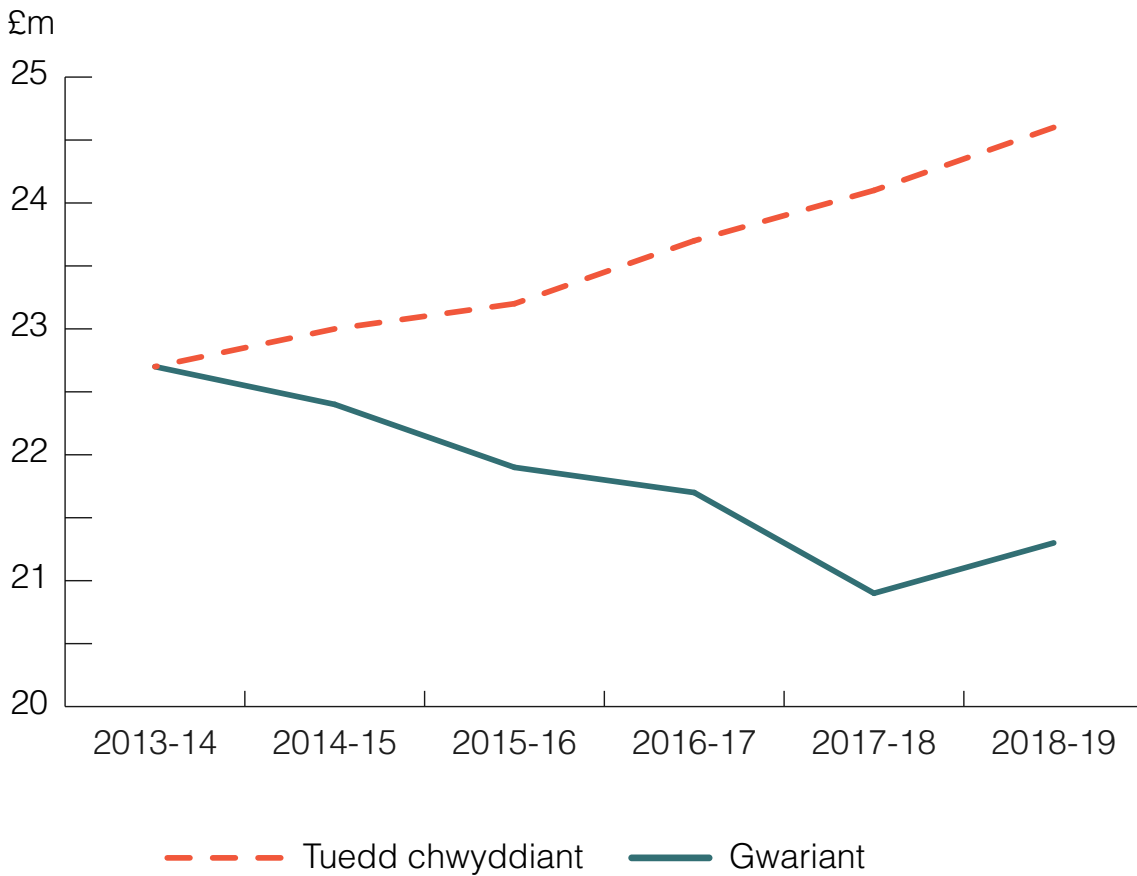
3 Fe'i diffinnir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 fel gweithredu mewn modd 'sy'n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu diwallu heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion hwythau'.

4 Yn unol â chanllawiau Trysorlys EM [Public sector annual reports: sustainability reporting guidance 2018-19](#).

Gwaith rheoli ariannol ac arbedion effeithlonrwydd

Ers 2013-14, mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi lleihau ei gwariant 13% mewn termau real⁵. Mae arbedion cronus a gyflawnwyd dros y pum mlynedd ddiwethaf yn gyfanswm o £10.1 miliwn, gan leihau ein galwad ar Gronfa Gyfunol Cymru (ac eithrio ar gyfer cyfrifoldebau newydd) a'r swm y mae'n ofynnol ei godi o ffioedd a godir ar gyrff archwiliedig.

Gwariant Swyddfa Archwilio Cymru

⁵ Yn seiliedig ar ddatchwyddyddion Cynnyrch Domestig Gros a gyhoeddwyd gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol ym mis Mawrth 2019.

Yn 2018-19, roedd ein cyfanswm gwariant gros £240,000 (1.1%) yn is na'r Amcangyfrif cymeradwy ar gyfer y flwyddyn.

Fe ddefnyddion ni arbedion ar gostau staffio a chostau eraill o £384,000 a grëwyd yn ystod y flwyddyn i ariannu cynllun ymadael gwirfoddol a oedd yn cyd-fynd â'n hymrwymadau mwy hirdymor ar gyfer cynllunio'r gweithlu. Amcangyfrifir y bydd y cynllun yn dwyn arbedion blynyddol o £242,000 yn y dyfodol, gan felly gael effaith gadarnhaol ar ein cynllun ariannol tymor canolig.

Roedd cyfanswm yr arbedion a adnabuwyd ar gyfer 2018-19 oddeutu £490,000, gan gynnwys arbedion o gynlluniau ymadael gwirfoddol blaenorol a'r rhai a adnabuwyd trwy brosiectau trawsnewid sefydliadol.

Dros y flwyddyn ac yn unol â'n Hamcangyfrif, fe barhaom ni i fuddsoddi mewn prosiectau trawsnewid, gan gynnwys mewn perthynas â dadansoddeg data a'n ffyrdd o weithio yn y dyfodol, i sicrhau bod ein heffaith yn dal i gael ei chynyddu i'r eithaf yn yr amgylchedd newidiol sydd o'n blaenau ac i ddwyn arbedion pellach i'n cynllun ariannol tymor canolig.

Fe wnaethom hefyd fuddsoddi £210,000 o gyllid cyfalaf ar draws pum maes, y bydd peth ohono'n ein helpu i gyflawni arbedion effeithlonrwydd pellach yn y blynyddoedd sydd i ddod:

- a £70,000 ar liniaduron hybrid newydd sy'n galluogi ein staff i weithio'n fwy effeithlon ac sy'n lleihau ein defnydd o bapir;
- b £50,000 ar welliannau i'n systemau a meddalwedd rheoli data archwilio a chorfforaethol;
- c £41,000 ar welliannau hanfodol i'n rhwydwaith TG;
- ch £37,000 ar atgyweiriadau angenrheidiol a gwelliannau o ran hygyrchedd i'n swyddfa yng Nghaerdydd, gan gynnwys er mwyn hwyluso ffyrdd newydd o weithio; a
- d £12,000 ar welliannau i'n cyfleusterau fideogynadledda sy'n ein galluogi i leihau teithiau busnes gydag arbedion cysylltiedig o ran costau a manteision amgylcheddol.

Dysgu a datblygu

Fel corff archwilio proffesiynol a darparwr hyfforddiant achrededig â thri chorff cyfrifyddu proffesiynol, mae Swyddfa Archwilio Cymru yn ymrwymedig i raglen dreigl o recriwtio hyfforddeion. Trwy ein hymgyrchoedd recriwtio blynyddol anelwn at ddenu ymgeiswyr o'r safon orau bosibl.

Yn ystod blwyddyn ariannol 2018-19, llwyddodd 39 o hyfforddeion i symud ymlaen i gamau nesaf eu hastudiaethau ac fe wnaeth 90% ohonynt lwyddo i basio arholiadau Sefydliad Cyfrifwyr Siartredig Cymru a Lloegr (ICAEW) ar y cynnig cyntaf.

Yn 2018-19, fe wnaethom barhau i weithio mewn partneriaeth â chyrff eraill a ariennir yn gyhoeddus yng Nghymru ar y Fenter Datblygu Sgiliau Cyllid, sy'n amcanu at wneud cyllid cyhoeddus yn ddewis gyrfa mwy deniadol i raddedigion a chodi safonau ym maes rheolaeth ariannol yn y wlad. O dan y fenter hon, mae sefydliadau partner, gan gynnwys Swyddfa Archwilio Cymru, yn cynnig secondiadau i hyfforddeion cyllid dreulio amser mewn cyrff eraill a ariennir yn gyhoeddus. Yn 2018-19, cwblhaodd wyth o hyfforddeion Swyddfa Archwilio Cymru leoliadau mewn cyrff a oedd yn cynnwys Cyfoeth Naturiol Cymru, Comisiwn y Cynulliad Cenedlaethol, Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan, Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, Tŷ'r Cwmnïau a nifer o awdurdodau lleol. Fe wnaethom hefyd hwyluso secondiad cyfatebol atom ni ar gyfer unigolyn o Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr.

Rydym yn parhau i fuddsoddi'n fwy eang mewn cyfleoedd dysgu a datblygu i gynorthwyo ein staff i gyflawni eu gwaith. Yn 2018-19, treuliyd cyfartaledd o 5.8 diwrnod y cyflogai ar amrywiaeth o weithgareddau dysgu a datblygu. Cafodd rhywfaint o'r hyfforddiant ei gynllunio a'i ddarparu'n fewnol, a lle y bo'n briodol ac yn gost-effeithiol, fe wnaethom gomisiynu cymorth allanol i ddarparu hyfforddiant yn unol â'n gofynion penodol.

Mae dysgu a datblygu yn un o'r themâu allweddol a gaiff eu harchwilio yn ein harolwg staff blynyddol. Yn 2018, dywedodd dwy ran o dair o'r staff eu bod yn teimlo'u bod yn gallu cael mynediad at y cyfleoedd dysgu a datblygu cywir pan fo angen iddynt, ac roedd mwy na hanner yn cytuno bod gweithgareddau dysgu a datblygu yr oeddent wedi'u cwblhau yn y 12 mis diwethaf wedi helpu i wella'u perfformiad. Fodd bynnag, ychydig yn llai na 50% o'r staff oedd o'r farn bod gweithgareddau dysgu a datblygu a gaiff eu cwblhau wrth weithio i'r sefydliad yn helpu i ddatblygu eu gyrfaedd; bydd mynd i'r afael â'r pryderon hyn yn faes ffocws pwysig ar gyfer ein gwaith mewn perthynas â'r Strategaeth Pobl yn 2019-20.

**SUSTAINABLE
DEVELOPMENT
GOALS**

Ymgysylltu â staff a phrofiad cyflogeion

Yn ystod y flwyddyn fe ddefnyddiom ni amrywiaeth o gyfryngau a dulliau i roi gwybodaeth gorfforaethol i gyflogeion Swyddfa Archwilio Cymru, er mwyn eu hannog i ymwneud â pherfformiad y sefydliad, ac i ymgynghori â chyflogeion fel bod modd ystyried eu safbwyntiau wrth wneud penderfyniadau sy'n debygol o effeithio ar eu buddiannau.

Roedd y rhain yn cynnwys:

- a cyhoeddi blogiau rheolaidd gan aelodau o'r Bwrdd a'r Pwyllgor Rheoli, a sicrhau bod cofnodion cyfarfodydd y Bwrdd a'r Pwyllgor Rheoli ar gael yn rhwydd ar ein mewnwyd;
- b annog staff i rannu gwybodaeth ac arfer da drwy rwydwaith cyfryngau cymdeithasol mewnol, y defnyddiodd yr Archwilydd Cyffredinol a'r Prif Weithredwr i gynnal sesiwn holi ac ateb fyw ar gyfer staff hefyd; ac
- c trefnu cyfarfodydd 'fforwm partneriaeth' gyda chynrychiolwyr undebau llafur, a chynnwys cynrychiolwyr o'r fath yn y gwaith o baratoi neu ddiwygio polisïau penodol a mentrau datblygu sefydliadol, lle y bo'n berthnasol.

Ym mis Hydref 2018, fe gynhaliom ni arolwg staff cyfan eto er mwyn meithrin gwell dealltwriaeth am brofiad cyflogeion yn Swyddfa Archwilio Cymru a nodi'r meysydd y mae angen eu gwella. Am yr ail flwyddyn yn olynol, fe ddefnyddiom ni'r un holiadur arolwg craidd ag a ddefnyddir yn Arolwg Pobl y Gwasanaeth Sifil (CSPS).

Roedd yr arolwg yn cwmpasu amrywiaeth o themâu, o arweinyddiaeth a diwylliant y sefydliad i'r ffordd mae timau unigol yn gweithredu.

Ar y cyfan, roedd canlyniadau yn 2018 yn dal yn gryf o'i gymharu â chyfartaledd Arolwg Pobl y Gwasanaeth Sifil, ac mewn nifer o achosion meincnod perfformiad uchel (chwarter uwch) Arolwg Pobl y Gwasanaeth Sifil. O'i gymharu â'r meincnodau hyn, mae staff Swyddfa Archwilio Cymru yn fodlon ar y cyfan ar eu pecyn cyflog a buddion, yn teimlo ymlyniad cryf wrth y sefydliad ac yn teimlo bod ganddynt yr offer i wneud eu swydd yn effeithiol. Cafodd yr agwedd gadarnhaol hon ei hadlewyrchu yn ein sgôr mynegai ymgysylltu gyffredinol gref, sef 67%.

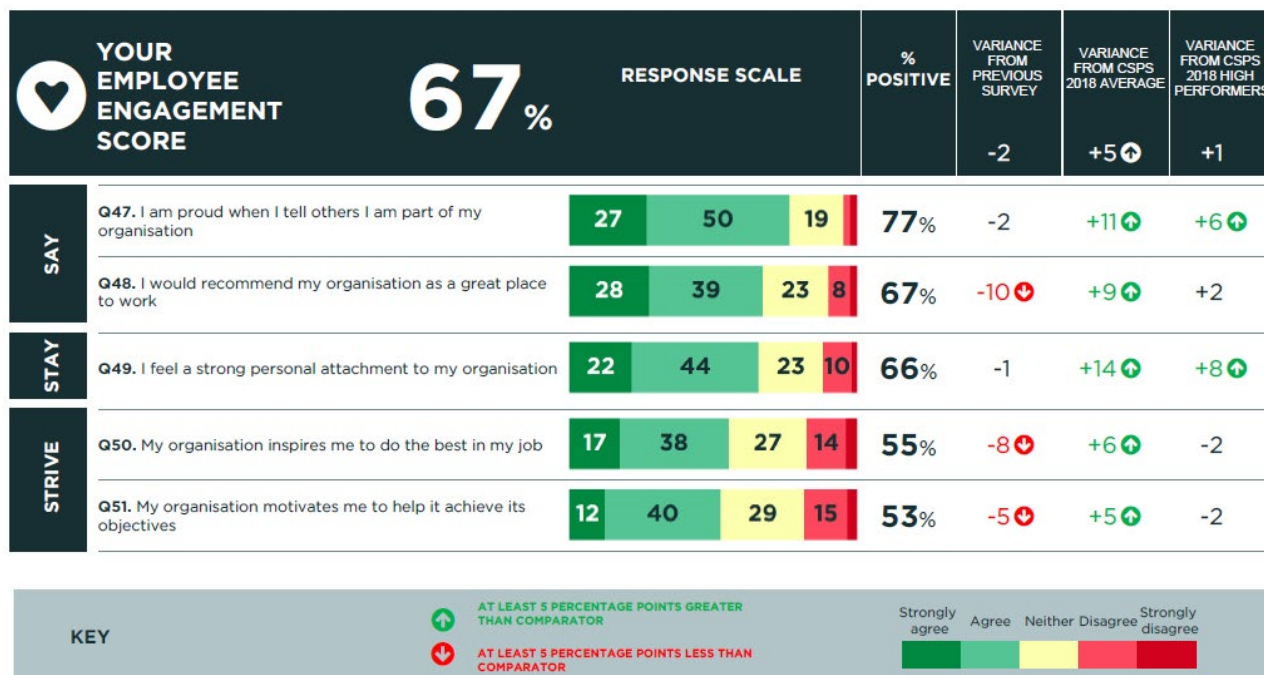
Fodd bynnag, o'i gymharu â'n canlyniadau yn 2017, mae canfyddiadau staff yn 2018 wedi dirywio'n amlwg, yn enwedig yn y meysydd canlynol:

- a arweinyddiaeth a pha mor dda y caiff newid ei reoli yn y sefydliad;
- b dysgu a datblygu, yn enwedig mewn perthynas â chyfleoedd ar gyfer datblygiad gyrfa; ac
- c effeithiolrwydd adborth ar berfformiad.

Tuag at ddiwedd 2018 ac yn gynnar yn 2019, fe archwiliom ni'r rhesymau dros ganlyniadau'r arolwg yn fanylach, trwy gynnal trafodaethau mewn cyfarfodydd tîm ac rydym wedi defnyddio deilliannau'r arolwg a'r trafodaethau hynny i oleuo ein blaenoriaethau cynllunio yn y dyfodol. Mae'r rhain yn cynnwys:

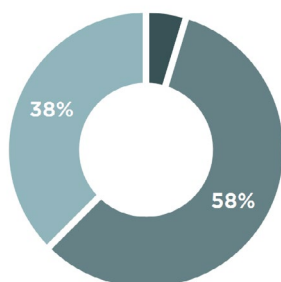
- a gwneud newidiadau i gyfansoddiad a ffocws y Pwyllgor Rheoli a sut y dylai hwn a'r Uwch Dîm Arwain ehangach weithredu yn y dyfodol;
- b gwella ein capasiti a'n gallu i reoli newid trwy ddull rheoli rhaglenni a recriwtio rheolwr rhaglenni sydd â chymwysterau a phrofiad addas;
- c llunio fframwaith datblygu sefydliadol sy'n cynnwys llwybrau dysgu allweddol, ynghyd â defnyddio dull mwy rhagweithiol o adnabod a chefnogi cyfleoedd ar gyfer secondiadau allanol; a
- ch gwaith arfaethedig i ailwampio ein cynllun arfarnu perfformiad, gan ymgorffori fframwaith ymddygiadol newydd a mecanweithiau i ddarparu adborth 360°, a chyda'r nod o greu cysyllteddau 'llinyn aur' mwy eglur rhwng uchelgeisiau corfforaethol ar y cyfan ac amcanion unigolion a thimau.

Byddwn yn ailadrodd yr arolwg ym mis Hydref 2019.

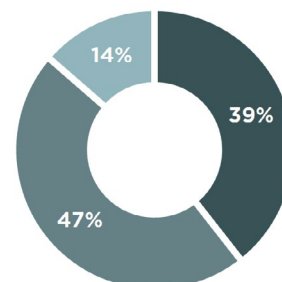
VARIANCE FROM PREVIOUS SURVEY

- 3 questions above
- 37 questions in line
- 24 questions below

VARIANCE FROM CSPS 2018 AVERAGE

- 26 questions above
- 31 questions in line
- 9 questions below

Tudalen y pecyn 110

Lles cyflogeion

Rydym yn ymrwymedig i annog ein staff i fabwysiadu ffordd iach o fyw a tharo cydbwysedd da rhwng bywyd a gwaith. Rydym hefyd am i'n staff deimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi a'u cefnogi'n llawn pan fyddant yn wynebu anawsterau, ni waeth pa un a oes effaith ar eu gallu i gyflawni eu rôl ai peidio.

Caiff ein polisi lles ei ategu gan ganllawiau er mwyn cefnogi ein hymrwymadau a sicrhau bod unrhyw faterion o ran iechyd a lles staff yn cael eu nodi a'u rheoli mewn ffordd ragweithiol a sensitif. Rydym hefyd yn hybu ac yn cefnogi iechyd emosiynol a chorfforol staff, a'u lles, gan gynnwys trwy raglen flynyddol o ddiwyddiadau a thrwy gynnig gwasanaeth sgrinio iechyd.

Hefyd, mae rhaglen cynorthwyo cyflogeion ar gael naill ai trwy wasanaeth ffôn 24 awr neu drwy gyfleuster ar-lein. Mae'r rhaglen cynorthwyo cyflogeion yn rhoi cyngor proffesiynol a chymorth emosiynol i staff ar amrywiaeth o faterion.

Ar lefel sefydliadol, yn ein harolwg staff fe wnaethom gynnwys y pedwar cwestiwn a ddefnyddir gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol fel rhan o'i rhaglen Mesur Lles y Genedl:

- a Ar y cyfan, pa mor fodlon ydych chi ar eich bywyd y dyddiau hyn?
- b Ar y cyfan, i ba raddau ydych chi'n meddwl bod y pethau rydych yn eu gwneud yn eich bywyd yn werth chweil?
- c Ar y cyfan, pa mor hapus oeddech chi'n teimlo ddoe?
- ch Ar y cyfan, pa mor bryderus oeddech chi'n teimlo ddoe?

Yn 2018, roedd ymatebion gan ein staff yn nodweddiadol yn fwy cadarnhaol na rhai gan sefydliad 'uchel ei berfformiad' yn Arolwg Pobl y Gwasanaeth Sifil.

Rydym hefyd yn monitro cyfraddau absenoldeb oherwydd salwch yn fanwl ac mae gennym nifer o systemau ar waith i helpu staff i ddychwelyd i'r gwaith yn llwyddiannus. Collwyd 6.7 diwrnod y cyflogai ar gyfartaledd i absenoldeb oherwydd salwch yn ystod y flwyddyn adrodd a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2018 (o'i gymharu â 7.6 diwrnod y cyflogai ar gyfer y flwyddyn flaenorol, ac 8.5 diwrnod ar gyfartaledd i'r sector cyhoeddus⁶).

6 Ffynhonnell: [Iechyd a Lles yn y Gwaith \(Crynodeb y sector cyhoeddus\); CIPD, Mai 2018](#)

Cydraddoldeb a hawliau dynol

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn ymrwymedig i ddarparu amgylchedd gwaith sy'n gwerthfawrogi amrywiaeth pawb, gan gynnwys ein staff ein hunain a'r rhai rydym yn dod i gysylltiad â hwy fel rhan o'n gwaith, ac rydym yn llwyr gefnogi hawliau pobl i gael eu trin ag urddas a pharch.

Mae'n ofynnol i ni ddilyn y fframwaith diogelu rhag gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth a dyletswyddau cydraddoldeb y sector cyhoeddus a gyflwynwyd gan Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Mae gennym gyfrifoldeb hefyd i gydymffurfio â'r confensiynau a nodwyd yn Neddf Hawliau Dynol 1998.

Mae ein [Cynllun Cydraddoldeb Strategol](#) yn amlinellu ein hymrwymiad parhaus i gydraddoldeb a'n hamcanion cysylltiedig. Mae ein [Hadroddiad Blynyddol](#) ar gynnydd o ran cyflawni ein hamcanion cydraddoldeb yn 2017-18 ar gael ar ein gwefan. Caiff ein hadroddiad ar gyfer 2018-19 ei gyhoeddi yn ystod haf 2018.

5 GENDER EQUALITY

10 REDUCED INEQUALITIES

Hyrwyddo defnydd o'r Gymraeg

Mae'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru yn ymfalchïo yn y ffaith eu bod yn darparu gwasanaeth archwilio dwyieithog. Mae ein dogfennau cyhoeddus ar gael yn Gymraeg a Saesneg, mae gennym wefan gwbl ddwyieithog a thrwy gydol 2018-19, fe wnaethom gyfathrebu â'r cyhoedd, cyrff a archwilir a'r cyfryngau yn y ddwy iaith. Rydym hefyd yn mynd ati'n frwd i annog staff i ddysgu Cymraeg a defnyddio'r iaith yn eu gwaith ac yn gymdeithasol.

Rydym yn ymrwymedig i weithredu a chynnal safonau newydd y Gymraeg. Mae ein [Hysbysiadau Cydymffurfio](#) i'w gweld ar ein gwefan, ynghyd â'n Hadroddiad Blynyddol ar y Gymraeg.

Caffael adnodd archwilio ychwanegol

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cyflogi staff hynod fedrus i gyflawni tua 90% o raglen waith yr Archwilydd Mewnol, a hwythau'n cael eu hategu gan 10% arall o adnodd archwilio a gontractir yn bennaf o gwmnïau cyfrifyddu yn y sector preifat.

Mae contract cyfredol Swyddfa Archwilio Cymru gyda'r cwmnïau hynny'n rhedeg hyd at 31 Mawrth 2020 ac yn cwmpasu archwiliadau hyd at a chan gynnwys y rhai ar gyfer blwyddyn ariannol 2019-20. Yn ystod 2018-19, rydym wedi bod yn ystyried yn ofalus iawn pa drefniadau y dylem eu rhoi ar waith pan fo'r contractau cyfredol yn dod i ben.

Ym mis Chwefror 2019, fe benderfynodd Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru beidio â gwahodd tendrau ar gyfer archwiliadau y tu hwnt i 2020; o ganlyniad, bydd holl archwiliadau'r Archwilydd Cyffredinol o 2020-21 yn cael eu cynnal gan staff Swyddfa Archwilio Cymru yn unig. Roedd hwn yn benderfyniad anodd ac nid yw'n adlewyrchiad ar ansawdd gwaith archwilio'r cwmnïau. Yn hytrach, mae'n cymryd nifer o ffactorau i ystyriaeth, gan gynnwys:

- a gostyngiad cyffredinol rhagamcanol ym maint gwaith archwilio'r sector cyhoeddus yng Nghymru dros y blynyddoedd nesaf gyda'r angen o ganlyniad i sicrhau bod gwasanaethau archwilio'n cael eu darparu mewn ffordd gost-effeithiol;
- b yr angen i sicrhau bod Swyddfa Archwilio Cymru a'r Archwilydd Cyffredinol yn cyflawni eu rhwymedigaethau dan Safonau'r Gymraeg;
- c ansicrwydd ynghylch trefn y sector cynghorau tref a chymuned yn y dyfodol a'r gyfundrefn archwilio a fydd yn ofynnol ar gyfer y sector hwnnw;
 - a
- ch ansicrwydd a fydd uno cyrff llywodraeth leol yn uno'n wirfoddol dros y tymor canolig.

Mae effaith y ffactorau hyn a ffactorau eraill gyda'i gilydd yn creu lefel o ansicrwydd a fyddai'n ei gwneud yn anodd iawn dros y flwyddyn neu ddwy nesaf gwahodd tendrau ar gyfer contractau ystyrllon nad ydynt yn creu risgiau a phwysau cost annerbyniol i Swyddfa Archwilio Cymru a'r cwmnïau yn y sector preifat.

Gwaith cymunedol ac elusennol

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cydnabod y manteision y gall gwaith cymunedol a gwaith elusennol gan staff eu dwyn i'r gymuned ehangach ac mae'n cymeradwyo'i staff am eu hymdrechion unigol. Gall staff ddefnyddio'r sgiliau a ddatblygwyd ganddynt yn y gweithle a gallant ddatblygu sgiliau newydd, gan wella eu morâl, eu hiechyd corfforol a'u cydbwysedd bywyd a gwaith ar yr un pryd.

Yn amodol ar ofnyion gweithredol, rydym yn cefnogi cyflogeion sydd am gymryd rhan mewn gweithgareddau cymunedol neu elusennol megis gwaith gofal yn y gymuned, prosiectau cadwraeth, a gweinyddu digwyddiadau cyhoeddus.

Dewisodd staff Swyddfa Archwilio Cymru elusennau sy'n ymwneud â helpu pobl sy'n ddigartref neu sydd wedi colli eu cartrefi fel ffocws ar gyfer eu gweithgareddau codi arian yn 2018-19. Dros y flwyddyn ac yn eu hamser eu hunain, cynhaliodd ein staff nifer o ddigwyddiadau codi arian:

- a digwyddiad glanhad blynyddol lle cafodd staff eu hannog i roi eitemau nas defnyddir neu nad oes arnynt mo'u heisiau;
- b diwrnod elusennol staff a gynhaliwyd gan ein timau archwilio ariannol yn Ne Cymru, a gododd £280 trwy werthu cacennau a chystadleuaeth pobi, ac a arweiniodd at gasglu 550 o duniau o fwyd a'u cyflwyno'n rhodd i Fanc Bwyd Caerdydd;
- c cododd un aelod o staff bron i £1,000 ar ei liwt ei hun i'r elusen digartrefedd Llamau trwy'r gefnogaeth a gafodd am gwblhau her hynod anodd Ironman Wales; a
- ch nifer o ddigwyddiadau eraill yn ein swyddfeydd, gan gynnwys rafflau ac arwerthiannau cacennau rheolaidd, a chystadleuaeth darogan sgoriau a chanlyniadau ym Mhencampwriaeth y Chwe Gwlad.

Ar y cyfan, fe gododd staff bron i £1,500 ar gyfer elusennau sy'n rhan o helpu pobl sy'n ddigartref neu sydd wedi colli eu cartrefi.

3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING

Stiwardiaeth amgylcheddol⁷

ACHREDWYD AR
LEFEL 5
SAFON
AMGYLCHEDDOL Y
DDRAIG WERDD

WEDI LLEIHAU EIN
DEFNYDD O BAPUR
BRON
16%

WEDI AILGYLCHU
DROS
3/4
EIN GWASTRAFF

WEDI DEFNYDDIO
CREDYDAU CARBON I
WRTHBWYSO
100%
O'N HALLYRIADAU
NWYON Tŷ GWYDR

Yn 2018-19, roeddem yn falch o gyrraedd ein targed, sef cyrraedd Lefel 5 (lefel uchaf) Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd, gan ddangos ein hymrwymiad parhaus i reolaeth amgylcheddol effeithiol.

Fel rhan o'r ymrwymiad hwn, i roi cymorth i leihau allyriadau nwyon tŷ gwydr yn fyd-eang, fe wnaethom wrthbwysu⁸ ein holl allyriadau cyfwerth â charbon deuocsid (tCO₂e) gan gynnwys y rhai a ddeilliodd o'n teithiau busnes, trwy gefnogi'r prosiectau canlynol:

- Prosiect lleihau datgoedwigo Portel-Pará ym Mrazil (199 tCO₂e)
- Prosiect cynhyrchu ynni gwynt gan Panama Wind yn India (198 tCO₂e)
- Plannu 199 o goed yng Nghymru

Yn 2018-19 fe wnaethom barhau i fuddsoddi mewn Skype for Business - system sy'n galluogi ein staff i gydweithio a chyfathrebu â'i gilydd, a chyda chysylltiadau allanol, trwy alwadau ffôn, fideogynadleda, rhannu sgrîn a negeseua gwib, trwy eu gliniaduron ni waeth ble maent yn gweithio. Mae hyn yn lleihau'n sylweddol yr angen i gydweithwyr a staff cleientiaid deithio i gyfarfod a chydweithio; yn 2018-19, fe gyflawnom ostyngiad o 79,000 o filltiroedd yn y teithiau busnes mewn ceir.

Mae llawer o'n staff hefyd yn defnyddio gliniaduron bellach sy'n cyfuno fformat maint llechi ag ymarferoldeb dyfais symudol, gan leihau'r angen i argraffu papurau cyfarfodydd a'u galluogi i wneud nodiadau ar y sgrin.

⁷ Paratowyd yn unol â chanllawiau Trysorlys EM [HM Treasury Public Sector Annual Reports Sustainability Reporting Guidance 2018-19](#).

⁸ Ystyr gwrthbwysu carbon yw defnyddio credydau carbon i alluogi sefydliadau i ddigolledu am rai o'u hallyriadau. Gall sefydliadau wneud iawn am rai o'r allyriadau carbon trwy brynu credydau mewn prosiectau trwy ariannu arbediad cyfwerth mewn carbon deuocsid yn rhywle arall.

Rydym yn ymrwymedig i ddefnyddio deunydd papur wedi'i ailgylchu, a defnyddio'r Safonau Prynu fel canllaw ar gyfer glanhau, adeiladu a phrynu cyfarpar. Fe wnaethom hefyd fuddsoddi mewn peiriannau aml-swyddogaeth sydd â chynhyrchiant uchel, sy'n cynnig gwerth uchel am arian ac sy'n cael effaith isel ar yr amgylchedd ar gyfer ein swyddfeydd.

Yn ystod y flwyddyn, fe lansiom ni gynllun beicio i'r gwaith newydd ar gyfer staff, fe brynon ni feiciau cronfa ar gyfer ein swyddfeydd ac fe fuddsoddom ni mewn cawell feiciau fwy ar gyfer ein swyddfa yng Nghaerdydd, i helpu i leihau ein heffeithiau amgylcheddol ymhellach a gwella iechyd a lles ein staff.

Fe wnaethom hefyd wneud atgyweiriadau ataliol i'n swyddfa yng Nghaerdydd i wella'i pherfformiad ar y cyfan ac fe sefydlom ni grŵp staff hyrwyddwyr amgylcheddol i hybu'r egwyddor cynaliadwyedd a chodi ymwybyddiaeth o fentrau amrywiol.

13 CLIMATE ACTION

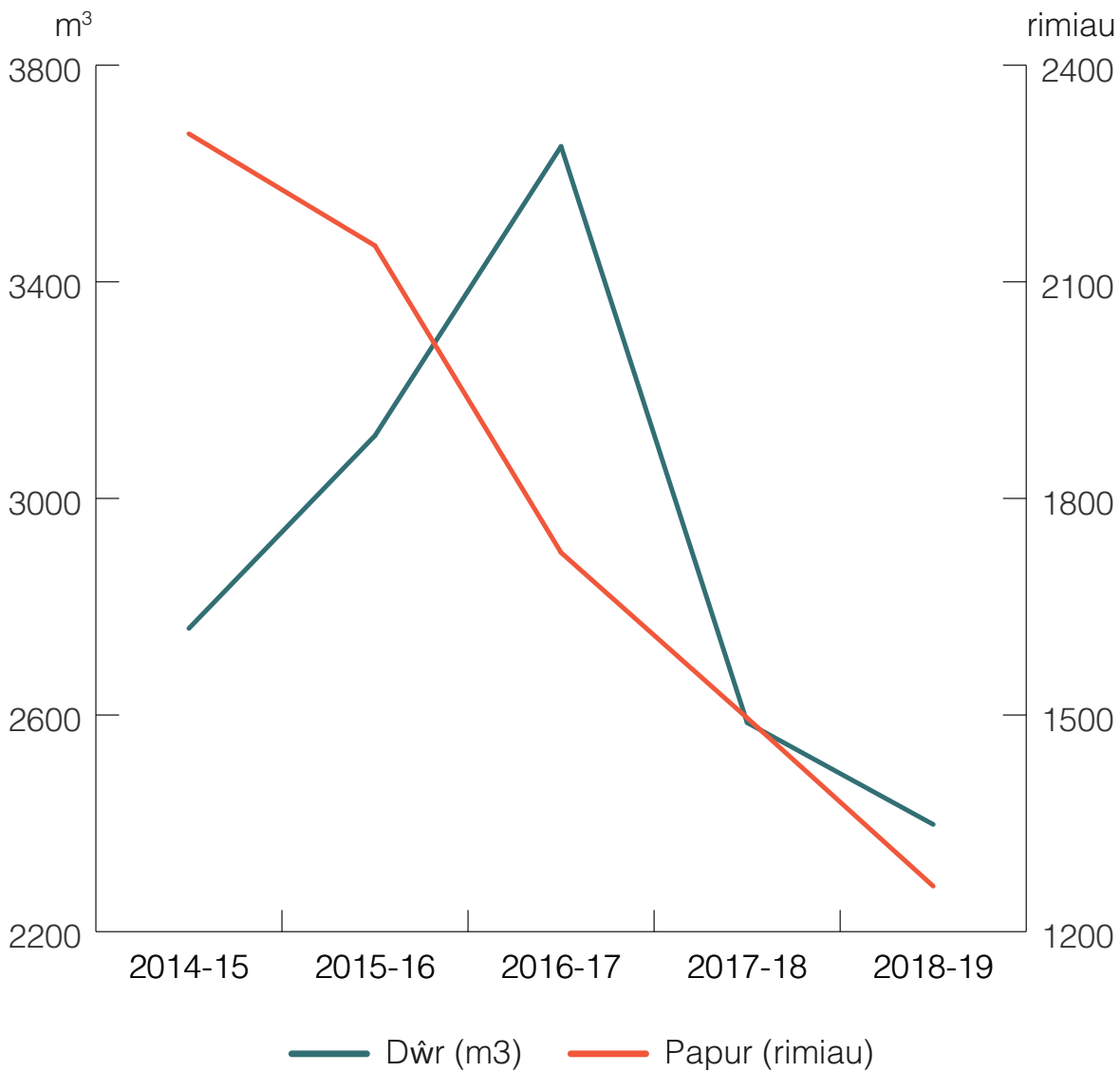

15 LIFE ON LAND

Defnyddio adnoddau y mae pen draw iddynt

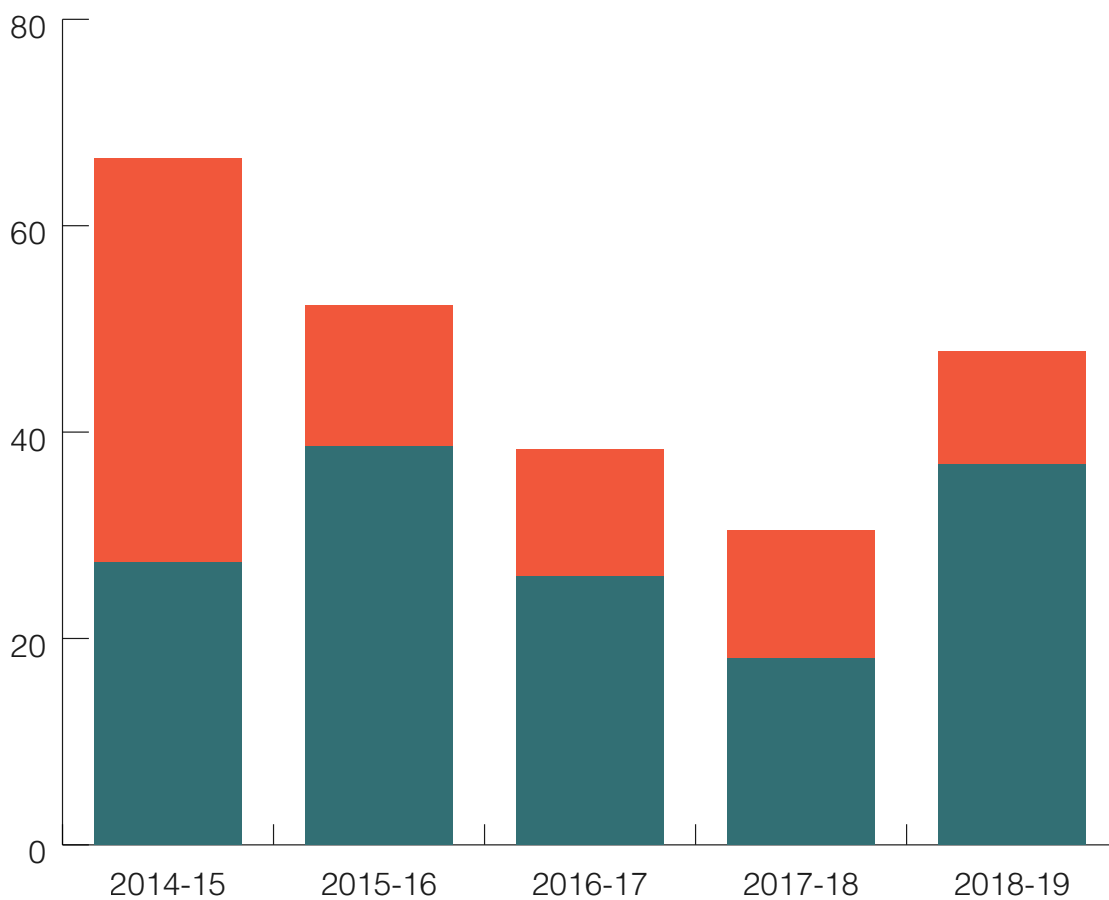
Graff llinell sy'n dangos tueddiadau yn ein defnydd o ddŵr a phapur dros y pum mlynedd

Lleihau a rheoli gwastraff

Siart golofnau sy'n dangos y duedd yng nghyfanswm y gwastraff a gafodd ei gynhyrchu a'r gyfran o'r gwastraff hwnnw a gafodd ei hailddefnyddio, ei hailgylchu neu ei chompostio neu a anfonwyd i safle tirlenwi dros y pum mlynedd ddiwethaf

Tunelli

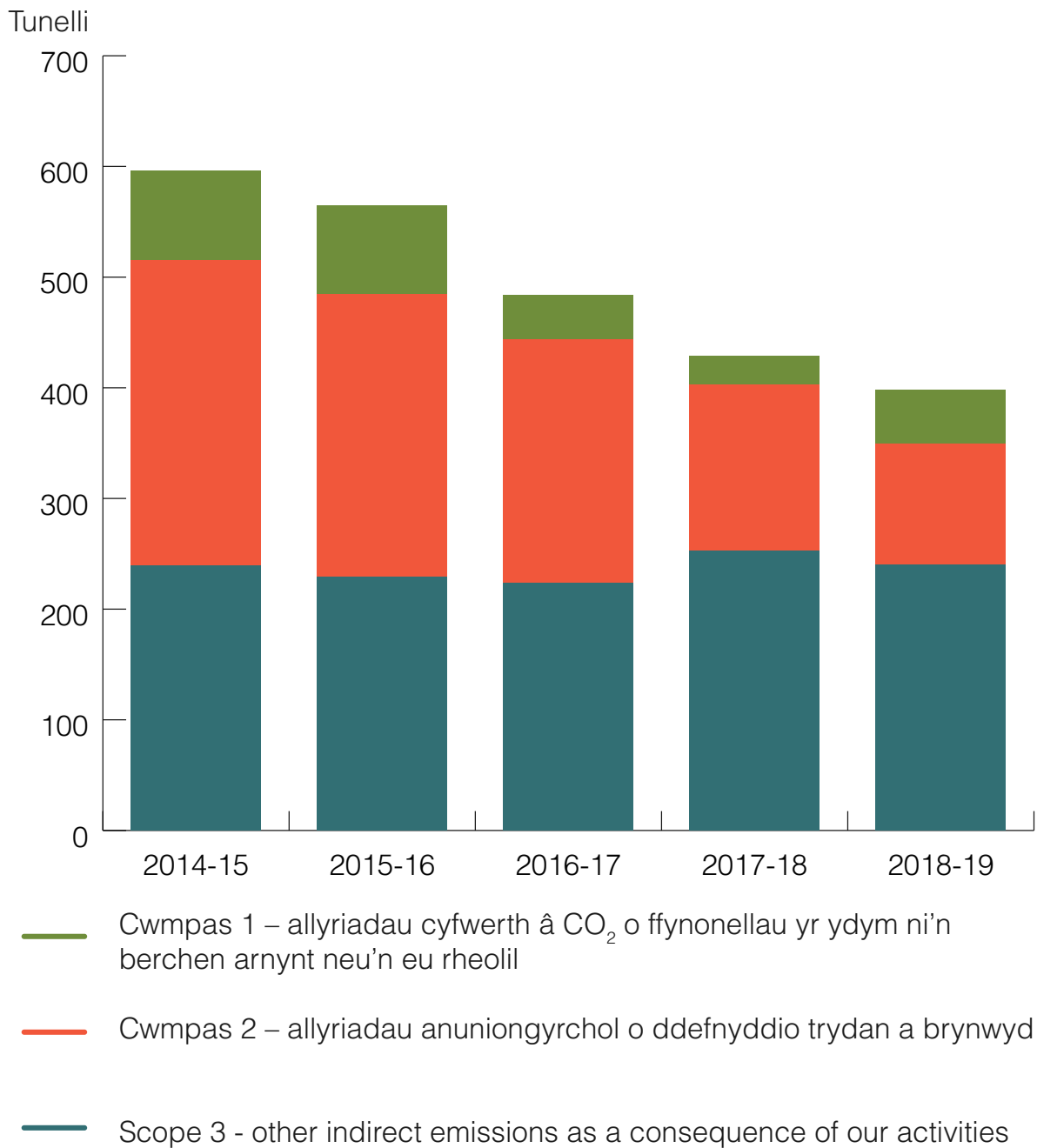

— Wedi'i aildefnyddio, ailgylchu neu gompostio

— Wedi'i anfon i safle tirlenwi

Allyriadau nwyon tŷ gwyr

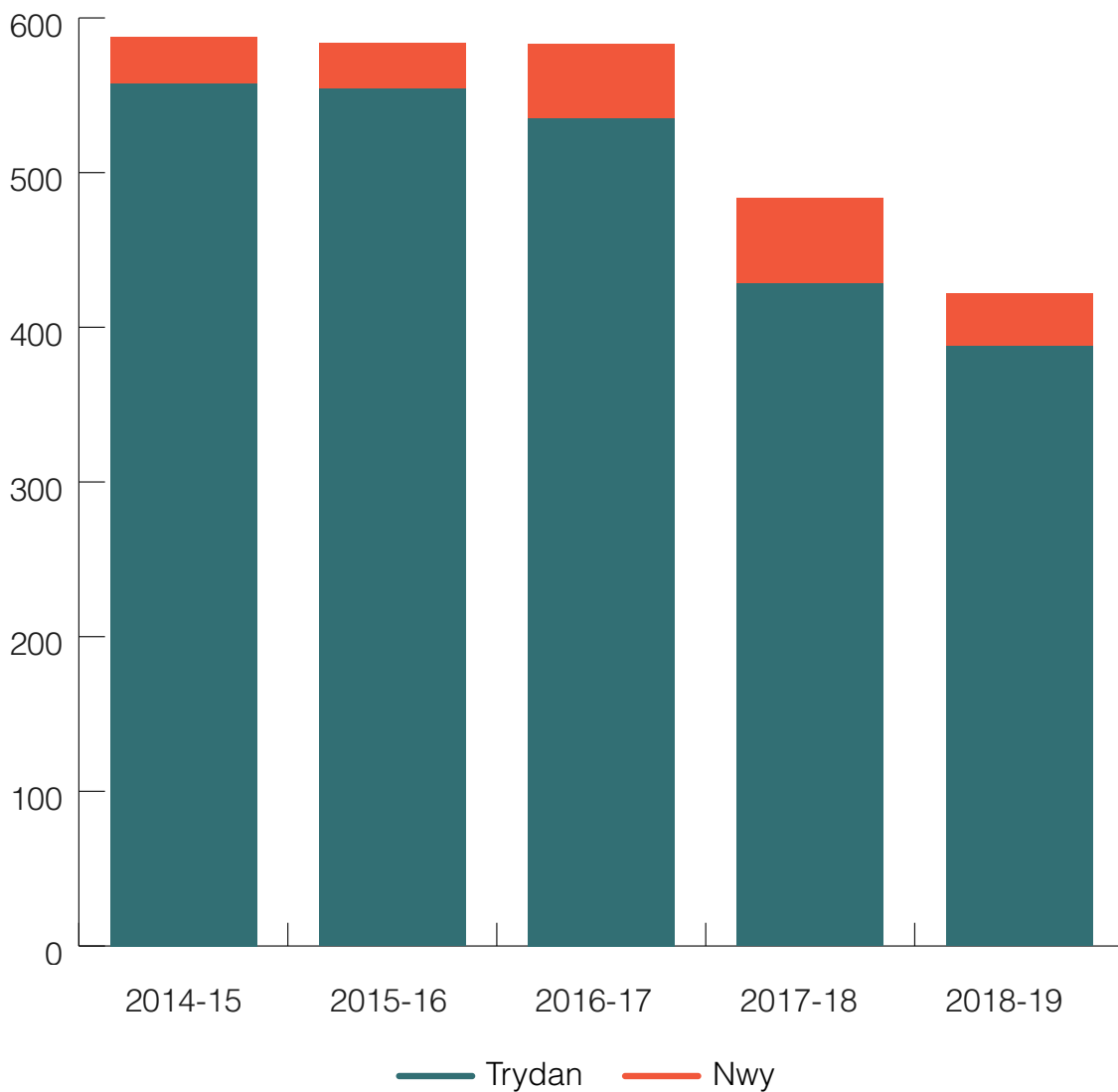
Siart golofnau sy'n dangos y duedd yn nghyfanswm yr allyriadau cyfwerth â CO₂ a'r gyfran o'r allyriadau hynny yn ôl cwmpas dros y pum mlynedd diwethaf

Defnyddio ynni

Siart golofnau sy'n dangos y duedd mewn cyfanswm defnydd o ynni a'r gyfran o'r ynni hwnnw a gafwyd o gyflenwad nwy a thrydan dros y pum mlynedd ddiwethaf

Mwh

Tabl sy'n darparu gwybodaeth fanylach am ein rheolaeth amgylcheddol, defnydd o adnoddau y mae pen draw iddynt a'n gwaith i leihau a rheoli gwastraff dros y pum mlynedd ddiwethaf

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19
Rheolaeth amgylcheddol					
Lefel achrediad y Ddraig Werdd	4	4	4	4	5
Defnydd o adnoddau y mae pen draw iddynt⁹					
Defnydd o ddŵr m ³ ¹⁰	2,760	3,116	3,650	2,586	2,398
Defnydd o ddŵr m ³ am bob cyflogai CagALI	12.0	10.5	13.9	10.0	9.1
Costau cyflenwi dŵr £	4,754	6,280	6,219	3,564	4,389
Defnydd o bapur mewn rimiau	2,305	2,150	1,725	1,496	1,263
Costau cyflenwi papur £	6,349	5,609	4,269	3,737	3,894
Lleihau a rheoli gwastraff¹¹					
Cyfanswm y tunelli o wastraff	66.5	54.9	38.7	33.2	47.9
Wedi'i aildefnyddio, ailgylchu neu gompostio	27.4	38.6	26.0	18.1	36.9
Gwastraff TGCh a ailgylchwyd ac a aildefnyddiwyd)	0.0	2.6	0.7	0.2	0.5
Dodrefn ac offer (allanol)	0.0	12.3	2.6	0.0	3.8
Ailgylchu cymysg, papur, gwastraff bwyd, gardd	27.4	23.7	22.6	17.9	32.6
Tirlenwi	39.1	13.7	12.4	12.4	10.5
Peryglus	0.0	2.5	0.4	2.7	0.5
Wedi'i aildefnyddio, ailgylchu neu gompostio fel canran o'r gwastraff ar y cyfan ¹²	41.1	70.4	67.0	54.5	76.9
Cyfanswm costau gwaredu £	7,337	16,400	13,466	9,964	13,340

9 Ystyrir mai arfer da ar gyfer defnyddio dŵr mewn swyddfa yw rhwng 4 m³ a 6 m³ am bob cyflogai Cyfwerth ag Amser Llawn (CagALI) y flwyddyn (Targedau Ymrwymiad Gwyrdd y Llywodraeth). Fodd bynnag, nid ydym yn cynnwys ymwelwyr â swyddfeydd yn ein cyfrifiad sy'n debygol o gael effaith sylweddol ar ein ffigurau oherwydd nifer y digwyddiadau dysgu ar y cyd a gynhelir yn ein pencadlys yng Nghaerdydd.

10 Nid yw'r cyfnodau bilio'n cyd-fynd â'r cyfnod adrodd ariannol, felly amcangyfrif yw'r ffigurau defnydd yn 2018-19. Roedd ein defnydd uwch o ddŵr yn 2016-17 i'w briodoli'n bennaf i bibell yn gollwng, sydd wedi cael ei thrwsio ers hynny.

11 Cyfrifwyd drwy ddefnyddio ffactorau trosi priodol WRAP; mae gwastraff peryglus yn cynnwys gwarediadau TGCh a glanhau seiffonau. Mae'r cynnydd mewn gwastraff yn 2018-19 i'w briodoli i newid dodrefn ac offer TG a oedd wedi cyrraedd diwedd eu hoes ddefnyddiol, a gwastraff gardd ar gyfer llawr caled newydd.

12 Wyth deg ag wyth y cant ar gyfer Llywodraeth Cymru yn 2017-18 (Adroddiad Cyflwr yr Ystâd 2017-18).

Tabl sy'n darparu gwybodaeth fanylach am ein hallyriadau nwyon tŷ gwydr ac effeithlonrwydd rheoli ystâd dros y pum mlynedd ddiwethaf

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19
Allyriadau nwyon tŷ gwydr¹³					
Cyfanswm tunelli allyriadau CO ₂ e	563.1	533.0	483.7	419.0	397.5
I'w priodoli i deithiau busnes	275.7	272.3	233.2	242.1	229.0
Mewn car	239.1	232.7	199.5	215.7	188.7
Ar drên ac awyren	36.6	39.6	33.7	26.4	40.3
I'w priodoli i ddefnyddio ynni	263.3	233.8	227.8	160.7	116.1
Trydan	257.7	228.3	220.5	150.5	109.8
Nwy	5.5	5.5	7.3	10.2	6.3
I'w priodol i ffynhonnell arall ¹⁴	24.1	23.6	22.6	16.1	52.4
Cyfanswm gwariant ar deithiau busnes £000 ¹⁵	1,214	1,258	1,232	1,204	1,205
Cost teithiau busnes am bob cyflogai CagALI £	5,037	4,972	4,720	4,658	4,566
Cyfanswm gwariant ar ynni £	63,119	64,394	57,051	54,676	60,046
Effeithlonrwydd yr ystâd					
Cost am bob cyflogai CagALI ¹⁶ £	3,397	3,228	3,072	3,317	3,378
Cost-effeithlonrwydd ¹⁷ £ am bob m ²	278	300	287	306	318
Effeithlonrwydd gofod ¹⁸ m ² am bob cyflogai CagALI	12.2	10.7	10.7	10.8	10.6

13 Cyfrifwyd yn unol â chanllawiau [DEFRA Environmental Reporting Guidelines](#).

14 I'w priodoli i allyrru a dosbarthu ynni, gwaredu gwastraff a defnyddio a thrin dŵr.

15 Mae'n cynnwys costau ceir ar brydles, lwfansau trafnidiaeth a chostau teithio a chynhaliaeth.

16 O'i gymharu â £3,576 ar gyfer Llywodraeth Cymru ar 31 Mawrth 2018.

17 Gan gynnwys rhent, ardrethi a chostau eraill.

18 O'i gymharu â 15.5 m² am bob cyflogai CagALI ar gyfer Llywodraeth Cymru ar 31 Mawrth 2018. 2015-16 oedd y flwyddyn gyntaf i ni gynnwys contractwyr yn ein cyfanswm o gyflogeion CagALI, i sicrhau cymhariaeth feicnodi gyfatebol.

ADRODDIAD AR ATEBOLRWYDD

DATGANIADAU AC ADRODDIADAU ALLWEDDOL SY'N EIN GALLUOGI I ATEB
GOFYNION ATEBOLRWYDD A DANGOS CYDYMFFURFIAETH AG ARFER
LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL DA.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru a'r Swyddog Cyfrifyddu

6 Mehefin 2019

Adroddiad y cyfarwyddwyr

Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru

Adrian Crompton
Archwilydd
Cyffredinol, a'r Prif
Weithredwr

Alison Gerrard
Aelod
anweithredol

Amanda Hughes
Aelod etholedig
sy'n gyflogai

Anne Beegan
Aelod etholedig
sy'n gyflogai

Bill Richardson
Aelod
anweithredol

David Francis
Aelod
anweithredol

Isobel Everett
Cadeirydd y
Bwrdd

Kevin Thomas
Aelod wedi'i
benodi sy'n
gyflogai

Lindsay Foyster
Aelod anweithredol
Uwch Gyfarwyddwr
Annibynnol

Pwyllgor Rheoli Swyddfa Archwilio Cymru

Adrian Crompton
Archwilydd
Cyffredinol,
Swyddog Cyfrifyddu
a'r Prif Weithredwr

Anthony Barrett
Archwilydd
Cyffredinol
Cynorthwyol

Jane Holownia
Arweinydd Sector,
Llywodraeth Leol
a Chyfiawnder
Troseddol

Kevin Thomas
Cyfarwyddwr
Gwasanaethau
Corfforaethol

Mike Usher
Arweinydd
Sector, Iechyd
a'r Llywodraeth
Ganolog

**Steve
O'Donoghue**
Cyfarwyddwr
Cyllid ac
Adnoddau Dynol

Archwilydd Swyddfa Archwilio Cymru

Penodwyd RSM UK Audit LLP yn archwilydd allanol Swyddfa Archwilio Cymru gan Bwyllgor Cyllid Cynulliad Cenedlaethol Cymru ers 1 Mawrth 2015, yn fwyaf diweddar am gyfnod o 48 mis a ddechreuodd ar 1 Tachwedd 2018.

Yn ogystal â'i waith i lunio barn ar y datganiadau ariannol a rheoleidd-dra, gall yr archwilydd edrych ar ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru wrth ddefnyddio adnoddau i gyflawni eu swyddogaethau, a gosod adroddiad ar ganlyniadau unrhyw waith o'r fath gerbron y Cynulliad Cenedlaethol.

Mae manylion am gost gwasanaethau archwilio allanol wedi'u cynnwys yn y Nodiadau i'r datganiadau ariannol.

Datganiad o gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu

O dan baragraff 33 o Atodlen 1 i Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, yr Archwilydd Cyffredinol yw Swyddog Cyfrifyddu Swyddfa Archwilio Cymru ac mae'n rhaid iddo wneud y canlynol ar gyfer pob blwyddyn ariannol:

- a cadw cyfrifon priodol a chofnodion priodol mewn perthynas â hwy; a
- b paratoi datganiad cyfrifon ar y ffurf ac ar y sail a nodir yn y Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru.

Mae cyfrifoldebau Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys ei gyfrifoldeb am briodoldeb a rheoleidd-dra'r cyllid cyhoeddus y mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn atebol amdano, am gadw cofnodion priodol ac am ddiogelu asedau Swyddfa Archwilio Cymru, wedi'u nodi yn [Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru](#) a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru.

Caiff cyfrifoldebau ychwanegol eu disgrifio yn y Memorandwm ar gyfer Swyddog Cyfrifyddu Swyddfa Archwilio Cymru, a gyhoeddwyd gan y Cynulliad Cenedlaethol.

Wrth baratoi'r cyfrifon, mae'n ofynnol i'r Swyddog Cyfrifyddu gydymffurfio â gofynion [Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth](#), ac, yn benodol, y canlynol:

- a dilyn y Cyfarwyddyd Cyfrifon, gan gynnwys y gofynion cyfrifyddu a datgelu perthnasol, a chymhwyso polisiau cyfrifyddu addas yn gyson;
 - b llunio barn ac amcangyfrifon ar sail resymol;
 - c datgan a yw'r safonau cyfrifyddu perthnasol a nodir yn Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth wedi eu dilyn, a datgelu ac esbonio unrhyw achosion perthnasol o wyro oddi wrthynt yn y cyfrifon; a
- ch haratoi'r cyfrifon ar sail busnes gweithredol.

Caiff y cyfrifon eu paratoi ar sail croniadau a rhaid iddynt roi darlun cywir a theg o sefyllfa Swyddfa Archwilio Cymru a'i hincwm a'i gwariant, Datganiad o Sefyllfa Ariannol a llifoedd ariannol ar gyfer y flwyddyn ariannol.

Fel Swyddog Cyfrifyddu, rwyf yn cadarnhau:

- a bod yr Adroddiad Blynyddol a'r Cyfrifon hyn yn eu cyfanrwydd yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy ac fy mod yn cymryd cyfrifoldeb personol am yr Adroddiad Blynyddol a'r Cyfrifon hyn a'r barnau sy'n ofynnol er mwyn penderfynu eu bod yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy;
- b fy mod wedi cymryd yr holl gamau y dylwn fod wedi'u cymryd i'm gwneud fy hunan yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i gadarnhau bod archwilwyr Swyddfa Archwilio Cymru yn ymwybodol o'r wybodaeth honno; ac
- c hyd y gwn i, nad oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad yw archwilwyr Swyddfa Archwilio Cymru yn ymwybodol ohoni.

Datganiad llywodraethu

Mae'r datganiad hwn yn nodi strwythur rheoli Swyddfa Archwilio Cymru, ac yn rhoi cyfrif o drefniadau llywodraethu corfforaethol a rheoli risg, ynghyd â disgrifiad o'r prif risgiau ac ansicrwydd yr ydym yn eu hwynebu.

Mae fy nghyfrifoldebau fel Swyddog Cyfrifyddu wedi'u nodi yn y Datganiad o gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu. Wrth gyflawni'r cyfrifoldebau hyn ac ymhlith gofynion eraill, mae'n rhaid i mi geisio sicrhau'r canlynol:

- a bod system rheolaeth fewnol gadarn ar waith bob amser yn Swyddfa Archwilio Cymru, gan gynnwys proses archwilio mewnol drylwyr, er mwyn helpu i arfer swyddogaethau statudol yn briodol; a
- b bod Swyddfa Archwilio Cymru yn taro'r cydbwysedd cywir trwy reoli cyfleoedd a risgiau mewn ffordd sy'n gymesur â busnes yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru

Llywodraethu corfforaethol

Y fframwaith llywodraethu

Mae fframwaith llywodraethu Swyddfa Archwilio Cymru, gan gynnwys gwybodaeth am gwmpas gwaith y Bwrdd a'i bwyllgorau, wedi'i grynhoi yn yr arddangosyn ar y dudalen nesaf.

Mae ein Bwrdd o naw aelod yn cynnwys mwyafrif o bum aelod anweithredol (gan gynnwys y Cadeirydd), yr Archwilydd Cyffredinol, aelod sy'n gyflogai a benodir yn ôl argymhelliad yr Archwilydd Cyffredinol a dau aelod etholedig sy'n gyflogeion.

Ceir Uwch Gyfarwyddwr Annibynnol sy'n gyfrifol am y canlynol, ymhlith pethau eraill: dirprwyo ar ran y Cadeirydd pan na all ef/hi weithredu; arfarnu perfformiad y Cadeirydd; cael adroddiadau gan rai sy'n chwythu'r chwiban y tu allan i'r gadwyn rheolwyr llinell arferol; a goruchwyllo'r broses o ethol aelodau sy'n gyflogeion i'r Bwrdd.

Caiff y gydberthynas rhwng Swyddfa Archwilio Cymru a'r Archwilydd Cyffredinol ei llywodraethu gan [God Ymarfer](#) a gymeradwyir gan y Cynulliad Cenedlaethol ac a adolygir o bryd i'w gilydd.

Mae'r Bwrdd wedi sefydlu dau bwyllgor sy'n cyflawni swyddogaeth gynghori:

- a mae'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn cynnwys dau aelod anweithredol o'r Bwrdd, aelod etholedig o'r Bwrdd sy'n gyflogai ac aelod allanol annibynnol; a
- b mae'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol yn cynnwys tri aelod anweithredol o'r Bwrdd ac aelod etholedig o'r Bwrdd sy'n gyflogai.

Nid yw'r aelodau etholedig o'r Bwrdd sy'n gyflogeion yn aelodau o'r Pwyllgor Rheoli nac yn cyfrannu at unrhyw benderfyniadau a wneir ar lefel uwch, ac eithrio fel rhan o'r Bwrdd. Mae'r Bwrdd wedi'i argyhoeddi nad oes unrhyw wrthdaro buddiannau o ran aelodaeth Pwyllgorau a, lle ceir gwrthdaro, y caiff ei reoli a'i liniaru'n effeithiol.

Rwy'n cadeirio Pwyllgor Rheoli i'm cynghori yn rhinwedd fy swydd fel Archwilydd Cyffredinol, Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu. Mae'n cynnwys y pum rheolwr uchaf eu statws yn Swyddfa Archwilio Cymru sy'n cyfarfod bob mis. Tuag at ddiwedd y flwyddyn fe gyhoeddais fy nghynigion i newid yr aelodaeth ac ailbennu'r ffocws o ran diben y Pwyllgor Rheoli ac rwy'n disgwyl gweithredu'r newidiadau hynny yn 2019-20.

Caiff y Bwrdd a'i Bwyllgorau, a'r Pwyllgor Rheoli, eu cynorthwyo gan Ysgrifennydd Bwrdd. Ceir blaenraglen fusnes sy'n llywio eu hagenda amodol, a luniwyd i sicrhau bod busnes yn cael ei gynnal mor effeithlon ac effeithiol â phosibl.

Ceir rhagor o wybodaeth am aelodau'r Bwrdd a'r Pwyllgor Rheoli yn Adroddiad y Cyfarwyddwyr.

PWYLLGOR CYLLID Y CYNULLIAD CENEDLAETHOL

Yn craffu ar ddefnydd Swyddfa Archwilio Cymru o adnoddau, yn gwneud argymhellion ynghylch penodi'r Archwilydd Cyffredinol ac yn gyfrifol am benodi aelodau anweithredol Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru, ac yn gyfrifol am benodi archwilydd allanol Swyddfa Archwilio Cymru.

BWRDD SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Monitro'r ffordd y caiff swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol eu harfer.

Rhoi cyngor i'r Archwilydd Cyffredinol.

Cyflogi staff a darparu adnoddau er mwyn arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol.

Codi ffioedd am waith a wneir gan yr Archwilydd Cyffredinol.

Paratoi, ar y cyd â'r Archwilydd Cyffredinol, amcangyfrif o incwm a threuliau, cynllun ffioedd, cynllun blynyddol, adroddiad(au) interim ac adroddiad blynyddol.

PWYLLGOR CYDNABYDDIAETH AC ADNODDAU DYNOL

Yn cynghori'r Bwrdd drwy graffu ar y tri maes cyffredinol ym maes rheoli a datblygu adnoddau dynol, a'u herio:

- llywodraethu
- perfformiad; ac
- polisi a chydabyddiaeth

PWYLLGOR ARCHWILIO A SICRHAU RISG

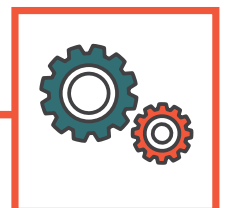
Yn cynghori'r Bwrdd drwy:

- adolygu cystadleurwydd a dibynadwyedd ffynonellau o sicrwydd corfforaethol;
- adolygu uniondeb yr adroddiad blynyddol a'r cyfrifon; ac
- rhoi barn ar ba mor dda y caiff y Bwrdd a'r Swyddog Cyfrifyddu eu cynorthwyo wrth iddynt gyflawni eu rolau perthnasol.

PWYLLGOR RHEOLI

Yn cyfarwyddo ac yn goruchwyllo'r broses o gyflawni'r weledigaeth, y nod a'r amcanion, a'r blaenoriaethau strategol a nodir yng nghynllun blynyddol ar y cyd yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru.

Presenoldeb yng nghyfarfodydd y Bwrdd a'r pwyllgorau 2018-19

	Bwrdd	ARAC	RHRC	PRh
Nifer y cyfarfodydd a gynhaliwyd	6	4	3	17
Aelodau'r Bwrdd a'i bwyllgorau				
Adrian Crompton ¹⁹	5	3	2	13
Alison Gerrard, Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg (ARAC)	6	4		
Amanda Hughes ²⁰	6	1	3	
Anne Beegan ²¹	6	3		
Bill Richardson	6		3	
David Francis ²²	1			
Dianne Thomas, Aelod Annibynnol o ARAC ²³	1	4		
Huw Vaughan Thomas ²⁴	1	1		5
Isobel Everett	6	4		
Kevin Thomas ²⁵	6	4		16
Lindsay Foyster, Cadeirydd y Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol (RHRC) ²⁶	6		3	
Louise Fleet ²⁷	1			
Steven Burnett ²⁸	4		2	

19 Fe ymgwymerodd Adrian Crompton â'i swydd fel yr Archwilydd Cyffredinol a'r Prif Weithredwr o 21 Gorffennaf 2018 a chyn hynny fe arsylwodd ar un cyfarfod Bwrdd ac un cyfarfod Pwyllgor Rheoli fel y Darpar Archwilydd Cyffredinol. Mynychodd gyfarfodydd ARAC a RHRC yn ei gymhwyster fel Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu.

20 Ail-benodwyd Amanda Hughes yn aelod o'r Bwrdd sy'n gyflogai o 11 Mehefin 2018. Ar y dyddiad hwnnw trosglwyddodd o ARAC i'r RHRC.

21 Penodwyd Anne Beegan yn aelod etholedig o'r Bwrdd sy'n gyflogai ac fel aelod o ARAC o 11 Mehefin 2018. Cyn ei phenodiad mynychodd un cyfarfod Bwrdd fel y Darpar Aelod Etholedig sy'n Gyflogai. Mynychodd un cyfarfod Bwrdd pellach fel sylwedydd i warchod y cworwm yn absenoldeb Steven Burnett.

22 Penodwyd David Francis yn aelod anweithredol o'r Bwrdd o 16 Mawrth 2019.

23 Mynychodd Dianne Thomas un cyfarfod Bwrdd yn ei rôl fel Aelod Annibynnol o ARAC.

24 Ymddeolodd Huw Vaughan Thomas o swydd yr Archwilydd Cyffredinol ar 20 Gorffennaf 2018.

25 Mynychodd Kevin Thomas gyfarfodydd ARAC yn ei gymhwyster fel Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol.

26 Ail-benodwyd Lindsay Foyster yn aelod anweithredol o'r Bwrdd o 16 Mawrth 2019. Fe'i penodwyd yn Uwch Gyfarwyddwr Annibynnol ar 21 Mawrth 2019.

27 Daeth cyfnod Louise Fleet fel aelod etholedig o'r Bwrdd sy'n gyflogai i ben ar 8 Mehefin 2019.

28 Daeth cyfnod penodiad Steven Burnett fel aelod anweithredol o'r Bwrdd, pan weithredodd hefyd fel Uwch Gyfarwyddwr Annibynnol, i ben ar 15 Mawrth 2019.

	Bwrdd	ARAC	RHRC	PRh
Nifer y cyfarfodydd a gynhaliwyd	6	4	3	17
Aelodau o'r Pwyllgor Rheoli (PRh) nad ydynt yn aelodau o'r Bwrdd²⁹				
Anthony Barrett	5			15
Jane Holownia	5			16
Mike Usher ³⁰	6		1	15
Steven O'Donoghue ³¹	6	4	3	16

²⁹ Mynychodd aelodau'r Pwyllgor Rheoli gyfarfodydd ARAC yn ôl yr angen i'w briffio, cyfranogi mewn trafodaethau neu geisio eu cyngor. Mae ganddynt wahoddiad sefydlog i fynychu cyfarfodydd y Bwrdd.

³⁰ Mynychodd Mike Usher RHRC i gyflwyno un eitem y mae'n gyfarwyddwr arweiniol ar ei gyfer.

³¹ Mae'n ofynnol i Steve O'Donoghue, fel y Cyfarwyddwr Cyllid ac Adnoddau Dynol, fynychu holl gyfarfodydd y Bwrdd, ARAC a RHRC.

Cyfrif o lywodraethu corfforaethol

Mae'r Bwrdd yn cael sicrwydd bod ei amcanion yn cael eu cyflawni drwy:

- a adroddiadau rheoli mewnol, adroddiadau ar berfformiad a briffiadau amserol;
- b adroddiadau mewnol annibynnol, gan gynnwys adroddiadau archwilio mewnol ac adroddiadau'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg a'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth ac Adnoddau Dynol; ac
- c adroddiadau archwilio allanol.

Mae lefel y sicrwydd a geisir ac a ddarperir yn gymesur â'r lefelau risg cysylltiedig a aseswyd.

Mae'r Bwrdd wedi'i argyhoeddi ynghylch ansawdd yr wybodaeth y mae'n ei chael er bod rhywfaint o le i wella ei hehangder a'i hamseroldeb ac i sicrhau bod ffocws gwaith y Pwyllgor Rheoli a'r Bwrdd yn fwy cyson â'i gilydd; mae gwaith ar y gweill i ymdrin â'r pwyntiau hyn.

Wrth gyflawni ein gwaith, mae Swyddfa Archwilio Cymru a minnau (fel yr Archwilydd Cyffredinol a'r Swyddog Cyfrifyddu) yn cymhwyso [Cynlluniau Dirprwyo](#) Ffurfiol. Mae'r cynlluniau dirprwyo'n goleuo amodau gorchwyl y Bwrdd, ei bwyllgorau a'r Pwyllgor Rheoli, a adolygir yn flynyddol.

Mae'r Bwrdd yn gweithredu Cod Ymddygiad a ddefnyddir gan Ysgrifennydd y Bwrdd i gadw cofrestrau o fuddiannau aelodau a adolygir bob blwyddyn ac a ddiwedderir yn ystod y flwyddyn er mwyn nodi unrhyw newidiadau y mae aelodau yn rhoi gwybod amdanynt. Mae hyn yn sicrhau bod unrhyw achosion posibl o wrthdaro buddiannau, gan gynnwys risgiau i annibyniaeth yr Archwilydd Cyffredinol, yn cael eu nodi'n barhaus a bod camau gweithredu priodol yn cael eu cymryd i'w lliniaru. Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cyhoeddi'r [Cofrestrau](#) ar ei gwefan.

Mae gan Gadeirydd Swyddfa Archwilio Cymru a chadeiryddion ei phwyllgorau hawl mynediad a gallant hysbysu Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid yn uniongyrchol am unrhyw faterion sy'n peri pryder.

Mae Pennaeth y Gwasanaeth Archwilio Mewnol a'r Archwilydd Allanol yn dal if od â mynediad agored a chyfrinachol at Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg. Hefyd, mae'r Pwyllgor yn cynnal sesiwn breifat gyda'r archwilwyr mewnol ac allanol cyn pob un o gyfarfodydd y pwyllgor.

Ar sail wirfoddol, mae Swyddfa Archwilio Cymru yn asesu ei threfniadau yn erbyn gofynion y [Cod Arfer Da ar gyfer Llywodraethu Corfforaethol yn adrannau'r Llywodraeth ganolog](#). Mae'r Bwrdd wedi'i argyhoeddi ei fod yn cydymffurfio â'r gofynion hynny i'r graddau y maent yn berthnasol ac yn ymarferol o ystyried yr angen i warchod annibyniaeth yr Archwilydd Cyffredinol. Nid oedd y trefniadau'n cydymffurfio â gofynion y Cod o ran yr agweddau canlynol:

- a nid adran weinidogol yw Swyddfa Archwilio Cymru, ac nid yw'n adrodd wrth weinidogion na'u swyddogion nac yn cael cyfarwyddiadau ganddynt;
- b mae rôl a chyfrifoldebau'r Bwrdd a'i aelodau wedi'u nodi mewn statud; ac
- c nid yw'r Bwrdd wedi sefydlu pwyllgor penodiadau, ond caiff y swyddogaethau a ddisgrifir yn y Cod eu cyflawni gan y Bwrdd a'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol.

Adolygiad o berfformiad ac effeithiolrwydd y Bwrdd

Fe gwblhaodd y Bwrdd hunanasesiad o'i effeithiolrwydd ac fe ystyriodd y canlyniadau ym mis Mawrth 2019. Roedd ei fesuriad yn dynodi bod ei effeithiolrwydd yn yr ystod rhwng gweddol effeithiol a hynod effeithiol ar draws pob agwedd ar asesu ac roedd wedi'i argyhoeddi ar y cyfan na wnaeth y canlyniadau ddatgelu unrhyw beth annisgwyl. Roedd nifer o gamau gweithredu eisoes ar y gweill i fynd i'r afael â rhai o'r meysydd y nodwyd fod angen eu gwella, yn anad dim mewn perthynas â datblygu'r trefniadau rheoli perfformiad ar gyfer y [Cynllun Blynyddol](#) newydd.

Fel rhan o'u gofynion adrodd blynyddol, mae pob un o bwyllgorau'r Bwrdd yn cwblhau hunanasesiad o'u heffeithiolrwydd. Mae'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn asesu ei hun yn erbyn yr egwyddorion arfer da a ddisgrifir yn [Llawlyfr Pwyllgorau Archwilio Trysorlys EM](#). Mae'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol wedi addasu'r asesiad hwnnw i sicrhau ei fod yn berthnasol ac yn gymesur â'i anghenion. Mae'r Bwrdd wedi'i argyhoeddi ynghylch cadernid yr asesiadau ac yn fodlon nad oes unrhyw faterion sy'n achosi pryder.

Mae gan y Bwrdd broses ar waith i gynnal arfarniadau o berfformiad aelodau bob 12 i 18 mis. Cawsant eu cwblhau ddiwethaf ym mis Tachwedd 2018. Mae'r Uwch Gyfarwyddwr Annibynnol yn cwblhau arfarniad o berfformiad y Cadeirydd ar sail yr un cylch.

Mae gan y Bwrdd gynllun dysgu a datblygu a gaiff ei ddiweddarau'n flynyddol. Mae'r cynllun yn nodi'r trefniadau ar gyfer hyfforddiant sefydlu a diwallu anghenion dysgu a datblygu parhaus a nodir yn ystod y flwyddyn, gan gynnwys trwy'r broses arfarnu perfformiad.

Adroddiad y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg

Cyflwynodd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg ei adroddiad blynyddol i'r Bwrdd a'r Swyddog Cyfrifyddu ym mis Mehefin 2019, gan grynhoi ei gasgliadau o'r gwaith yr oedd wedi'i wneud yn ystod 2018-19.

Darparodd y Pwyllgor y sicrwydd canlynol:

- a ei bod yn ymddangos bod y trefniadau rheoli risg yn gweithredu'n effeithiol o fewn fframwaith polisi a adolygwyd yn ystod y flwyddyn ac a ddiweddarwyd i roi cyfrif am ganlyniad adolygiad archwilio mewnol;
- b bod y broses adrodd ariannol yn gyson â [Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth](#) a pholisiau cyfrifyddu priodol a fabwysiadwyd;
- c bod gan y Pwyllgor, trwy ei adolygiadau strategol o'r map sicrwydd, ddealltwriaeth well am y fframwaith rheoli mewnol ac unrhyw fylchau ynddo;
- ch bod y trefniadau i alluogi staff i roi gwybod am gamweddau yn y gweithle er budd y cyhoedd a rhoi gwybod am wyngalchu arian yn gadarn; a
- d bod rheolwyr wedi cryfhau'r trefniadau atal twyll ac wedi diweddarau'r ddogfennaeth ategol yn ystod y flwyddyn, gan sicrhau eu bod yn gyson ag arfer da. entation during the year, ensuring they are consistent with good practice.

Er bod y Pwyllgor wedi'i argyhoeddi ei bod yn ymddangos nad oedd unrhyw fylchau yn y fframwaith risg a sicrwydd, fe amlygodd ei hunanasesiad yr angen am fwy o ffocws ar graffu dibynadwyedd y sicrwydd y mae'n ei gael gan reolwyr. Roedd y Pwyllgor yn rhagweld y byddai'r gwaith hwn:

- a yn dilyn ystyriaeth gan y Bwrdd i'r sicrwydd y mae'i angen arno ynghylch cyflawni'r Cynllun Blynyddol ar gyfer 2019-20 ac a fydd yn rhoi arweiniad i'w raglen waith; ac
- b yn dibynnu, i ryw raddau, ar y gwaith sydd ar y gweill i wella'r trefniadau llywodraethu islaw lefel y Bwrdd y bydd rheolwyr yn adrodd yn ôl wrth y Pwyllgor arnynt ym mis Medi 2019.

Ar sail y casgliadau hyn, ni wnaeth y Pwyllgor nodi'r angen i wneud argymhellion ond bydd yn tracio cynnydd yn ystod y flwyddyn gan ddefnyddio'i offeryn tracio camau gweithredu.

Mae hunanasesiad y Pwyllgor yn dangos ei fod yn dilyn arfer da a dderbynnir.

Adroddiad y Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol

Yn 2018-19, fe graffodd y Pwyllgor ar ystod eang o faterion ar draws sbectrwm cyfan ei amodau gorchwyl. Ymhlith themâu cyffredin a gafodd eu hystyried gan y Pwyllgor roedd:

- a sicrhau bod penderfyniadau sy'n gysylltiedig â'r gweithlu'n cael eu goleuo gan y weledigaeth a'r strategaeth ar gyfer y gweithlu yn hytrach na chael eu gwneud ar wahân neu gael eu hysgogi gan ystyriaethau sy'n ymwneud â chostau yn unig;
- b y trefniadau sydd wedi datblygu'n dda mewn perthynas â diweddarau'r fframwaith polisi Adnoddau Dynol trwy raglen sefydledig o adolygiadau treigl a chynnwys meincnodi mwy cadarn yn erbyn sefydliadau eraill tebyg;
- c y cyfyngiadau o ran capasiti yn y tîm Adnoddau Dynol a oedd hefyd wedi cael eu trafod gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg a'r Bwrdd;
- ch tystiolaeth bod rheolwyr yn gweithredu canlyniadau ymarferon dysgu ar ôl prosiectau a oedd yn arwain at welliannau amlwg yn y broses benderfynu;
a
- d heriau cael sicrwydd bod blaenoriaethau'r Bwrdd yn cael eu cyflawni, er enghraifft trwy weithgarwch gan y Pwyllgor i fonitro cynllun cyflawni'r Strategaeth Pobl a'i drafodaethau ynglŷn â'r rhaglen hyfforddeion a phrentisiaethau.

Ar y cyfan, roedd y Pwyllgor wedi'i argyhoeddi fwy neu lai bod y trefniadau cydnabyddiaeth ariannol ac Adnoddau Dynol:

- a yn cefnogi nodau strategol y Bwrdd;
- b yn ei gwneud yn bosibl cynnal busnes yn effeithlon, yn effeithiol ac yn ddarbodus gan gynnwys recriwtio, cymell a chadw staff; ac
- c yn cydymffurfio â gofynion rheoleiddiol, gan gynnwys sicrhau bod y datgeliadau yn yr adroddiad blynyddol ar gydnabyddiaeth ariannol yn unol â gofynion cyfreithiol.

Fodd bynnag, nododd y Pwyllgor y canlynol:

- a cydnabyddiaeth y rheolwyr bod gwaith i'w wneud i sicrhau bod y fframwaith llywodraethu a chyflawni mewn perthynas â'r Strategaeth Pobl yn effeithiol gyda'r mesurau cywir yn eu lle i ddarparu sicrwydd; ac
- b ei gyfraniad at lefel sylweddol o weithgarwch yn ystod y flwyddyn, a chydabu fod ar y tîm Adnoddau Dynol angen cyfnod o sefydlogrwydd yn ei drefniadau rheoli a staffio o ystyried ei rôl ganolog o ran rhoi cymorth i gyflawni'r Strategaeth Pobl.

Mae'r Pwyllgor wedi'i argyhoeddi nad yw'r adolygiad hunanasesu o'i effeithiolrwydd wedi datgelu unrhyw feysydd sy'n achosi pryder er ei fod wedi gwneud rhai argymhellion cysylltiedig. Mae'r Pwyllgor yn ymwybodol y gallai penodi Cadeirydd ac aelod anweithredol newydd newid dynamig ei weithrediad mewnol y bydd angen iddo'i fonitro a'i reoli wrth i'r flwyddyn fynd rhagddi.

Adroddiad yr archwilydd mewnol

Yn dilyn ymarfer tendro a gynhaliwyd dan Fframwaith Ymgynghoriaeth Reoli Gwasanaethau Masnachol y Goron, mae PricewaterhouseCoopers LLP wedi'u penodi'n archwilydd mewnol Swyddfa Archwilio Cymru am y cyfnod o dair blynedd rhwng 2018-19 a 2020-21.

Cafodd strategaeth a chynllun archwilio mewnol ar gyfer 2018-19 eu paratoi i'w hystyried ac fe'u cymeradwywyd gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn ei gyfarfod ar 28 Chwefror 2018. Yn ystod 2018-19, cyhoeddwyd chwe adroddiad archwilio mewnol gan PricewaterhouseCoopers LLP.

Cynhaliwyd offeryn tracio gan y Pennaeth Archwilio Mewnol i dracio argymhellion archwilio a chamau gweithredu y cytunwyd arnynt a chyflawni gweithgarwch dilynol mewn perthynas â hwy yn ystod y flwyddyn. Hefyd, ym mis Mawrth 2019, fe wnaeth yr adran archwilio mewnol ddilysu bod camau gweithredu yr adroddwyd eu bod wedi'u cwblhau yn ystod y flwyddyn wedi cael sylw digonol trwy archwilio tystiolaeth ategol briodol.

Lefelau sicrwydd a ddarparwyd trwy farnau mewn adroddiadau archwilio mewnol

Tabl sy'n rhestru'r adolygiadau archwilio mewnol a gwblhawyd yn 2018-19 ac sy'n darparu dosbarthiad yr adroddiad o ran lefelau sicrwydd pob adolygiad, ochr yn ochr â chrynodeb o sylwadau allweddol.

Adolygiad archwilio mewnol	Dosbarthiad yr adroddiad	Sylwadau archwilio mewnol
Strategaeth a llywodraethu corfforaethol	 Risg isel	Ar y cyfan, rydym wedi canfod bod proses pennu strategaethau a strwythur llywodraethu corfforaethol Swyddfa Archwilio Cymru wedi'u dylunio ac yn gweithredu'n effeithiol.
Fframwaith rheoli risg	 Risg isel	Fe wnaeth yr adolygiad hwn asesu fframwaith rheoli risg Swyddfa Archwilio Cymru yn erbyn egwyddorion Rheoli Risg mewn Menter trwy arfer gorau, fel a ddiffinnir gan Fframwaith Rheoli Risg mewn Menter COSO ac egwyddorion ISO31000. Ar y cyfan, canfuom fod y trefniadau rheoli risg yn Swyddfa Archwilio Cymru yn cael eu deall yn dda gan uwch randdeiliaid allweddol.
Strategaeth a diogelu data	 Risg isel	Ar y cyfan, rydym yn credu bod gan Swyddfa Archwilio Cymru gynllun gweithredu gweddol aeddfed mewn perthynas â rhaglen y Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data (GDPR).
Llywodraethu seiberddiogelwch ac asedau TGCh	 Risg uchel	Nid yw'r trefniadau llywodraethu ar gyfer seiberddiogelwch wedi'u ffurfioli, ac ymdrinnir â'r risg mewn modd ad hoc braidd. Canfu ein hadolygiad nifer o feysydd lle gallai cryfhau'r trefniadau llywodraethu sy'n bodoli wella'r modd y rheolir y risg i seiberddiogelwch.
Darparu gwasanaethau a sicrhau ansawdd	 Risg ganolig	Fe arsylwon ni ar nifer o feysydd lle ceir arfer da yn y prosesau a'r rheolaethau sy'n ategu'r trefniadau darparu gwasanaethau yn Swyddfa Archwilio Cymru, ond gallai'r prosesau a'r rheolaethau hyn gael eu cryfhau ymhellach.
Strategaeth y gweithlu a phobl	 Risg uchel	Er nad oes cynllun strategol ar gyfer y gweithlu yn ei le, mae'r sefydliad yn deall manteision bod ag un ac mae cynlluniau i ddatblygu un. Fodd bynnag, nid yw rolau hollbwysig wedi cael eu hadnabod eto ac nid oes cynllun ar gyfer olyniaeth.

Yn ei ddatganiad sicrwydd blynyddol ar gyfer 2018-19, adroddodd y Pennaeth Archwilio Mewnol fel a ganlyn:

'Mae trefniadau llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth mewn perthynas â meysydd sy'n bwysig i'r busnes yn foddhaol ar y cyfan. Fodd bynnag, ceir rhai gwendidau a diffyg cydymffurfio yn y fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth a allai achosi risg o ran cyflawni amcanion. Mae angen rhai gwelliannau yn y meysydd hynny i wella digonolrwydd ac effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth.'

Awydd am risg a rheoli risg

O gofio natur ein busnes, mae ein lefel goddef risg ym meysydd barnau archwilio proffesiynol, rheoleidd-dra, priodoldeb a rheoli ariannol yn isel. Mewn meysydd eraill, er enghraifft, mewn perthynas â chyfnwid arfer da ac ymgysylltu'n fwy effeithiol â'r cyhoedd, rydym yn barod i dderbyn mwy o risg er mwyn manteisio ar gyfleoedd i fynd ar drywydd ein huchelgeisiau.

Mae'r 11 maes sicrwydd a restrir isod wedi cael eu mabwysiadu gan y Bwrdd fel fframwaith i'w ddefnyddio i strwythuro map sicrwydd sy'n rhestru rheolaethau a ffynonellau sicrwydd presennol ac sy'n amlygu unrhyw fylchau mewn perthynas â diwallu anghenion y Bwrdd.

CYFEIRIAD STRATEGOL

**LLYWODRAETHU, ARWEINYD
DIAETH A DIWYLLIANT**

**MODEL GWEITHREDU /
DULL O DDEFNYDDIO
ADNODDAU**

**CYDBERTHNASAU AC ENW
DA RHANDEILIAID
ALLANOL**

**STRATEGAETH Y GWEITHLU A
PHOBL**

**STRATEGAETH
WYBODAETH**

**GWARCHOD ASED AU
FFISEGOL A TGCH**

**EFFEITHIOLRWYDD
SYSTEMAU BUSNES**

TREFNIADAU DIOGELU

**SIGRHAU GWERTH AM ARIAN
O RAN EIN DEFNYDD O
ADNODDAU**

**TREFNIADAU I FONITRO'R
GWAITH O GYFLAWNI
SWYDDOGAETHAU'R
ARCHWILYDD CYFFREDINOL**

Ar gyfer pob maes sicrwydd, mae'r Bwrdd wedi rhoi diffiniad bras o'i awydd am risg gan ddefnyddio'r dosbarthiad a argymhellir yng [nghanllawiau Trysorlys EM](#) ac mae'n mynd ati o bryd i'w gilydd i ystyried i ba raddau y mae rheolaethau presennol yn cyd-fynd â'r awydd hwnnw.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn ymrwymedig i fabwysiadu arfer gorau o ran adnabod risgiau, eu gwerthuso a'u rheoli mewn modd cost-efeithiol i sicrhau eu bod yn cael eu lleihau i lefel dderbyniol neu'n cael eu dileu. Cydnabyddir y bydd rhai risgiau wastad yn bodoli ac na fyddant byth yn cael eu dileu – ond rhaid monitro a rheoli'r rhain hefyd.

Fframwaith rheoli risg a rheolaeth

Y Bwrdd sydd â chyfrifoldeb ar y cyfan am reoli risg ac mae'n cael ac yn ystyried cofrestr ac adroddiad risgiau strategol sy'n crynhoi unrhyw newidiadau arwyddocaol i broffil risg y sefydliad yn ei holl gyfarfodydd.

Caiff y Bwrdd ei gynorthwyo gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg, sy'n adolygu ac yn cynghori'r Bwrdd mewn perthynas â'r canlynol:

- a ei strategaeth risg, gan gynnwys priodoldeb dull Swyddfa Archwilio Cymru o bennu ei hawydd am risg;
- b prosesau asesu risg cyffredinol Swyddfa Archwilio Cymru sy'n llywio penderfyniadau gweithredol;
- c gallu Swyddfa Archwilio Cymru i nodi a rheoli risg;
- ch cylch gwaith y swyddogaeth rheoli risg; ac
- d ymatebolrwydd rheolwyr i asesiadau risg.

Mae'r Pwyllgor Rheoli yn gyfrifol am y canlynol: cymeradwyo a goruchwyllo'r modd y caiff polisi rheoli risg Swyddfa Archwilio Cymru ei roi ar waith a chytuno ar unrhyw adnoddau y mae eu hangen i helpu i wneud hyn o safbwynt corfforaethol; asesu a rheoli risgiau strategol; ac adolygu'r gofrestr risgiau gweithredol bob chwe mis.

Mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn cynghori'r Bwrdd a'i bwyllgorau ar y system rheolaeth fewnol, a chaiff ei gynorthwyo i wneud hynny gan y Pwyllgor Rheoli.

Asesu risg

Ym mhob un o'i gyfarfodydd yn 2018-19, ystyriodd y Bwrdd grynodedb o'r risgiau strategol allweddol a yr oedd y sefydliad yn eu hwynebu, ynghyd â chofrestr risgiau strategol fanylach a oedd:

- a yn asesu lefelau risg cynhenid a thargedau risg penodedig;
- b yn disgrifio'r rheolaethau allweddol a roddwyd ar waith i liniaru tebygolrwydd ac effaith risgiau a chyrraedd targedau;
- c yn asesu lefelau risg gweddilliol;
- ch yn nodi newidiadau o ran risg ac yn tynnu sylw at newidiadau a wnaed i reolaethau lliniaru ers cyfarfod diwethaf y Bwrdd; ac
- d yn crynhoi cynnwys y gofrestr trwy broffiliau a mapiau gwres o risgiau cynhenid a gweddilliol.

Amrywiodd nifer o risgiau strategol allweddol yn ystod y flwyddyn ac yn sgîl hynny, treuliodd y Bwrdd a'r Pwyllgor Rheoli dipyn o amser arnynt. Roedd y rhain yn cynnwys risgiau a oedd yn gysylltiedig â'r canlynol:

- a methu â chofleidio'r cyfleoedd a gyflwynir yn sgîl trosglwyddo rôl yr Archwilydd Cyffredinol, gan gynnwys ar gyfer codi ymwybyddiaeth o'n gwaith, adnewyddu perthnasoedd â rhanddeiliaid allweddol a chael dealltwriaeth bellach i helpu i lywio ein cyfeiriad strategol yn y dyfodol;
- b peidio ag ymateb yn briodol trwy ein gwaith archwilio i oblygiadau uniongyrchol a mwy hirdymor Brexit ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru;
- c rhoi'r gorau i drefniadau cyllid amaethyddol presennol yr UE yn dilyn Brexit a cholli gwaith archwilio ac incwm ffioedd cysylltiedig;
- ch ein gallu i wahodd tendrau ar gyfer contractau ystyrion gyda chwmnïau yn y sector preifat ar gyfer adnodd archwilio ychwanegol; a
- d peidio â chymryd, a chael ein gweld yn peidio â chymryd, camau priodol mewn ymateb i ganlyniadau Arolwg Pobl Swyddfa Archwilio Cymru 2018.

Rwyf wedi fy argyhoeddi bod y risgiau hyn wedi cael eu monitro a'u rheoli'n effeithiol yn ystod y flwyddyn.

Yn 2018-19, parhaodd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg i fod â rôl o ran craffu ar y gofrestr risgiau strategol a gweithredol, gan gynnwys trwy brofi risgiau strategol unigol er mwyn penderfynu a oedd y trefniadau rheoli risg yn gadarn ar y cyfan. Yn ystod y flwyddyn, ystyriodd y Pwyllgor dair risg strategol, ynghyd â chynnal dau adolygiad o'r gofrestr risgiau gweithredol. Roedd y Pwyllgor yn fodlon bod ei adolygiadau manwl yn dangos bod trefniadau rheoli risg Swyddfa Archwilio Cymru i'w gweld fel pe baent yn gweithio'n effeithiol.

Cafodd nifer o risgiau eu rheoli'n llwyddiannus a'u dileu o'r gofrestr risgiau strategol yn ystod 2017-18. Cafodd y risgiau naill ai eu cau'n gyfan gwbl neu'u hisraddio i'r gofrestr risgiau gweithredol er mwyn i'r arweinydd risg perthnasol eu rheoli'n barhaus.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru hefyd yn wynebu nifer fach o risgiau newydd a nodwyd wrth edrych ymlaen tuag at 2019-20, ac mae'r rhain wedi'u cynnwys yn ein cofrestr risgiau strategol. Mae'r rhain yn cynnwys risgiau sy'n gysylltiedig â'r canlynol:

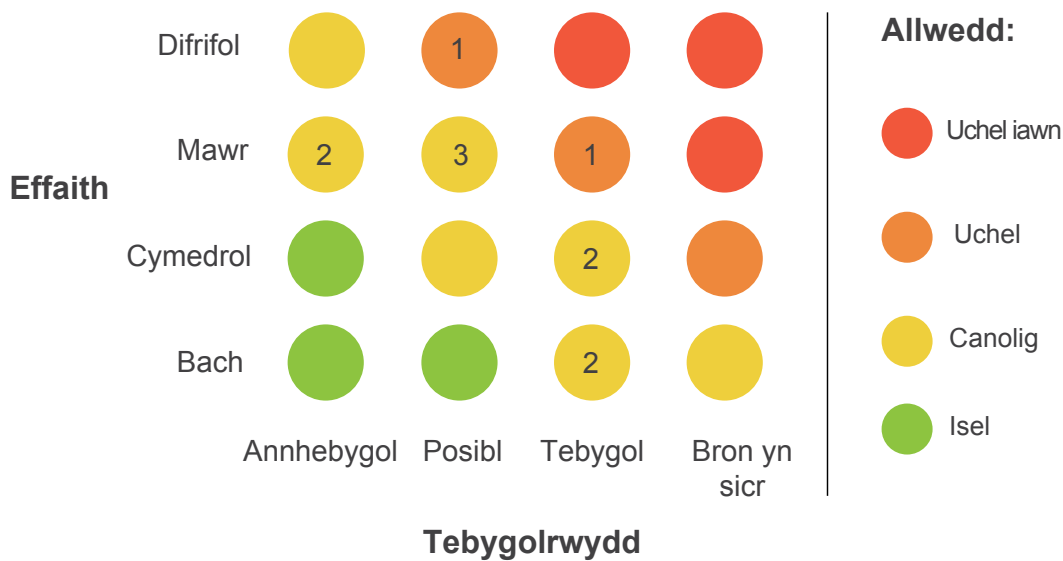
- a toriadau posibl i ffrydiau incwm;
 - b methu â sefydlu a chyflawni rhaglen newid holistaidd sydd ag adnoddau priodol;
 - c cynllunio'r gweithlu; a
- ch llywodraethu a rheoli cofnodion seiberddiogelwch.

Rydym wedi comisiynu gwaith i liniaru'r risgiau newydd hyn.

Byddaf yn parhau i sicrhau bod risgiau'n cael eu rheoli'n dda yn gyffredinol, bod camau priodol yn cael eu cymryd i fynd i'r afael ag unrhyw wendidau, a bod rheolaethau mewnol Swyddfa Archwilio Cymru yn cael eu hadolygu'n rheolaidd er mwyn sicrhau eu bod yn parhau i fod yn effeithiol.

Proffil risgiau strategol Swyddfa Archwilio Cymru

Ceir crynodeb o broffil risgiau strategol Swyddfa Archwilio Cymru ar 31 Mawrth 2019 yn y 'map gwres' canlynol, sy'n amlygu nifer y risgiau strategol a lefelau'r risgiau gweddilliol a aseswyd ar ôl cymhwyso rheolaethau i liniaru eu heffaith a'u tebygolrwydd.

Llywodraethu gwybodaeth

Fel Archwilydd Cyffredinol, mae gen i fynediad eang at wybodaeth er mwyn cyflawni fy swyddogaethau archwilio. Ynghlwm wrth yr hawliau mynediad statudol grymus hyn mae cyfrifoldeb i sicrhau bod yr wybodaeth a geir gennyf fi a Swyddfa Archwilio Cymru yn cael ei diogelu'n briodol.

Felly, mae gan Swyddfa Archwilio Cymru Bolisi Llywodraethu Gwybodaeth a Pholisi Diogelu Gwybodaeth sy'n amlinellu rhwymedigaethau a chyfrifoldebau staff, gofynion prosesu data, trefniadau monitro ac adrodd, ac yn egluro sut y gall staff gael mwy o gymorth ac arweiniad.

Diogelu data

Mae diogelu data personol yn hynod bwysig, ac yn ystod y flwyddyn mae'r sefydliad wedi parhau i weithio i sicrhau y cydymffurfir â deddfwriaeth diogelu data gan gynnwys y Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data (GDPR) a Deddf Diogelu Data 2018. Mae'r gwaith hwn wedi cynnwys:

- darparu hyfforddiant a chanllawiau diogelu data i staff ar draws y sefydliad;
- sicrhau bod cofnodion priodol yn cael eu dal ynghylch yr wybodaeth bersonol a brosesir gan Swyddfa Archwilio Cymru, dibenion y prosesu, y sail gyfreithiol ar gyfer y prosesu, cadw data a manylion mesurau diogelwch technegol a sefydliadol;
- datblygu rhaglen monitri cydymffurfiaeth gan y Swyddog Diogelu Data;
- ymgysylltu ag argymhellion adolygiad archwilio mewnol o'r strategaeth wybodaeth a diogelu data ac ymateb i'r argymhellion hynny; a
- chynnal asesiad o effaith platform TG newydd ar breifatrwydd .

Yn fy rôl fel Prif Weithredwr rwy'n atebol i'r Bwrdd am lywodraethu gwybodaeth, ac rwyf wedi dirprwyo'r swyddogaeth hon ymhellach i'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol. Mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi mabwysiadu ISO 27001, sef y safon ryngwladol ar gyfer rheoli diogelwch gwybodaeth, gan addasu'r trefniadau yn unol ag anghenion y sefydliad.

Rydym yn cadw cofnodion o ddigwyddiadau diogelwch gwybodaeth, megis mynediad anawdurdodedig at wybodaeth neu golli gwybodaeth yn ddamweiniol. Mae'r rhan fwyaf o ddigwyddiadau yn y flwyddyn wedi bod yn fân ddigwyddiadau o ran natur. Fodd bynnag, fe wnaethom un digwyddiad yn hysbys i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth, gan ein bod wedi cael ein gwneud yn ymwybodol o fynediad allanol yn ôl pob golwg at ffolderi electronig a oedd yn dal rhywfaint o wybodaeth bersonol ar ein systemau. Canfu ein hymchwiliadau, gan gynnwys adolygiad gan arbenigwyr allanol, nad oedd unrhyw wendidau arwyddocaol yn ein trefniadau diogelwch gwybodaeth.

Bod yn agored ac yn dryloyw

Rydym yn ymrwymedig i weithio mewn ffordd agored a thryloyw fel busnes ac rydym wedi mabwysiadu Cynllun Cyhoeddi Enghreifftiol y Comisiynydd Gwybodaeth. Mae'r Cynllun yn ein rhwymo i sicrhau bod gwybodaeth benodol ar gael fel mater o drefn i'r cyhoedd.

Yn ystod blwyddyn ariannol 2018-19, cawsom 62 o geisiadau am wybodaeth, gan gynnwys tri chais gan unigolion a oedd yn arfer eu hawliau mynediad gwrthrych dan gyfreithiau diogelu data. Fe wnaethom fodloni'r terfynau amser statudol o 20 diwrnod gwaith ar gyfer 57 o'r ceisiadau a wnaed dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth, ac yn y ddau achos arall fe wnaethom estyn yr amser a ganiateir ar gyfer ymateb yn unol â'r Ddeddf er mwyn mynd ati'n briodol i gymhwyso profion lles y cyhoedd mewn perthynas ag esemptiadau. Mewn perthynas â dau o'r ceisiadau mynediad gwrthrych, fel a ganiateir dan y Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data, fe wnaethom estyn yr amser a ganiateir ar gyfer ymateb oherwydd cymhlethdod un cais a chymhlethdod a maint yr wybodaeth mewn perthynas â chais arall.

Ni chynhaliodd y Comisiynydd Gwybodaeth unrhyw adolygiadau mewn perthynas â ni yn 2018-19.

Chwythu'r chwiban (mewnol)

Anogir pob aelod o staff Swyddfa Archwilio Cymru i godi pryderon ynghylch drwgweithred a ddaw i'w sylw pan fyddant yn y gwaith. Mae'r Bwrdd yn ystyried bod nodi drwgweithredoedd yn fewnol yn gyfraniad pwysig at reoli risg gorfforaethol a sicrhau llywodraethu da.

Mae gennym bolisi chwythu'r chwiban mewnol sefydledig sy'n adlewyrchu darpariaethau Deddf Datgelu er Lles y Cyhoedd 1998, sy'n nodi'r mecanwaith ar gyfer codi materion o'r fath, ac sy'n gymwys i staff Swyddfa Archwilio Cymru a'r holl gontractwyr ac unigolion eraill sy'n gweithio i Swyddfa Archwilio Cymru mewn unrhyw ffordd.

Er mwyn asesu effeithiolrwydd ein trefniadau chwythu'r chwiban, rydym wedi ystyried dau fater: hyder staff yn y trefniadau; a'r hyn rydym ni wedi'i ddysgu o ddatgeliadau. Rydym wedi gallu mynd i'r afael â'r ail fater am y tro cyntaf yn hanes Swyddfa Archwilio Cymru, gan ein bod wedi cael ein datgeliad cyntaf yn ystod chwarter cyntaf y flwyddyn (cawsom ail ddatgeliad yn y chwarter olaf hefyd).

O ran hyder staff mewn trefniadau, am yr ail flwyddyn o'r bron fe ofynnem ni i staff yn ein harolwg staff ym mis Hydref 2018 (yr ymatebodd 77% o'r staff iddo) roi eu hymateb i'r gosodiad canlynol ar raddfa a oedd yn amrywio o 'cytuno'n gryf' i 'anghytuno'n gryf': 'Rwy'n hyderus, pe bawn yn codi pryder dan drefniadau chwythu'r chwiban Swyddfa Archwilio Cymru, y byddai'r sefydliad yn ymchwilio'n briodol i'r pryder'. Dywedodd saith deg chwech y cant o'r rhai a gwblhaodd yr arolwg eu bod yn 'cytuno'n gryf' neu'n 'cytuno' â'r cwestiwn hwn, gydag 16% arall yn dewis yr ateb 'ddim yn cytuno nac yn anghytuno' (yn arolwg mis Hydref 2017 76% ac 17% yn y drefn honno oedd y ffigyrau cyfatebol). Er bod y canlyniad yn dynodi hyder eang yn y trefniadau o hyd, mae'n awgrymu angen parhaus am waith i sicrhau bod yr holl staff yn ymwybodol o'r trefniadau hynny a bod ganddynt hyder ynddynt.

O ran yr hyn yr ydym wedi'i ddysgu, fe wnaeth y datgeliad cyntaf a gafwyd gennym helpu'r Bwrdd i egluro ei reolau gweithdrefnol a'r canllaw i'r Cynllun Cyhoeddi Enghreifftiol, er mwyn darparu dull eglur a chymesur o ddatgelu papurau'r Bwrdd. Nid yw'r weithdrefn mewn perthynas â'r ail ddatgeliad yn gyflawn eto, felly mae'n rhy gynnar i ni adolygu'r gwersi o'r achos hwnnw.

ADRODDIAD AR GYDNABYDDIAETH ARIANNOL A STAFF

Adroddiad ar gydnabyddiaeth ariannol

Archwilydd Cyffredinol Cymru

Pennir cydnabyddiaeth ariannol yr Archwilydd Cyffredinol gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ac, yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, daw'n uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru yn hytrach na chael ei thalu gan Swyddfa Archwilio Cymru. Er mwyn bod yn dryloyw, caiff cydnabyddiaeth ariannol yr Archwilydd Cyffredinol ei datgelu yn yr adroddiad hwn ar gydnabyddiaeth ariannol.

Penodwyd yr Archwilydd Cyffredinol presennol, Adrian Crompton, gan y Frenhines a dechreuodd yn ei swydd ar 21 Gorffennaf 2018 am gyfnod o wyth mlynedd na ellir ei adnewyddu. Fe ymddeolodd yr Archwilydd Cyffredinol blaenorol, Huw Vaughan Thomas, o'i rôl ar 20 Gorffennaf 2018.

The gross salary costs of the Auditors General during 2018-19 were:

- Huw Vaughan Thomas £58,227³² (2017-18: £161,744)
- Adrian Crompton³³ £98,865 (2017-18: Nil)

Roedd y cyfraniadau pensiwn cyflogwr yn ystod 2018-19 fel a ganlyn:

- Huw Vaughan Thomas £8,991³⁴ (2017-18: £23,333)
- Adrian Crompton³⁵ £24,222 (2017-18: Nil)

³² Cyflog cyfwerth â blwyddyn lawn £161,744.

³³ Cyflog cyfwerth â blwyddyn lawn £142,000.

³⁴ Cyflog cyfwerth â blwyddyn lawn £24,975. Cyfranogodd Huw Vaughan Thomas mewn pensiwn cyfranddeiliaid sydd â chyfraniadau cyflogwr is na Phrif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS).

³⁵ Cyflog cyfwerth â blwyddyn lawn £34,790.

Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru

Mae Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru yn cynnwys pum aelod anweithredol a benodir gan y Cynulliad Cenedlaethol, dau aelod etholedig sy'n gyflogeion, Archwilydd Cyffredinol Cymru a'r aelod sy'n gyflogai a enwebwyd ganddo, sef y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol ar hyn o bryd.

Nid yw cydnabyddiaeth ariannol aelodau anweithredol Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru yn bensiynadwy ac fe'i pennir gan y Cynulliad Cenedlaethol. Yn achos y Cadeirydd, telir y gost yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru, yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013. Er mwyn bod yn fwy tryloyw, caiff cydnabyddiaeth ariannol y Cadeirydd ei datgelu yn yr adroddiad hwn.

Ym mis Mai 2018 cynhaliwyd pleidlais staff i ethol aelodau sy'n gyflogeion ar gyfer y cyfnod nesaf o bedair blynedd. Wedyn cafodd dau aelod sy'n gyflogeion eu penodi gan y Bwrdd. Pennir y lwfans y maent yn ei gael am eu dyletswyddau sy'n gysylltiedig â'r Bwrdd gan aelodau anweithredol y Bwrdd ac fe'i datgelir yn yr adroddiad hwn.

Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol a'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol yn cael unrhyw lwfansau ychwanegol am eu dyletswyddau sy'n gysylltiedig â'r Bwrdd.

Caiff yr wybodaeth ar dudalennau 74 i 85 yn yr Adroddiad ar Gydabyddiaeth Ariannol a Staff ei harchwilio

Cyfanswm ffigwr unigol cydnabyddiaeth ariannol aelodau Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru

	Cydnabyddiaeth Ariannol/ Lwfans		Treuliau sy'n cynnwys treth ³⁶		Cyfanswm ffigwr unigol cydnabyddiaeth ariannol	
	2018-19	2017-18	2018-19	2017-18	2018-19	2017-18
	£	£	£	£	£	£
Aelodau'r Bwrdd ar 31 Mawrth 2019						
Isobel Everett (Cadeirydd) ³⁷	25,000	25,000	6,373	9,403	31,373	34,403
Lindsay Foyster	12,500	12,500	513	1,156	13,013	13,656
David Francis ³⁸	504				504	
Alison Gerrard	12,500	6,771	1,174	1,412	13,674	8,183
Bill Richardson	12,500	5,712	3,407	1,480	15,907	7,192
Anne Beegan ³⁹	3,357		1,733		5,090	
Amanda Hughes ³⁹	4,167	4,167	2,301	1,982	6,468	6,149
Cyn-aelodau'r Bwrdd						
Steven Burnett ⁴⁰	11,962	12,500	1,819	3,324	13,781	15,824
David Corner		3,583		1,805		5,388
Peter Price		5,786		386		6,172
Louise Fleet ⁴¹	787	4,167	52	457	839	4,624
Cyfanswm	83,277	80,186	17,372	21,405	100,649	101,591

36 Gall aelodau'r Bwrdd ac aelodau anweithredol pwyllgorau hawlio am eu costau teithio a threuliau ar gyfer busnes sy'n gysylltiedig â Swyddfa Archwilio Cymru. Caiff y rhwymedigaeth treth bersonol mewn perthynas â'r treuliau hyn ei setlo gan Swyddfa Archwilio Cymru o dan Gytundeb Setliad TWE gyda CThEM.

37 Daw cydnabyddiaeth y Cadeirydd yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru. Caiff costau teithio a threuliau'r Cadeirydd eu talu gan Swyddfa Archwilio Cymru.

38 Cymerodd David Francis le Steven Burnett ar Fwrdd Swyddfa Archwilio Cymru ar 16 Mawrth 2019.

39 Mae Anne Beegan ac Amanda Hughes yn aelodau o'r Bwrdd sy'n gyflogaion. Penodwyd Anne ar 11 Mehefin 2018; ail-benodwyd Amanda o 11 Mehefin 2018. Mae lwfansau a ddatgelir uchod yn ymwneud â dyletswyddau fel Aelodau'r Bwrdd yn unig.

40 Daeth cyfnod Steven Burnett yn ei swydd i ben ar 15 Mawrth 2019.

41 Roedd Louise Fleet yn aelod o'r Bwrdd sy'n gyflogai tan 8 Mehefin 2018. Mae lwfansau a ddatgelir uchod yn ymwneud â dyletswyddau fel Aelodau'r Bwrdd yn unig.

Aelodau anweithredol pwyllgorau

Mae Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru wedi penodi aelod annibynnol o'i Bwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg. (ARAC).

Cyfanswm ffigwr unigol cydnabyddiaeth ariannol aelodau'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg

	Cydnabyddiaeth Ariannol/ Lwfans		Treuliau sy'n cynnwys treth		Cyfanswm ffigwr unigol cydnabyddiaeth ariannol	
	2018-19	2017-18	2018-19	2017-18	2018-19	2017-18
	£	£	£	£	£	£
Dianne Thomas	5,000	1,667	496	399	5,496	2,066
Cyn-aelod o'r Pwyllgor						
Alison Gerrard		2,541		79		2,620
Cyfanswm	5,000	4,208	496	478	5,496	4,686

Staff Swyddfa Archwilio Cymru

Mae polisi tâl Swyddfa Archwilio Cymru a manylion amrediadau cyflog ar gyfer yr holl staff ar gael ar ein [gwefan](#).

Cyflogir pob aelod o staff gan Swyddfa Archwilio Cymru ar y cyfryw delerau ac amodau a bennir gan y Bwrdd. Cynhelir adolygiad cyfnodol o gydnabyddiaeth ariannol pob aelod o staff yn unol â strategaethau a bennir gan y Bwrdd a chan ymgynghori ag undebau llafur o dan gydgytundeb. Mae cydnabyddiaeth ariannol yn bensiynadwy o dan Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS).

Mae aelodau o staff Swyddfa Archwilio Cymru fel arfer yn dal swyddi penagored, oni bai eu bod ar gcontractau cyfnod penodol. Byddai terfynu penodiad yn gynnar, ac eithrio o ganlyniad i gamymddwyn, yn arwain at roi iawndal i'r unigolyn fel y nodir yng Nghynllun Digolledu'r Gwasanaeth Sifil.

Nid yw Swyddfa Archwilio Cymru yn talu bonysau sy'n gysylltiedig â pherfformiad i unrhyw aelodau o staff, ond mae trefniadau arfarnu perfformiad ar waith sy'n atal codiadau cyflog os na fydd perfformiad yn foddhaol.

Yn ystod 2018-19, ni wnaed unrhyw daliadau i gyn-aelodau o staff y byddai eu cydnabyddiaeth ariannol wedi bod yn ddatgeladwy (2017-18: Dim).

Cyfanswm ffigwr unigol cydnabyddiaeth ariannol uwch reolwyr

Nodir isod fanylion cydnabyddiaeth ariannol a buddion pensiwn aelodau'r Pwyllgor Rheoli. Mae Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol y Bwrdd yn craffu ar grynodedb arfarnu perfformiad yr Archwilydd Cyffredinol o aelodau'r Pwyllgor Rheoli.

Y Flwyddyn Hyd at 31 Mawrth 2019

	Cyflog ⁴²	Treuliau Trethadwy ⁴³	Budd Pensiwn ⁴⁴	Cyfanswm ffigwr unigol cydnabyddiaeth ariannol
	Bandiau o £5,000	I'r £100 agosaf	I'r £1,000 agosaf	Bandiau o £5,000
Anthony Barrett	120-125	16,400	51	190-195
Jane Holownia (0.8CagALI)	85-90		37	125-130
Steve O'Donoghue	90-95		47	135-140
Kevin Thomas	120-125	19,700	47	185-190
Mike Usher	105-110		25	130-135

Y Flwyddyn Hyd at 31 Mawrth 2018

	Cyflog	Treuliau Trethadwy	Budd Pensiwn	Cyfanswm ffigwr unigol cydnabyddiaeth ariannol
	Bandiau o £5,000	I'r £100 agosaf	I'r £1,000 agosaf	Bandiau o £5,000
Anthony Barrett	120-125	17,200	29	165-170
Gillian Body ⁴⁵	30-35		(3)	25-30
Jane Holownia (0.8CagALI)	85-90		13	100-105
Steve O'Donoghue	85-90		45	130-135
Kevin Thomas	120-125	14,100	21	155-160
Mike Usher	105-110		16	120-125

Cyhoeddir gwybodaeth am dreuliau aelodau'r Pwyllgor Rheoli ar ein [gwefan](#)

42 Mae'n cynnwys cyflog gros a lwfans teithio. Talwyd lwfans teithio i Anthony Barrett (£4,255), Kevin Thomas (£4,255) a Jane Holownia (£3,015). Mae gan Mike Usher hawl i Lwfans Teithio ond ni wnaeth arfer yr hawl hon yn 2018-19 na 2017-18.

43 Sef gwerth taliadau yn cynnwys treth a wnaed i Anthony Barrett a Kevin Thomas am deithio i brif weithle.

44 Caiff gwerth y buddion pensiwn a gronnwyd yn ystod y flwyddyn ei gyfrifo fel (y gwir gynnydd mewn pensiwn wedi'i luosi â 20) a'r (cynnydd gwirioneddol mewn unrhyw lwmpswm) namyn (y cyfraniadau a wnaed gan yr unigolyn). Nid yw'r cynnydd gwirioneddol yn cynnwys cynnydd oherwydd chwyddiant nac unrhyw gynnydd neu ostyngiadau o ganlyniad i drosglwyddo hawliau pensiwn.

45 Gadawodd Gillian Body Swyddfa Archwilio Cymru ar ddiwedd mis Mehefin 2017 (cyflog cyfwerth â blwyddyn lawn yn yr amrediad 120-125). Cafodd iawndal o £177,000 yn 2017-18.

Hawliau pensiwn i uwch reolwyr

	Pensiwn cronedig ar ôl cyrraedd oedran pensiwn ar 31 Mawrth 2019	Cynnydd gwirioneddol mewn pensiwn ar ôl cyrraedd oedran pensiwn	CETV ¹ ar 31 Mawrth 2019	CETV ¹ ar 31 Mawrth 2018	Cynnydd gwirioneddol mewn CETV
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Anthony Barrett	50-55	2.5-5	911	777	31
Jane Holownia	50-55	2.5-5	952	816	34
Steve O'Donoghue	45-50	2.5-5	678	563	26
Kevin Thomas	60-65	2.5-5	996	852	26
Mike Usher	45-50 ynghyd â chyfandaliad o 105-110	0-2.5 ynghyd â chyfandaliad o 0	869	764	9

Nodyn:

¹ CETV = Gwerth Trosglwyddo sy'n Cyfateb i Arian Parod

Pensiynau'r Gwasanaeth Sifil

Darperir buddion pensiwn trwy drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. O 1 Ebrill 2015 cafodd cynllun pensiwn newydd ar gyfer gweision sifil ei gyflwyno - Cynllun Pensiwn Gweision Sifil ac Eraill neu alpha, sy'n darparu buddion ar sail cyfartaledd gyrfa gydag oedran pensiwn arferol sy'n cyfateb i Oedran Pensiwn y Wladwriaeth yr aelod (neu 65 os yw'n uwch). O'r dyddiad hwnnw, fe wnaeth yr holl weision sifil newydd eu penodi a'r rhan fwyaf o'r rhai a oedd eisoes mewn swydd ymuno ag alpha. Cyn y dyddiad hwnnw, roedd gweision sifil yn rhan o Brif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Mae gan y Cynllun hwn bedair adran: tair sy'n darparu buddion ar sail cyflog terfynol (clasurol, premiwm neu glasurol a mwy) gydag oedran pensiwn arferol o 60; ac un sy'n darparu buddion ar sail gyrfa gyfan (nuvos) gydag oedran pensiwn arferol o 65.

Nid yw'r trefniadau statudol hyn yn cael eu hariannu, gyda chost buddion yn cael eu talu ag arian y mae Senedd y DU yn pleidleisio arno bob blwyddyn. Caiff pensiynau eu cynyddu'n flynyddol yn unol â deddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Fe wnaeth aelodau presennol o Brif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil a oedd o fewn 10 mlynedd i'w hoedran pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 aros yn y Cynllun ar ôl 1 Ebrill 2015. Bydd y rhai a oedd rhwng 10 mlynedd a 13 mlynedd a 5 mis o'u hoedran pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 yn newid i alpha rywbryd rhwng 1 Mehefin 2015 ac 1 Chwefror 2022. Mae buddion holl aelodau Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil sy'n newid i alpha yn cael eu 'bancio', ac yn achos y rhai a chanddynt fuddion cynharach yn un o'r adrannau cyflog terfynol o Brif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil, caiff y buddion hynny eu seilio ar eu cyflog terfynol pan fyddant yn gadael alpha.

Mae'r ffigyrau pensiwn a ddyfynnir ar gyfer swyddogion yn dangos y pensiwn a enillwyd fel rhan o Brif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil neu alpha – fel y bo'n briodol. Os bydd gan y swyddog fuddiannau ym Mhrif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil ac alpha, mae'r ffigwr a ddyfynnir yn cyfateb i werth cyfunol eu buddion yn y ddau gynllun; ond noder y gall rhan o'r pensiwn hwnnw fod yn daladwy o wahanol oedrannau.

Gall aelodau sy'n ymuno o fis Hydref 2002 ddewis naill ai'r trefniant buddion diffiniedig priodol neu bensiwn cyfranddeiliaid 'prynu arian' gyda chyfraniad gan y cyflogwr (cyfrif pensiwn partneriaeth).

Mae cyfraniadau cyflogaion yn gysylltiedig â chyflog ac yn amrywio rhwng 4.6% ac 8.05% ar gyfer aelodau o'r adrannau clasurol, premiwm, clasurol a mwy, nuvos ac alpha.

Mae buddion yn yr adran glasurol yn cronni yn ôl cyfradd o 1/80 o'r enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Hefyd, mae lwmpswm sy'n cyfateb i dair blynedd o bensiwn cychwynnol yn daladwy ar adeg ymddeol.

Ar gyfer premiwm, mae buddion yn cronni yn ôl cyfradd o 1/60 o'r enillion pensiynadwy terfynol am bob blwyddyn o wasanaeth. Yn wahanol i'r adran glasurol, nid oes lwmpswm awtomatig. Mae clasurol a mwy i bob pwrpas yn hybrid gyda buddion am wasanaeth cyn 1 Hydref 2002 yn cael eu cyfrifo fwy neu lai yn ôl fel yr adran glasurol a buddion am wasanaeth o Hydref 2002 yn cael eu cyfrifo fel yr adran premiwm.

Yn yr adran nuvos, mae aelod yn cronni pensiwn sy'n seiliedig ar enillion pensiynadwy yn ystod eu cyfnod fel aelod o'r cynllun. Ar ddiwedd blwyddyn y cynllun (31 Mawrth) mae cyfrif pensiwn a enillwyd yr aelod yn cael ei gredydu â 2.3% o'i enillion pensiynadwy yn y flwyddyn cynllun honno ac mae pensiwn a gronnwyd yn cael ei gynyddu yn unol â deddfwriaeth Cynyddu Pensiynau.

Mae buddion yn yr adran alpha yn cronni mewn ffordd debyg i nuvos, ac eithrio'r ffaith mai 2.32% yw'r gyfradd cronni. Ym mhob achos, gall aelodau ddewis ildio (gohirio) pensiwn am lwmpswm hyd at y terfynau a bennir gan Ddeddf Cyllid 2004.

Trefniant pensiwn cyfranddeiliaid yw'r cyfrif pensiwn partneriaeth. Mae'r cyflogwr yn gwneud cyfraniad sylfaenol sydd rhwng 8% ac 14.75% (gan ddibynnu ar oedran yr aelod) i mewn i gynnyrch pensiwn cyfranddeiliad a ddewisir gan y cyflogai o banel o ddarparwyr. Nid oes rhaid i'r cyflogai gyfrannu, ond lle mae'n gwneud hynny bydd y cyflogwr yn talu cyfraniad cyfatebol hyd at derfyn o 3% o gyflog pensiynadwy (ar ben cyfraniad sylfaenol y cyflogwr). Mae cyflogwyr hefyd yn cyfrannu 0.5% pellach o gyflog pensiynadwy i dalu cost yswiriant budd risg a ddarperir yn ganolog (marwolaeth yn y swydd ac ymddeoliad oherwydd salwch).

Y pensiwn cronedig a ddyfynnir yw'r pensiwn y mae gan yr aelod hawl i'w gael pan fydd yn cyrraedd oedran pensiwn, neu yn syth ar ôl peidio â bod yn aelod gweithredol o'r cynllun os yw eisoes wedi cyrraedd oedran pensiwn neu wedi mynd y tu hwnt iddo.

Ceir rhagor o fanylion am drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil ar y wefan www.civilservicepensionscheme.org.uk

Gwerthoedd Trosglwyddo sy'n Cyfateb i Arian Parod (CETV)

Ystyr Gwerth Trosglwyddo sy'n Cyfateb i Arian Parod (CETV) yw gwerth cyfalafog y buddion a gronnwyd gan aelod yn y cynllun pensiwn ar adeg benodol, wedi'i asesu'n actiwaraid. Y buddion a gaiff eu prisio yw'r buddion a gronnwyd gan yr aelod ac unrhyw bensiwn wrth gefn i briod sy'n daladwy o'r cynllun. Mae CETV yn daliad a wneir gan gynllun neu drefniant pensiwn er mwyn diogelu buddion pensiwn mewn cynllun neu drefniant pensiwn arall pan fydd yr aelod yn gadael cynllun ac yn dewis trosglwyddo'r buddiannau a gronnwyd yn ei gynllun blaenorol. Mae'r ffigyrau pensiwn a ddangosir yn ymwneud â'r buddion a gronnwyd gan yr unigolyn trwy gydol ei gyfnod fel aelod o'r cynllun pensiwn, nid dim ond ei gyfnod yn yr uwch swydd y mae'r datgeliad yn berthnasol iddo.

Mae'r ffigyrau yn cynnwys gwerth unrhyw fudd pensiwn mewn cynllun neu drefniant arall y mae'r aelod wedi'i drosglwyddo i drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fudd pensiwn ychwanegol a gronnir gan yr aelod o ganlyniad i brynu buddion pensiwn ychwanegol ar ei draul ei hun. Cyfrifir CETVs yn unol â Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gwerthoedd Trosglwyddo) (Diwygio) 2008 ac nid ydynt yn ystyried unrhyw leihad gwirioneddol neu bosibl mewn buddion sy'n deillio o Dreth Lwfans Oes a all fod yn ddyledus pan fydd buddion pensiwn yn cael eu cymryd.

Cynnydd gwirioneddol mewn CETV

Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd mewn CETV a ariennir gan y cyflogwr. Nid yw'n cynnwys y cynnydd yn y pensiwn a gronnwyd o ganlyniad i chwyddiant na chyfraniadau a dalwyd gan y cyflogai (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddon a drosglwyddwyd o gynllun neu drefniant pensiwn arall) ac mae'n defnyddio ffactorau prisio'r farchnad gyffredin ar gyfer dechrau a diwedd y cyfnod.

Iawndal am golli swydd

Bydd Jane Holownia yn gadael Swyddfa Archwilio Cymru dan delerau Ymadael yn Wirfoddol ar 30 Mehefin 2019. Bydd yn cael iawndal o £161,333 yn unol â Chynllun Iawndal y Gwasanaeth Sifil. Yn ystod 2018-19 fe wahoddodd Swyddfa Archwilio Cymru staff i fynegi diddordeb mewn ymadael dan y cynllun fel rhan o drefniadau parhaus i gynllunio'r gweithlu. Cafodd cais Jane Holownia ei ystyried gan y Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol a'i gymeradwyo gan y Bwrdd. Bydd arbedion sy'n gysylltiedig â'r ymadawiad hwn yn golygu bod cost yr iawndal yn cael ei adennill o fewn 17 mis.

Lluosrifau cyflog

Caiff y berthynas rhwng cydnabyddiaeth ariannol y cyfarwyddwr sy'n cael y cyflog uchaf a chydabyddiaeth ariannol ganolrifol y gweithlu ei datgelu yn y tabl canlynol.

	2018-19	2017-18
Band cyfanswm cydnabyddiaeth ariannol ⁴⁶ y cyfarwyddwr sy'n cael y cyflog uchaf heb gynnwys cyfraniadau pensiwn (£'000)	140-145	135-140
Cyfanswm canolrifol cydnabyddiaeth ariannol yn seiliedig ar staff cyfwerth ag amser llawn (heb gynnwys cyfraniadau pensiwn)	£45,858	£42,757
Amrediad cyfanswm cydnabyddiaeth ariannol heb gynnwys cyfraniadau pensiwn	£16,381 ⁴⁷ -£143,430	£16,381 - £138,632
Cymhareb cydnabyddiaeth ariannol	3.13	3.24

Yn 2018-19, ni chafodd unrhyw gyflogeion gydnabyddiaeth ariannol uwch na'r cyfarwyddwr sy'n cael y cyflog uchaf (2017-18: dim).

Er tryloywder, roedd cyfanswm cydnabyddiaeth ariannol yr Archwilydd Cyffredinol, sef £157,092⁴⁸ (heb gynnwys cyfraniadau pensiwn) yn gyfystyr â 3.43 gwaith cyfanswm canolrifol cydnabyddiaeth ariannol Swyddfa Archwilio Cymru (2017-18: £161,744, cymhareb: 3.78).

Ymgysylltiadau oddi ar y gyflogres

Nid oedd gan Swyddfa Archwilio Cymru unrhyw gontractau yn ystod 2018-19 a oedd yn cyfateb i ddiffiniad Trysorlys EM o drefniadau oddi ar y gyflogres (2017-18: dim).

⁴⁶ Mae cyfanswm cydnabyddiaeth yn cynnwys cyflog a lwfans teithio. Yn achos y cyfarwyddwr sy'n cael y cyflog uchaf mae hefyd yn cynnwys treuliau trethadwy.

⁴⁷ Lleoliad gwaith i raddedigion

⁴⁸ Yn seiliedig ar gyflogau a dalwyd i Huw Vaughan Thomas hyd at 20 Gorffennaf 2018 ac Adrian Crompton o 21 Gorffennaf 2018 tan 31 Mawrth 2019.

Dileu swyddi, ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau

The Wales Audit Office operates voluntary-severance arrangements in accordance with the Civil Service Compensation Scheme and workforce planning requirements.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn gweithredu trefniadau diswyddo gwirfoddol yn unol â Chynllun Digolledu'r Gwasanaeth Sifil a gofynion o ran cynllunio'r gweithlu.

Cost y cynllun yn 2018-19 oedd £383,654 (2017-18: £501,078) ac amcangyfrifir y bydd hyn yn cyflawni arbedion o £242,000 y flwyddyn (2017-18: £194,000). Bydd y gost wedi cael ei hadennill o fewn 24 mis.

Fe gytunodd wyth o gyflogeion (2017-18: 7) i dderbyn pecynnau ymadael wedi'u cymeradwyo yn ystod 2018-19 fel a nodir isod.

Ni wnaeth unrhyw aelodau o staff ymddeol yn gynnar ar sail iechyd yn ystod y flwyddyn (2017-18: dim). Ni chafwyd unrhyw achos o ddileu swyddi'n orfodol yn 2018-19 (2017-18: dim).

Nifer y pecynnau ymadael yn ôl band costau

	2018-19	2017-18
Llai na £25,000	3	1
£25,001-£50,000	2	2
£50,001-£100,000	2	2
£100,001-£150,000		1
£150,001-£200,000	1	1
Cyfanswm	8	7

Adroddiad staff

Uwch arweinwyr

Mae'r tabl canlynol yn nodi nifer yr uwch aelodau o staff yn ôl band cyflog ar 31 Mawrth 2019.

Mae'r swyddi ym Mandiau A a B yn cynrychioli'r Pwyllgor Rheoli, a gaiff ei gadeirio gan yr Archwilydd Cyffredinol. Ar y cyd â'r swyddi ym Mand C, maent yn cynrychioli'r Uwch Dîm Arwain.

	31 Mawrth 2019	31 Mawrth 2018
Band A (£96,258-£118,581)	2	2
Band B (£82,594-£105,989)	3	3
Band C (£73,579-£91,053)	7	8
Cyfanswm	12	13

Niferoedd Staff

Mae'r cynnydd ar y cyfan yn niferoedd y staff yn adlewyrchu hyfforddeion graddedig a phrentisiaid ychwanegol a recriwtiwyd yn ystod y flwyddyn, y maent i gyd ar gontractau hyfforddi cyfnod penodol.

Bu gostyngiad o chwech yn nifer y staff parhaol a gyflogwyd yn ystod y flwyddyn yn unol â'n hamcan cynllunio'r gweithlu (gyda chefnogaeth Cronfa Gyfunol Cymru) i gynyddu cyfleoedd ar gyfer hyfforddeion graddedig a phrentisiaid.

	2018-19	2017-18
Nifer y staff parhaol cyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd yn y DU yn ystod y flwyddyn, ar gyfartaledd	203	209
Nifer y staff cyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd ar gontractau cyfnod penodol yn y DU yn ystod y flwyddyn, ar gyfartaledd	54	38
Contractwyr archwilio ac arolygu (nifer y staff cyfwerth ag amser llawn yn ystod y flwyddyn ar gyfartaledd)	7	8
Cyfanswm	264	255

Costau staff a chostau cysylltiedig

	2018-19	2017-18
	£'000	£'000
Cyflogau staff	11,440	11,016
Staff a secondiwyd i mewn	39	29
Staff ar gontractau byrdymor	223	249
Cydnabyddiaeth ariannol aelodau anweithredol	63	59
Costau nawdd cymdeithasol	1,340	1,299
Costau pensiwn (PCPS)	2,425	2,365
Costau pensiwn (pensiynau cyfranddeiliaid)	33	18
	15,563	15,035
Lwfans teithio a cheir ar brydles	659	709
Tanysgrifiadau ⁴⁹	72	75
	16,294	15,819
Contractwyr archwilio ac arolygu	110	104
	16,404	15,923
Costau dileu swyddi, ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau	458	501
Namyn arian a gafwyd mewn perthynas â secondiadau i'r tu allan	(388)	(153)
	16,474	16,271

49 Ffioedd ar gyfer aelodaeth o gyrrff proffesiynol, profion llygaid ac archwiliadau iechyd.

Gwasanaethau a brynwyd i mewn⁵⁰

	2018-19	2017-18
	£'000	£'000
Taliadau i gwmnïau cyfrifyddu preifat	860	795
Costau ymchwil a chostau ymgynghori eraill	239	21
	1,099	816

Mae'r costau hyn yn ymwneud â gwasanaethau sy'n uniongyrchol gysylltiedig â swyddogaethau archwilio, arolygu, cynghori neu ymchwil. Yn 2018-19, maent hefyd yn cynnwys costau eilflwydd sy'n gysylltiedig â'r Fenter Twyll Genedlaethol.

Nid yw'r wybodaeth ganlynol ar dudalennau 85 i 89 yn yr Adroddiad ar Gydabyddiaeth Ariannol a Staff yn cael ei harchwilio

Polisiau staff, cydraddoldeb ac amrywiaeth

Mae'n ofynnol i Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru gydymffurfio â'r fframwaith diogelu rhag gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth a dyletswyddau cydraddoldeb y sector cyhoeddus a gyflwynwyd gan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

Mae gennym gyfrifoldeb hefyd i gydymffurfio â'r confensiynau a nodwyd yn Neddf Hawliau Dynol 1998. Rydym yn ymrwymedig i ddarparu amgylchedd gwaith sy'n gwerthfawrogi amrywiaeth pawb, gan gynnwys ein staff ein hunain a'r rhai rydym yn dod i gysylltiad â hwy fel rhan o'n gwaith, ac rydym yn llawn gefnogi hawliau pobl i gael eu trin ag urddas a pharch.

Mae ein [Cynllun Cydraddoldeb Strategol](#) yn nodi ein hymrwymiad parhaus i gydraddoldeb a'n hamcanion cysylltiedig. Mae ein [Hadroddiad Blynyddol](#) ar gyfer 2017-18 yn darparu gwybodaeth am faterion cydraddoldeb megis materion amrywiaeth a thriniaeth gyfartal mewn cyflogaeth. Bydd ein hadroddiad ar gyfer 2018-19 yn cael ei gyhoeddi yn haf 2019 a bydd hwn yn cynnwys manylion y bwlch cyflog rhwng y rhywiau am y flwyddyn.

Mae ein Polisi Cydraddoldeb ac Amrywiaeth yn amlinellu ein hymrwymiad i sicrhau y caiff pob aelod o staff â nodweddion gwarchoddedig (gan gynnwys nam) ei drin yn deg ac yn gyfartal ym mhob agwedd ar gyflogaeth. Mae'r polisi yn darparu ar gyfer cydraddoldeb wrth ddethol ym maes cyflogi, recriwtio, dyrchafu, dysgu a datblygu a/neu unrhyw fudd arall, yn seiliedig yn llwyr ar gymhwysedd a gallu yn unol â'n dyletswyddau o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 a deddfwriaeth gysylltiedig.

Cyfansoddiad staff (nifer y bobl a gyflogir ar 31 Mawrth 2018)

	Dynion	Menywod	Gwell gen i beidio â dweud	Dim data
Cyfarwyddwyr	10	2		
Cyflogeion eraill	88	134	2	28
Cyfanswm	98	136	2	28

Absenoldeb oherwydd salwch

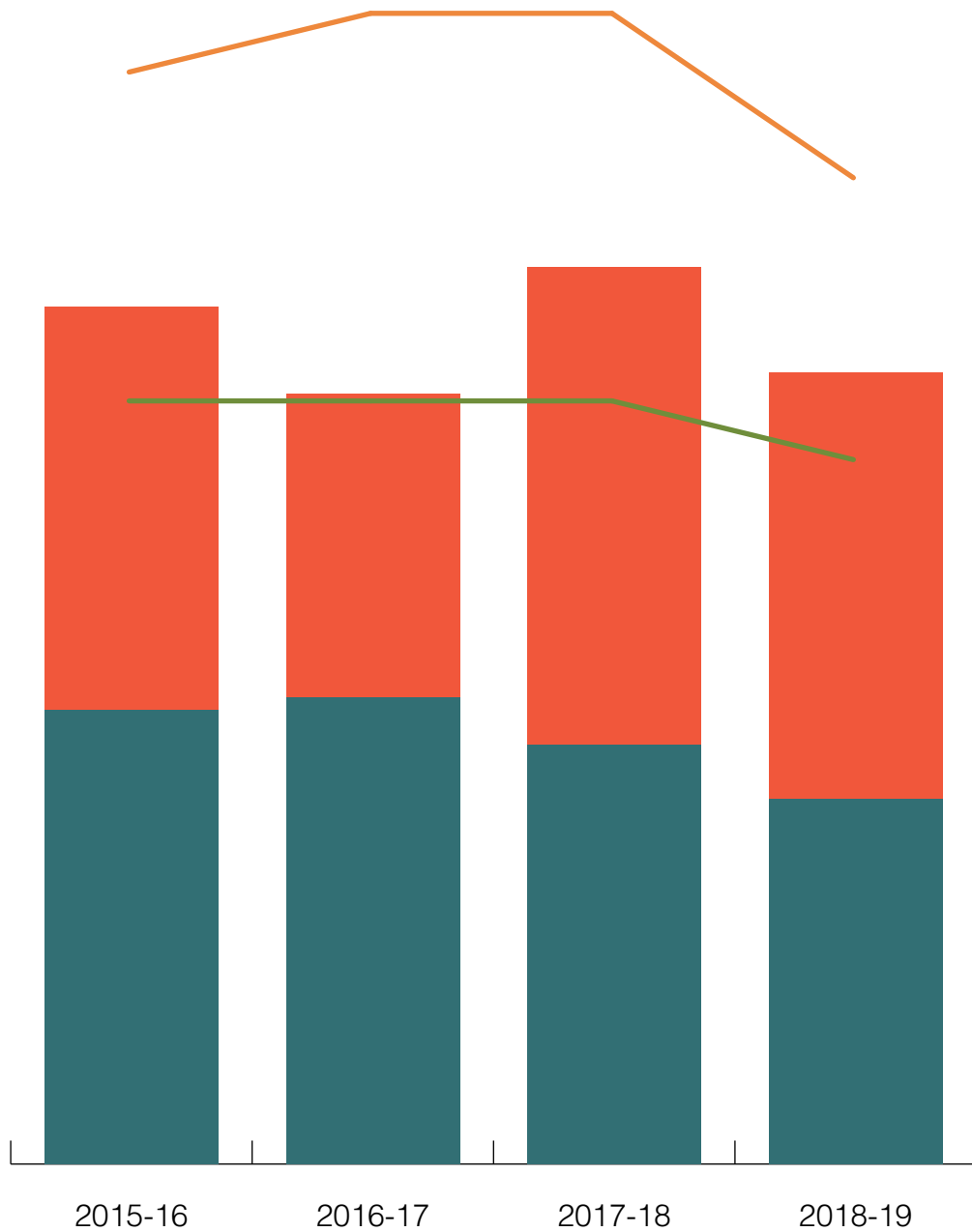
	2018-19	2017-18
	£'000	£'000
Diwrnodau gwaith a gollwyd ar gyfartaledd fesul aelod o staff	6.7	7.7
Oherwydd absenoldeb byrdymor	3.1	3.6
Oherwydd absenoldeb hirdymor (cyfnodau o ≥21 diwrnod)	3.6	4.1

Bu gwelliant o un diwrnod yn ein lefelau salwch staff rhwng 2017-18 a 2018-19. Roedd y lefel salwch ar y cyfan 1.7 diwrnod yn llai na meincnod y Sefydliad Siartredig Personél a Datblygu (CIPD)⁵¹, ond 0.7 diwrnod yn fwy na'n targed o chwe niwrnod.

Er mwyn helpu staff i reoli eu hiechyd, mae gennym broses Sgrinio Iechyd, Rhaglen Cymorth i Gyflogeion, Hyrwyddwyr Iechyd Meddwl a rhaglen o ddigwyddiadau ymwybyddiaeth llesiant a gynhelir trwy gydol y flwyddyn.

⁵¹ Cymedr o 8.4 diwrnod fesul cyflogai y flwyddyn ar gyfer y sefydliadau gwasanaethau cyhoeddus hynny a ymatebodd i Arolwg Iechyd a Lles yn y Gwaith CIPD yn 2018

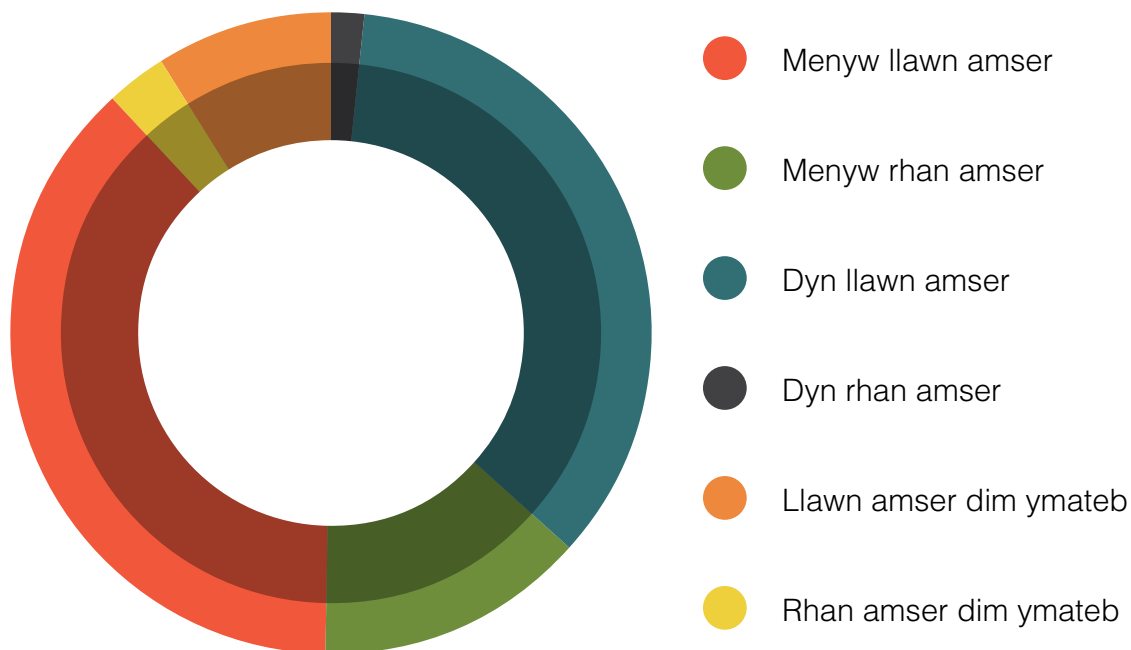
Absenoldeb oherwydd salwch ymhlith staff rhwng 2015-16 a 2018-19

- Diwrnodau a gollwyd oherwydd absenoldeb byrdymor
- Diwrnodau a gollwyd oherwydd absenoldeb hirdymor
- Meincnod sector cyhoeddus arolwg CIPD
- Targed Swyddfa Archwilio Cymru

Ein gweithlu

	2018-19	2017-18
	£'000	£'000
Patrymau Gweithio		
Cyflogeion rhan amser fel canran o'r cyfanswm	18.6	17.7
I ddynion	5.2	4.1
I fenywod	26.5	28.1
Math o gontract cyflogaeth		
Canran y staff ar gontractau parhaol	76.9	82.0
Trosiant		
Canran flynyddol trosiant staff	10.1	10

Bu cynnydd o 0.9% yng nghyfran y cyflogeion rhan amser yn 2018-19. Roedd hyn yn cynnwys cynnydd o 1.1% ymhlith dynion a gostyngiad o 1.6% ymhlith menywod.

Gostyngodd canran y staff ar gontractau cyflogaeth parhaol, gan adlewyrchu cynnydd yn nifer yr hyfforddeion graddedig a phrentisiaid ar gontractau hyfforddi cyfnod penodol.

Mae canran flynyddol trosiant ein staff wedi aros fwy neu lai yr un fath ag yn 2017-18 ar 10.1%.

ALLDRO ADNODDAU AC ADRODDIAD YR ARCHWILYDD

Crynodeb o alldro adnoddau 2018-19

Caiff yr wybodaeth ar dudalennau 90 i 125 ei harchwilio.

Mae'r datganiad hwn yn cymharu'r Amcangyfrif ar gyfer 2018-19, fel y pleidleisiodd y Cynulliad Cenedlaethol arno ag incwm a gwariant gwirioneddol yn ystod y flwyddyn.

Crynodeb o alldro adnoddau 2018-19

NOTE	Amcangyfrif 2018-19			Alldro 2018-19			Alldro 2017-18		
	Gwariant Gros	Incwm	Cyfanswm Net	Gwariant Gros	Incwm	Cyfanswm Net	Alldro net o'i gymharu â'r amcangyfrif	Cyfanswm Net	
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000			£'000
SORO1	Refeniw	21,625	(14,644)	6,981	21,385	(14,644)	6,741	(240)	6,847
SORO2	Cyfalaf	280		280	210		210	(70)	313
SORO2	Cyfanswm Adnoddau	21,905	(14,644)	7,261	21,595	(14,644)	6,951	(310)	7,160
SORO3	Gofyniad Arian Parod Net			7,061			5,285	(1,776)	6,308

Yn codi o weithrediadau Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer blwyddyn ariannol 2018-19:

- roedd y cyfanswm alldro net ar adnoddau refeniw £240,000 yn llai na'r adnoddau net cymeradwy o £6,981,000;
- roedd yr adnoddau cronedig £168,000 yn fwy nag y darparwyd ar ei gyfer yn yr amcangyfrif ar gyfer y flwyddyn (gweler y nodiadau isod);
- roedd yr alldro ar wariant cyfalaf £70,000 yn llai na'r gyllideb gyfalaf gymeradwy o £280,000; a
- dangosir gweddill yr arian parod sydd gan Swyddfa Archwilio Cymru (£1,776,000) fel swm sy'n ddyledus i Gronfa Gyfunol Cymru.

Darperir eglurhad o effeithlonrwydd costau yn Swyddfa Archwilio Cymru yn y crynodeb rheolaeth ariannol ar dudalen 30.

Llywodraethir incwm ffioedd archwilio gan y Cynllun Ffioedd a gymeradwywyd gan Bwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol. Dadansoddir yr incwm hwn yn Nodyn 1 i'r Datganiadau Ariannol.

Nodiadau i'r crynodeb o alldro adnoddau

Ar gyfer 2018-19 a blynyddoedd yn y dyfodol dangosir gweddill yr arian parod sydd gan Swyddfa Archwilio Cymru fel swm sy'n ddyledus i Gronfa Gyfunol Cymru.

Nodyn SORO1: cysoni'r alldro adnoddau net â'r gofyniad arian parod net

	2018-19		2017-18	
	Amcangyfrif £'000	Alldro £'000	Amrywiant £'000	Alldro £'000
Adnoddau refeniw	6,981	6,741	(240)	6,847
Adnoddau cyfalaf	280	210	(70)	313
Addasiadau				
Eitemau heblaw arian parod (dibrisiant)	(200)	(284)	(84)	(226)
Gweddill arian parod ar 1 Ebrill 2018		(3,017)	(3,017)	
Yn cael ei ddychwelyd i Gronfa Gyfunol Cymru 2018-19		723	723	
Symudiadau mewn cyfalaf gweithio heblaw arian parod:				
Cynnydd/(gostyngiad) mewn symiau derbyniadwy a gwaith ar y gweill		1,051	1,051	(698)
Cynnydd/(gostyngiad) mewn symiau derbyniadwy ac incwm gohiriedig		(152)	(152)	242
Cynnydd/(gostyngiad) mewn darpariaethau		181	181	(170)
Incwm y tu hwnt i'r amcangyfrif		(168)	(168)	
Cyfanswm gofyniad arian parod net	7,061	5,285	(1,776)	6,308

Nodyn SORO2: cysoni alldro adnoddau â gwariant net

	Alldro 2018-19 £'000	Alldro 2018-19 £'000
Cyfanswm adnoddau refeniw	6,741	6,847
Incwm y tu hwnt i'r amcangyfrif	(168)	
Cyfanswm gwariant net cynhwysfawr	6,573	6,847

Nodyn SORO3: dadansoddiad o alldro adnoddau net 2018-19

Alldro 2017-18		Amcangyfrif 2018-19	Alldro 2018-19	Amrywiant	Rheswm dros amrywiannau sylweddol yn erbyn yr Amcangyfrif
£'000		£'000	£'000	£'000	
	Treuliau				
14,909	Costau staff	15,286	15,186	(100)	Nifer y swyddi gwag ymhlith staff a secondiadau allan yn y flwyddyn
353	Staff contractwyr	617	333	(284)	Llai o ddefnydd o staff ar gontractau byrdymor oherwydd mwy o ddefnydd o hyfforddeion a phrentisiaid
1,204	Teithio a chynhaliaeth	1,231	1,205	(26)	
917	Cwmnïau yn y sector preifat (gan gynnwys TAW)	962	992	30	
931	Swyddfeydd	960	907	(53)	Gostyngiad mewn dadfeiliadau a chostau atgyweiriadau a chynnal a chadw
494	TGCh	397	392	(5)	
519	Gweddill TAW anadenilladwy	500	490	(10)	
300	Trefniadau Llywodraethu Swyddfa Archwilio Cymru	300	296	(4)	
292	Hyfforddiant allanol	275	259	(16)	
120	Ffioedd cyfreithiol a phroffesiynol	194	234	40	
158	Cyfieithu dogfennau	145	142	(3)	
–	Casglu data'r Fenter Twyll Genedlaethol	130	136	6	
772	Costau eraill	878	813	(65)	Arbedion ar feysydd amrywiol yn y gyllideb
–	Targed arbedion 2018-19	(250)	–	250	Targed ar gyfer arbedion effeithlonrwydd wedi'i gyrraedd o gostau staff yn bennaf.
20,969	Cyfanswm Treuliau	21,625	21,385	(240)	
	Incwm				
(12,755)	Ffioedd archwilio	(13,193)	(13,562)	(369)	Cyflawni gwaith archwilio'n gynnar parthed cau cyfrifon yn gynnar

Alldro 2017-18		Amcangyfrif 2018-19	Alldro 2018-19	Amrywiant	Rheswm dros amrywiannau sylweddol yn erbyn yr Amcangyfrif
£'000		£'000	£'000	£'000	
(1,351)	Ffioedd ardystio grantiau	(1,451)	(1,233)	218	Gostyngiad parhaus mewn gwaith ardystio grantiau
(5)	Grant Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella	–	–	–	
(11)	Incwm arall	–	(17)	(17)	
–	Incwm y tu hwnt i'r amcangyfrif	–	168	168	
(14,122)	Cyfanswm incwm	(14,644)	(14,644)		
6,847	Adnoddau refeniw net	6,981	6,741	(240)	
313	Adnoddau cyfalaf	280	210	(70)	

Mae'r Cynulliad Cenedlaethol yn pleidleisio bob blwyddyn ar wariant ac incwm cyllidebol Swyddfa Archwilio Cymru yn y dyfodol.

Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol yn ymwybodol o unrhyw rwymedigaethau pell wrth gefn a fydd yn effeithio ar gynlluniau gwariant hirdymor.

Datgelir unrhyw daliadau arbennig a cholledion datgeladwy yn 2018-19 yn Nodyn 14 i'r Datganiadau Ariannol.

Adroddiad yr Archwilwyr Annibynnol i Gynulliad Cenedlaethol Cymru

Barn ar y datganiadau ariannol

Rydym yn ardystio ein bod wedi archwilio datganiadau ariannol Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2019 o dan Atodlen 1 i Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013. Mae'r datganiadau ariannol hyn yn cynnwys y Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr, y Datganiad ar y Sefyllfa Ariannol, y Datganiad Llifoedd Arian Parod, y Datganiad o Newidiadau o ran Ecwiti Trethdalwyr, a nodiadau cysylltiedig. Rydym hefyd wedi archwilio'r wybodaeth yn yr Adroddiad ar Gydabyddiaeth Ariannol a Staff y nodir ei bod wedi'i harchwilio yn yr adroddiad.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r cyfarwyddiadau a roddwyd gan Drysorlys EM o dan Ddeddf 2013.

Yn ein barn ni, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa Swyddfa Archwilio Cymru ar 31 Mawrth 2019 a'i chost gweithredu net am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â'r cyfarwyddiadau gan Drysorlys EM o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013.

Barn ar reoleidd-dra'r datganiadau ariannol

Rydym wedi cyflawni gwaith, fel sy'n ofynnol o dan Atodlen 1 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, er mwyn cael sicrwydd rhesymol bod y gwariant y mae'r datganiad yn cyfeirio ato wedi'i ysgwyddo mewn modd cyfreithlon ac yn unol â'r awdurdod sy'n ei lywodraethu ac na wariwyd yr arian y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef, a gafwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru at ddiben penodol neu ddibenion penodol, ac eithrio at y diben hwnnw neu'r dibenion hynny.

Yn ein barn ni, ym mhob ffordd berthnasol:

- mae'r gwariant y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef wedi'i ysgwyddo mewn modd cyfreithlon ac yn unol â'r awdurdod sy'n ei lywodraethu; ac
- ni wariwyd yr arian y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef, a gafwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru at ddiben penodol neu ddibenion penodol, ac eithrio at y diben hwnnw neu'r dibenion hynny.

Sail y farn am y datganiadau ariannol

Cynhaliwyd ein harchwiliad yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU a chyfraith gymwys. Caiff ein cyfrifoldebau o dan y safonau hyn eu disgrifio ymhellach yn yr adran o'n hadroddiad sy'n ymdrin â chyfrifoldebau'r Archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol. Rydym yn annibynnol ar Swyddfa Archwilio Cymru yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'n harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol ac rydym wedi cyflawni ein cyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn.

Rydym hefyd yn archwilio'r Crynodeb o Alldro Adnoddau a nodiadau cysylltiedig a'r wybodaeth yn yr Adroddiad ar Atebolrwydd y nodir ei bod wedi'i harchwilio yn yr adroddiad.

Credwn fod y dystiolaeth archwilio rydym wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'n barn.

Sail y farn am reoleidd-dra'r datganiadau ariannol

Mae'n ofynnol i ni gael digon o dystiolaeth i roi sicrwydd rhesymol bod y gwariant y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef wedi'i ysgwyddo mewn modd cyfreithlon ac yn unol â'r awdurdod sy'n ei lywodraethu ac na wariwyd yr arian hwnnw y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef, a gafwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru at ddiben penodol neu ddibenion penodol, ac eithrio at y diben hwnnw neu'r dibenion hynny. Rydym wedi cyflawni ein gwaith yn unol â Datganiad o Arfer a Argymhellir, Nodyn Ymarfer 10 Archwilio datganiadau ariannol cyrff y sector cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig yn hyn o beth.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Nid oes gennym unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol y mae'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU yn ei gwneud yn ofynnol i ni gyflwyno adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol:

- nid yw defnydd Swyddfa Archwilio Cymru nac Archwilydd Cyffredinol Cymru o sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol; neu
- nid yw Swyddfa Archwilio Cymru nac Archwilydd Cyffredinol Cymru wedi datgelu yn y datganiadau ariannol unrhyw ansicrwydd perthnasol a nodwyd a all fwrw amheuaeth sylweddol dros allu'r cwmni i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeg mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Gwybodaeth arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth yn yr adroddiad blynyddol, heblaw am y datganiadau ariannol a'n hadroddiad ni fel archwilydd arnynt. Swyddfa Archwilio Cymru ac Archwilydd Cyffredinol Cymru sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall. Nid yw ein barn am y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, ar wahân i'r graddau a nodir yn benodol yn ddiweddarach yn ein hadroddiad, nid ydym yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd arni.

Mewn cysylltiad â'n harchwiliad o'r datganiadau ariannol, ein cyfrifoldeb ni yw darllen yr wybodaeth arall a, thrwy wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn berthnasol anghyson â'r datganiadau ariannol neu ein gwybodaeth ni a gafwyd yn yr archwiliad neu'n ymddangos fel arall fel pe bai'n cynnwys camddatganiad perthnasol. Os down i'r casgliad, ar sail ein gwaith, fod camddatganiad perthnasol yn yr wybodaeth arall hon, rhaid i ni nodi hynny.

Nid oes gennym unrhyw beth i'w nodi yn hyn o beth.

Barn am faterion eraill

Yn ein barn ni:

- mae'r Crynodeb o Alldro Adnoddau a'r rhan o'r Adroddiad ar Atebolrwydd i'w harchwilio wedi'u paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys EM o roddwyd o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013; ac
- mae'r wybodaeth yn yr Adroddiad Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol.

Cyfrifoldebau Swyddfa Archwilio Cymru ac Archwilydd Cyffredinol Cymru

Fel yr eglurir yn fanylach yn y Datganiad o gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu a nodir ar dudalen 51, mae Swyddfa Archwilio Cymru ac Archwilydd Cyffredinol Cymru yn gyfrifol am baratoi'r datganiadau ariannol ac am fod yn fodlon eu bod yn rhoi darlun cywir a theg, ac am ba bynnag reolaeth fewnol sy'n angenrheidiol ym marn y cyfarwyddwyr i allu paratoi datganiadau ariannol sy'n rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiadau ariannol, mae Swyddfa Archwilio Cymru ac Archwilydd Cyffredinol Cymru yn gyfrifol am asesu gallu Swyddfa Archwilio Cymru i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel sy'n gymwys, faterion sy'n ymwneud â busnes gweithredol a defnyddio sail gyfrifyddu busnes gweithredol onid yw'r Cynulliad Cenedlaethol yn bwriadu diddymu Swyddfa Archwilio Cymru heb i'w gweithrediadau barhau.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol hefyd yn gyfrifol am sicrhau bod y gwariant y mae'r datganiad yn cyfeirio ato wedi'i ysgwyddo mewn modd cyfreithlon ac yn unol â'r awdurdod sy'n ei lywodraethu ac na wariwyd yr arian y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef, a gafwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru at ddiben penodol neu ddibenion penodol, ac eithrio at y diben hwnnw neu'r dibenion hynny.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

Ein hamcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch p'un a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiad perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys ein barn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU wastad yn canfod camddatganiad perthnasol pan fo'n bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid yn rhesymol ddisgwyl iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Ceir disgrifiad pellach o'n cyfrifoldebau am archwilio'r datganiadau ariannol ar [wefan](#) y Cyngor Adrodd Ariannol. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'n hadroddiad archwilydd.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am roi barn am reoleidd-dra'r datganiadau ariannol

Rydym hefyd yn gyfrifol am roi barn sicrwydd rhesymol bod y gwariant y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef wedi'i ysgwyddo mewn modd cyfreithlon ac yn unol â'r awdurdod sy'n ei lywodraethu ac na wariwyd yr arian hwnnw y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef, a gafwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru at ddiben penodol neu ddibenion penodol, ac eithrio at y diben hwnnw neu'r dibenion hynny.

Defnydd o'n hadroddiad

Cyflwynir yr adroddiad hwn i Gynulliad Cenedlaethol Cymru y mae wedi'i gyfeirio ato ac i'r corff hwnnw yn unig yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 ac nid at unrhyw ddiben arall. Cyflawnwyd ein gwaith archwilio fel y gallwn ddatgan wrth Gynulliad Cenedlaethol Cymru y materion hynny y mae'n ofynnol i ni eu datgan wrtho mewn adroddiad archwilydd ac nid at unrhyw ddiben arall. I'r graddau eithaf a ganiateir o dan y gyfraith, nid ydym yn derbyn nac yn cymryd cyfrifoldeb i unrhyw un arall heblaw am Gynulliad Cenedlaethol Cymru am ein gwaith archwilio, am yr adroddiad hwn, nac am y farn a luniwyd gennym.

Mae RSM UK Audit LLP wedi ardystio ac adrodd ar y cyfrifon hyn ar eu ffurf wreiddiol. Cyfieithiad o'r fersiwn Saesneg wreiddiol yw'r fersiwn hon. Swyddfa Archwilio Cymru, ac nid RSM UK Audit LLP, sy'n gyfrifol am gywirdeb y cyfieithiad.

RSM UK Audit LLP

7 Mehefin 2019

Archwilwyr Statudol
Third Floor
One London Square
Cross Lanes
Guildford
GU1 1UN

DATGANIADAU ARIANNOL

DATGANIADAU ARIANNOL SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU,
YNGHYD Â NODIADAU ATEGOL AC ESBONIADOL

Datganiad o wariant net cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2019

		2018-19	2017-18
	Nodyn	£'000	£'000
Gwariant			
Staff a chostau cysylltiedig	Adroddiad staff ⁵²	16,474	16,271
Gwasanaethau a brynwyd i mewn	Adroddiad staff	1,099	816
Costau gweithredu eraill	3	3,812	3,882
		21,385	20,969
Incwm			
Incwm o ffioedd archwilio	1	(14,795)	(14,106)
Grant arolygu	1		(5)
Incwm gweithredu arall	2	(17)	(11)
		(14,812)	(14,122)
Cyfanswm gwariant net cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn		6,573	6,847

Mae'r nodiadau sy'n dilyn ar dudalennau 106 i 125 yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn

Ni chafwyd unrhyw weithrediadau a derfynwyd, caffaeliadau na gwarediadau yn ystod y cyfnod nac unrhyw enillion na cholledion anghydnabyddedig.

52 Nodyn costau staff ar dudalen 84 yr Adroddiad ar Gydabyddiaeth Ariannol a Staff.

Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol ar 31 Mawrth 2019

	Nodyn	31 Mawrth 2019 £'000	31 Mawrth 2018 £'000
Asedau anghyfredol			
Eiddo, offer a chyfarpar	4	572	593
Asedau anniriaethol	5	180	233
Cyfanswm asedau anghyfredol		752	826
Asedau cyfredol			
Symiau masnach derbyniadwy a gwaith sy'n mynd rhagddo	6	2,436	1,432
Symiau derbyniadwy eraill	7	603	556
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	8	1,776	3,017
Cyfanswm asedau anghyfredol		4,815	5,005
Cyfanswm asedau		5,567	5,831
Rhwymedigaethau cyfredol			
Symiau masnach taladwy a symiau taladwy eraill	9	(2,117)	(1,745)
Incwm gohiriedig	10	(2,336)	(2,556)
Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau a thaliadau eraill	11	(617)	(687)
Cronfa Gyfunol Cymru	SORO	(1,776)	(723)
Cyfanswm y rhwymedigaethau cyfredol		(6,846)	(5,711)
Cyfanswm yr asedau namyn rhwymedigaethau cyfredol		(1,279)	120
Rhwymedigaethau anghyfredol			
Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau a thaliadau eraill	11	(622)	(733)
Cyfanswm y rhwymedigaethau anghyfredol		(622)	(733)
Cyfanswm yr asedau namyn rhwymedigaethau		(1,901)	(613)
Ecwiti trethdalwyr			
Cronfa gyffredinol		(1,901)	(613)
Cyfanswm ecwiti trethdalwyr		(1,901)	(613)

Mae'r nodiadau sy'n dilyn ar dudalennau 106 i 125 yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn

Cymeradwywyd y datganiadau ariannol ar dudalennau 101 i 122 gan Fwrdd Swyddfa Archwilio Cymru ac fe'u hawdurdodwyd i'w cyhoeddi ar 6 Mehefin 2019 ac fe'u llofnodir ar ei ran gan:

Adrian Crompton

Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddog Cyfrifyddu

6 Mehefin 2019

Datganiad o Lifoedd Arian Parod ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2019

		31 Mawrth 2019	31 Mawrth 2018
	Note	£'000	£'000
Lifoedd arian parod o weithgareddau gweithredu			
Gwariant net cynhwysfawr		(6,573)	(6,847)
Addasiadau ar gyfer trafodion anariannol: dibrisiant ac amorteiddio	3	284	226
(Gostyngiad) / Cynnydd mewn darpariaethau	11	(181)	170
Newidiadau mewn cyfalaf gweithio			
(Cynnydd) / gostyngiad mewn symiau masnach derbyniadwy a symiau derbyniadwy eraill	6,7	(1,051)	698
Cynnydd / (gostyngiad) mewn symiau masnach taladwy a symiau taladwy eraill	9,10	152	(242)
		(7,369)	(5,995)
Lifoedd arian parod a ddefnyddiwyd o weithgareddau buddsoddi			
Prynu eiddo, offer a chyfarpar			
Prynu asedau anniriaethol	4	(160)	(152)
All-lif arian parod net o weithgareddau buddsoddi	5	(50)	(161)
		(210)	(313)
Lifoedd arian parod o weithgareddau ariannu			
Cronfa Gyfunol Cymru		7,061	7,031
Ad-daliadau i Gronfa Gyfunol Cymru		(723)	(495)
Ariannu net		6,338	6,536
Symudiadau mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod		(1,241)	228

Mae'r nodiadau sy'n dilyn ar dudalennau 106 i 125 yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn

Datganiad o Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2019

	£'000
Balans ar 31 Mawrth 2017	(74)
Newidiadau yn ecwiti trethdalwyr yn 2017-18	
Cyfanswm gwariant net cynhwysfawr	(6,847)
Cyllid o Gronfa Gyfunol Cymru	7,031
	110
Yn ddyledus i Gronfa Gyfunol Cymru	(723)
Balans ar 31 Mawrth 2018	(613)
Newidiadau yn ecwiti trethdalwyr yn 2018-19	
Cyfanswm gwariant net cynhwysfawr	(6,573)
Cyllid o Gronfa Gyfunol Cymru	7,061
	(125)
Yn ddyledus i Gronfa Gyfunol Cymru	(1,776)
Balans ar 31 Mawrth 2019	(1,901)

Mae'r nodiadau sy'n dilyn ar dudalennau 106 i 125 yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn

Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol

Paratowyd y datganiadau ariannol hyn yn unol â Llawlyfr Adroddiadau Ariannol (FReM) 2018-19, a gyhoeddwyd gan yr awdurdodau perthnasol.

Sail y paratoi

Mae'r polisiau cyfrifyddu yn FReM yn cymhwyso Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol a fabwysiadwyd gan yr UE fel y'u haddaswyd neu'u dehonglwyd ar gyfer cyd-destun y sector cyhoeddus.

Paratowyd y datganiadau ariannol o dan y confensiwn cost hanesyddol. Cyflwynir ffigyrau mewn punnoedd sterling, sef arian cyfred gweithredol Swyddfa Archwilio Cymru, ac maent wedi'u talgrynnu i'r £1,000 agosaf.

Paratowyd y datganiadau ariannol ar sail busnes gweithredol fel y nodir isod:

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn gweithio yn unol â threfniadau ariannu blynyddol drwy statud. Er mai dim ond am naw mis ar ôl dyddiad llofnodi'r datganiadau hyn y mae cyllid y pleidleisiwyd arno wedi cael ei gymeradwyo, caiff Amcangyfrif ar gyfer y flwyddyn ariannol ganlynol ei gyflwyno i Bwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol yn ystod yr hydref yn y flwyddyn gyfredol ac nid oes unrhyw reswm dros gredu na chaiff cyllid ei gymeradwyo ar gyfer y flwyddyn ariannol honno.

Nid oedd Swyddfa Archwilio Cymru yn atebol i dalu treth gorfforaeth yn 2018-19.

Amcangyfrifon cyfrifyddu critigol a meysydd barn

Mae'r broses o gydnabod refeniw yn seiliedig ar yr amser a godir ar brosiectau wedi'i addasu lle y bo'n berthnasol i adlewyrchu cam cwblhau'r gwaith a wnaed. Cynhelir asesiad ar ddiwedd y flwyddyn er mwyn ystyried rhesymoldeb incwm a gydnabyddir gan ystyried cost cwblhau prosiectau archwilio. Fel sy'n ofynnol yn ôl IFRS 15 (Refeniw o gontractau gyda chwsmeriaid) mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi penderfynu bod rhwymedigaethau perfformiad ar gyfer pob ymgymeriad archwilio'n cael eu bodloni dros amser yn hytrach nac ar adeg benodol mewn amser. Mae hyn yn gyson â'r driniaeth mewn blynyddoedd blaenorol ac nid yw wedi cael unrhyw effaith berthnasol ar y modd y caiff incwm ei gydnabod yn y datganiadau ariannol hyn neu ddatganiadau ariannol ar gyfer blynyddoedd blaenorol.

Mae'r polisi cyfrifyddu hwn yn cael effaith uniongyrchol ar brisio incwm ffioedd archwilio (Nodyn 1), gwaith sy'n mynd rhagddo (Nodyn 6) ac incwm gohiriedig (Nodyn 10) yn y datganiadau ariannol hyn ond nid oedd gofyniad i ailddatgan balansau mewn blynyddoedd blaenorol o ganlyniad i weithredu'r safon gyfrifyddu newydd hon.

Gwnaed **darpariaethau** lle mae'n fwy tebygol na pheidio, ym marn y swyddog cyfrifyddu, fod rhwymedigaeth ariannol yn bodoli na ellir ei hamcangyfrif yn gywir ar hyn o bryd.

Gweler **Nodyn 11** am ragor o wybodaeth.

Nodyn 1 (a): Segmentau gweithredu Swyddfa Archwilio Cymru

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cofnodi incwm a gwariant ar ei dwy brif swyddogaeth archwilio y codir ffioedd amdanynt a hefyd ar gyfer gweithgareddau a ariennir yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru.

2018-19

	Archwilio Ariannol	Archwilio Perfformiad	Gweithgareddau a ariannwyd o Gronfa Gyfunol Cymru	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000
Ffioedd archwilio ⁵³	(11,265)	(3,530)		(14,795)
Incwm arall			(17)	(17)
Cyfanswm incwm	(11,265)	(3,530)	(17)	(14,812)
Gwariant	11,681	3,114	6,590	21,385
	416	(416)	6,573⁵⁴	6,573

2017-18

	Archwilio Ariannol	Archwilio Perfformiad	Gweithgareddau a ariannwyd o Gronfa Gyfunol Cymru	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000
Ffioedd archwilio	(10,687)	(3,419)		(14,106)
Grant		(5)		(5)
Incwm arall			(11)	(11)
Cyfanswm incwm	(10,687)	(3,424)	(11)	(14,122)
Gwariant	10,851	3,260	6,858	20,969
	164	(164)	6,847	6,847

⁵³ Gweler nodyn 1(b)

⁵⁴ Gweler y Cysoniad â'r Datganiad o Alldro Adnoddau

Cysoniad â'r Datganiad o Alldro Adnoddau

	2018-19	2017-18
	£'000	£'000
Gweithgareddau a ariannwyd o Gronfa Gyfunol Cymru fel yn Nodyn 1	6,573	6,847
Incwm y tu hwnt i'r Amcangyfrif	168	
Adnoddau referniw net	6,741	6,847

Nodyn 1 (b): Dadansoddiad o incwm o ffioedd archwilio

	2018-19			2017-18		
	Archwilio Ariannol	Archwilio Perfformiad	Cyfanswm	Archwilio Ariannol	Archwilio Perfformiad	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Archwilio Llywodraeth Leol	(6,085)	(2,191)	(8,276)	(5,598)	(2,265)	(7,863)
Ardystio Grantiau Llywodraeth Leol	(1,233)		(1,233)	(1,351)		(1,351)
Archwilio'r GIG	(1,871)	(1,337)	(3,208)	(1,900)	(1,154)	(3,054)
Archwilio Llywodraeth Ganolog	(2,076)	(2)	(2,078)	(1,838)		(1,838)
	(11,265)	(3,530)	(14,795)	(10,687)	(3,419)	(14,106)

Pennir y ffioedd a godir am waith archwilio yn unol â [Chynllun Ffioedd](#) y cytunwyd arno gan Bwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol.

Cydnabyddir incwm ffioedd gros ac incwm gweithredu arall yn seiliedig ar werth gwaith y codir tâl amdano heb gynnwys TAW. Caiff y gwerth hwn ei asesu drwy gyfeirio at daliadau amser a cham cwblhau prosiectau.

Caiff incwm gweithredu, p'un a ddaw drwy grantiau uniongyrchol gan y llywodraeth neu ffioedd a godir ar gyrff a archwilir, ei gredydu i'r flwyddyn gyfrif y gwneir y gwaith ynddi. Caiff anfonebau a godir cyn i'r gwaith gael ei wneud ei ddisbarthu'n incwm gohiriedig (gweler Nodyn 10). Caiff gwaith a wneir cyn i'r incwm gael ei dderbyn ei ddisbarthu'n waith sy'n mynd rhagddo (gweler Nodyn 6).

Ni chaiff arian a dynnir o Gronfa Gyfunol Cymru ei ystyried yn grant uniongyrchol gan y llywodraeth a chaiff ei gredydu'n uniongyrchol i ecwiti trethdalwyr.

Nodyn 2: Incwm gweithredu arall

	2018-19	2017-18
	£'000	£'000
Incwm gweithredu arall ⁵⁵	(17)	(11)
	(17)	(11)

Nodyn 3: Costau gweithredu eraill

	2018-19	2017-18
	£'000	£'000
Swyddfeydd		
Costau prydles rhent	448	454
Costau gweithredu eraill	459	411
Cyflenwadau a gwasanaethau ⁵⁶	1,650	1,806
Recriwtio	39	70
Dibrisiant ac amorteiddio	284	226
Ffioedd proffesiynol		
Gwasanaethau archwilio mewnol	44	43
Gwasanaethau archwilio allanol	45	38
Ffioedd proffesiynol eraill	38	47
Teithio a chynhaliaeth staff	546	495
Hyfforddi a datblygu staff	259	292
	3,812	3,882

Ni chafodd unrhyw wasanaethau nad oeddent yn rhai archwilio eu darparu gan ein harchwilwyr allanol yn 2018-19. (2017-18: Dim)

55 Mae'n cynnwys taliadau am hyfforddiant a ddarperir, defnydd personol o ffonau symudol a thaliadau a ailgudir am luniaeth.

56 Yn cynnwys TAW anadenilladwy. Mae'r holl gyfansymiau eraill yn y nodyn hwn heb gynnwys TAW.

Nodyn 4: Eiddo, offer a chyfarpar

	Dodrefn a ffitiadau	Technoleg gwybodaeth	Offer swyddfa	Cyfanswm
2018-19	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost				
Ar 31 Mawrth 2018	1,302	519	157	1,978
Ychwanegiadau	37	111	12	160
Gwarediadau	(3)	(19)		(22)
Ar 31 Mawrth 2019	1,336	611	169	2,116
Dibrisiant				
Ar 31 Mawrth 2018	990	271	124	1,385
Darparwyd yn ystod y cyfnod	62	107	12	181
Gwarediadau	(3)	(19)		(22)
Ar 31 Mawrth 2019	1,049	359	136	1,544
Gwerth llyfr net				
Ar 31 Mawrth 2019	287	252	33	572
Ar 31 Mawrth 2018	312	248	33	593
Ariannu asedau				
A berchenogir	287	252	33	572

	Dodrefn a ffitiadau	Technoleg gwybodaeth	Offer swyddfa	Cyfanswm
2017-18	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost				
Ar 31 Mawrth 2017	1,329	377	160	1,866
Ychwanegiadau		152		152
Gwarediadau	(27)	(10)	(3)	(40)
Ar 31 Mawrth 2018	1,302	519	157	1,978
Dibrisiant				
Ar 31 Mawrth 2017	949	214	113	1,276
Darparwyd yn ystod y cyfnod	68	67	14	149
Gwarediadau	(27)	(10)	(3)	(40)
Ar 31 Mawrth 2018	990	271	124	1,385
Gwerth llyfr net				
Ar 31 Mawrth 2018	312	248	33	593
Ar 31 Mawrth 2017	380	163	47	590
Ariannu asedau				
A berchenogir	312	248	33	593

Caiff gwariant sydd dros £5,000 ar offer a meddalwedd cyfrifiadurol, gwaith adnewyddu swyddfeydd ac offer arall ei gyfalafu. Mae gwariant dilynol ar asedau sy'n bodloni'r meini prawf hyn yn cael ei gyfalafu ymhellach. Mae gwariant ar eitemau nad ydynt yn bodloni'r meini prawf hyn yn cael ei drin fel gwariant refeniw yn y flwyddyn.

Darperir dibrisiant ar bob ased cyfalaf o'r dyddiad y mae'r ased yn dechrau ei oes ddefnyddiol. Cyfrifir hwn i ddibrisio'r gost, namyn gwerth gweddillol amcangyfrifedig, mewn rhandaliadau blynyddol cyfwerth ar gyfer pob ased fel a ganlyn:

Dodrefn, ffitiadau a seilwaith TG	Deng mlynedd (neu oes yr ased neu hyd y brydles ar gyfer ffitiadau mewn adeiladau ar brydles, pa un bynnag sydd fyrraf)
Offer cyfrifiadurol	Tair blynedd
Offer swyddfa	Pum mlynedd

Ym marn y Swyddog Cyfrifyddu, nid oes gwahaniaeth perthnasol rhwng gwerth llyfr net asedau ar werthoedd presennol ac ar eu cost adnewyddu wedi'i dibrisio. Cynhelir asesiad blynyddol o leihad mewn gwerth er mwyn cadarnhau mai dyma'r achos o hyd.

Nodyn 5: Asedau anniriaethol⁵⁷

	Total
2018-19	£'000
Cost	
Ar 31 Mawrth 2018	663
Ychwanegiadau	50
Gwarediadau	(171)
Ar 31 Mawrth 2019	542
Amorteiddio	
Ar 31 Mawrth 2018	430
Darparwyd yn ystod y cyfnod	103
Gwarediadau	(171)
Ar 31 Mawrth 2019	362
Gwerth llyfr net	
Ar 31 Mawrth 2019	180
Ar 31 Mawrth 2018	233
Ariannu asedau	
A berchenogir	180

⁵⁷ Offer cyfrifiadurol yn bennaf.

	Total
2017-18	£'000
Cost	
Ar 31 Mawrth 2017	503
Ychwanegiadau	161
Gwarediadau	(1)
Ar 31 Mawrth 2018	663
Amorteiddio	
Ar 31 Mawrth 2017	354
Darparwyd yn ystod y cyfnod	77
Gwarediadau	(1)
Ar 31 Mawrth 2018	430
Gwerth llyfr net	
Ar 31 Mawrth 2018	233
Ar 31 Mawrth 2017	149
Ariannu asedau	
A berchenogir	233

Caiff asedau anniriaethol eu datgan ar gost hanesyddol wedi'i hamorteiddio. Caiff yr asedau eu hamorteiddio ar sail llinell syth naill ai dros gyfnod y drwydded neu bum mlynedd, pa un bynnag sydd fyrraf. Cyfrifir amorteiddiad o ddyddiad dechrau oes ddefnyddiol yr ased anniriaethol.

Ym marn y Swyddog Cyfrifyddu, nid oes gwahaniaeth perthnasol rhwng gwerth llyfr net asedau ar werthoedd presennol ac ar eu cost hanesyddol. Cynhelir asesiad blynyddol o leihad mewn gwerth er mwyn cadarnhau mai dyma'r achos o hyd.

Nodyn 6: Symiau masnach derbyniadwy a gwaith sy'n mynd rhagddo

	31 Mawrth 2019	31 Mawrth 2018
	£'000	£'000
Symiau masnach derbyniadwy		
Llywodraeth Ganolog	342	222
Llywodraeth Leol	481	276
Y GIG	314	236
Y tu allan i'r Llywodraeth	59	4
Gwaith sy'n mynd rhagddo		
Llywodraeth Ganolog	862	535
Llywodraeth Leol	356	152
Y GIG	22	7
	2,436	1,432

Symiau masnach derbyniadwy

Caiff symiau derbyniadwy eu prisio ar sail gwerth teg ar adeg y gydnabyddiaeth gychwynnol. Byddai darpariaeth ar gyfer lleihad yng ngwerth symiau masnach derbyniadwy yn cael ei phennu pe bai tystiolaeth na fyddai Swyddfa Archwilio Cymru yn gallu adennill pob swm sy'n ddyledus yn unol â'r contractau.

Nid oes symiau sy'n ddyledus ar ôl blwyddyn wedi'u cynnwys yn y ffigurau uchod.

Ni fu angen darpariaeth ar gyfer drwgddyledion na dyledion amheus yn 2018-19 (2017-18: dim angen).

Gwaith sy'n mynd rhagddo

Mae gwaith sy'n mynd rhagddo yn cyfeirio at waith a gwblhawyd cyn cyflwyno'r anfoneb. Fe'i nodir ar sail y gost lawn llai darpariaeth am gollodion rhagweladwy a symiau a gafodd eu bilio ar y cyfrif.

Nodyn 7: Symiau derbyniadwy eraill

	31 Mawrth 2019	31 Mawrth 2018
	£'000	£'000
Rhagdaliadau ac incwm cronedig ⁵⁸	603	543
Benthyciadau i gyflogeion ⁵⁹		13
	603	556

Nid oes symiau sy'n ddyledus ar ôl blwyddyn wedi'u cynnwys yn y ffigurau uchod.

58 Blaendaliadau rhent a chostau eraill sy'n gysylltiedig ag eiddo yn bennaf.

59 Benthyciadau ar gyfer beiciau a ddisodlwyd â chynllun aberthu incwm ar ddiwedd 2018-19.

Nodyn 8: Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod

	31 Mawrth 2019	31 Mawrth 2018
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	3,017	2,789
Newid net mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	(1,241)	228
Balans ar 31 Mawrth	1,776	3,017

	31 Mawrth 2019	31 Mawrth 2018
	£'000	£'000
Cyfrif cyfredol (Gwasanaeth Bancio'r Llywodraeth)	1,776	3,017
	1,776	3,017

Mae arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod yn cynnwys yr holl gronfeydd a ddelir mewn cyfrifon y gall Swyddfa Archwilio Cymru gael gafael arnynt ar unwaith.

Caiff balansau arian parod ar ddiwedd y flwyddyn eu dangos fel symiau sy'n ddyledus i Gronfa Gyfunol Cymru.

Nodyn 9: Symiau masnach taladwy a rhwymedigaethau cyfredol eraill

	31 Mawrth 2019	31 Mawrth 2018
	£'000	£'000
Symiau masnach taladwy (sy'n ddyledus o fewn blwyddyn)	26	40
TAW	108	77
Trethiant a chostau nawdd cymdeithasol	362	357
Croniadau ar gyfer hawl gwyliau nas cymerwyd eto ⁶⁰	484	474
Croniadau eraill ⁶¹	1,137	797
	<hr/> 2,117	<hr/> 1,745

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn anelu at dalu 90% o'r holl anfonebau gan gyflenwyr nad oes anghydfod yn eu cylch o fewn 30 diwrnod i'w derbyn. Yn 2018-19, cafodd 84% eu talu o fewn deng niwrnod, a 97% o fewn 30 diwrnod.

Nodyn 10: Incwm gohiriedig

	31 Mawrth 2019	31 Mawrth 2018
	£'000	£'000
Incwm gohiriedig	2,336	2,556
	<hr/> 2,336	<hr/> 2,556

Caiff incwm o ffioedd archwilio a gydnabyddir yn ein cyfrifon ei asesu drwy gyfeirio at daliadau amser ac adolygu gwaith sy'n mynd rhagddo. Rydym yn anfonebu am y rhan fwyaf o'n gwaith ar sail rhandaliadau drwy gydol y flwyddyn. Mae incwm gohiriedig yn cyfeirio at incwm sydd wedi'i filio ond sydd heb ei gydnabod eto.

⁶⁰ Yn seiliedig ar ben-blwydd gwyliau unigolion.

⁶¹ Yn cynnwys £291,000 mewn perthynas ag anfonebau a gafwyd ar ôl diwedd y flwyddyn a £267,000 mewn perthynas â chyfraniadau pensiwn ar gyfer mis Mawrth 2019 a dalwyd ym mis Ebrill 2019.

Nodyn 11: Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau a thaliadau

	Dadfeiliadau ⁶²	Ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau ⁶³	Gadael y cynllun ceir	Cwmnïau Contractwyr	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Ar 31 Mawrth 2018	647	629	1	143	1,420
Darparwyd yn ystod y flwyddyn	3	422		109	534
Defnyddiwyd yn ystod y flwyddyn		(543)	(1)	(143)	(687)
Rhyddhawyd yn ystod y flwyddyn	(28)				(28)
Ar 31 Mawrth 2019	622	508	–	109	1,239

Dadansoddiad o'r amseru disgwylidig

	Dadfeiliadau	Ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau	Gadael y cynllun ceir	Cwmnïau Contractwyr	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
O fewn blwyddyn		508		109	617
Dros flwyddyn ond o fewn pum mlynedd	578				578
Dros bum mlynedd	44				44
	622	508		109	1,239

Caiff darpariaethau eu mesur yn ôl yr amcangyfrif gorau o'r symiau y mae eu hangen i setlo'r rhwymedigaeth debygol ar y dyddiad adrodd.

Lle mae effaith gwerth amser arian yn berthnasol, mae'r ddarpariaeth yn seiliedig ar werth presennol y symiau hynny, wedi'u disgowntio yn ôl y gyfradd ddisgowntio cyn-treth sy'n adlewyrchu'r risgiau sy'n benodol i'r rhwymedigaeth. Cydnabyddir y ffaith bod y disgownt wedi dirwyn i ben o fewn y treuliau perthnasol.

⁶² Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn defnyddio cyfradd ddisgowntio Trysorlys EM fel y nodir yn PES(2018)10, sef 0.76% ar gyfer balansau o 0-5 mlynedd ac 1.14% ar gyfer balansau o 5 i 10 mlynedd, i gyfrifo'r balans hwn.

⁶³ Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn defnyddio cyfradd ddisgowntio Trysorlys EM fel y nodir yn PES(2018)10, sef 0.29%, i gyfrifo'r balans hwn.

Dadfeiliadau

Mae'r ddarpariaeth ar gyfer dadfeiliadau'n rhoi amcangyfrif o'r costau y gallai Swyddfa Archwilio Cymru eu hysgwyddo wrth wella'r eiddo a brydlesir ganddi ar ddiwedd y prydles.

Cronnodd y ddarpariaeth hon drwy dâl dadfeiliadau blynyddol, a gyfrifwyd drwy gymhwyso cyfradd ddadfeilio flynyddol i arwynebedd llawr yr asedau ar brydles.

Rhoddir cyfrif am rwymedigaethau dadfeilio sy'n ymwneud â chost newidiadau adfer a wnaed i adeiladau ar brydles drwy ddarpariaeth a neilltuwyd yn ystod y flwyddyn y nodwyd y gost.

Ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau

Mae'r darpariaethau ar gyfer ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau'n cyfeirio at rwymedigaeth Swyddfa Archwilio Cymru yn y dyfodol mewn perthynas ag aelodau o staff sydd wedi gadael o dan gynlluniau dileu swyddi, ymddeol yn gynnar a diswyddo. Mae'r rhan fwyaf o'r ddarpariaeth hon yn gysylltiedig â staff a fydd yn gadael Swyddfa Archwilio Cymru yn 2019 dan delerau y cytunwyd arnynt yn 2018-19.

Cwmnïau Contractwyr

Roedd y ddarpariaeth mewn perthynas â chwmnïau contractwyr ar 1 Ebrill 2018 yn cynrychioli ad-daliad ffioedd a oedd yn ddyledus i ddau gorff archwiliedig o ganlyniad i oranfonebu mewn cyfnodau blaenorol gan Gwmni contractwr; fe wnaed yr ad-daliadau hyn yn ystod 2018-19.

Fe wnaed darpariaeth bellach yn 2018-19 i adlewyrchu anghydfod cytundebol gyda'r cwmni dan sylw.

Nodyn 12: Prydlesi gweithredu

Isafswm taliadau prydlesi cyfanredol– swyddfeydd gweithredol

	31 Mawrth 2019		31 Mawrth 2018	
	£'000	Nifer yr unedau eiddo	£'000	Nifer yr unedau eiddo
O fewn blwyddyn	465	3	443	3
Rhwng dwy a phum mlynedd	1,381	3	1,735	3
Dros bum mlynedd	52	1	79	1
	1,898		2,257	

Mae gan Swyddfa Archwilio Cymru dair swyddfa weithredol yng Nghaerdydd, Abertawe ac Abergele. Cynhelir adolygiadau rhent cyfnodol o'r prydlesi hyn.

Mae IFRS16 a gyhoeddwyd ym mis Ionawr 2016 ond nad yw'n dod i rym tan 1 Ionawr 2019 yn ei gwneud yn ofynnol cydnabod pob prydles â chyfnod prydlesu o fwy na 12 mis fel asedau a rhwymedigaethau yn y datganiadau ariannol. Disgwylir i'r safon hon gael ei mabwysiadu yn y FReM o 1 Ionawr 2020; pe byddai wedi cael ei mabwysiadu ar gyfer 2018-19, byddai wedi arwain at gynnydd o £1.957 miliwn mewn asedau a rhwymedigaethau. Mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi cynnal asesiad o'r effaith ar wariant net ar gyfer y flwyddyn ac wedi tybio nad oes unrhyw effaith berthnasol.

Isafswm taliadau prydlesi cyfanredol – prydlesi ceir na ellir eu canslo

	31 Mawrth 2019	31 Mawrth 2018
	£'000	£'000
O fewn blwyddyn	–	10
	–	10

Nid oes gan Swyddfa Archwilio Cymru brydlesi ceir na ellir eu canslo mwyach.

Nodyn 13: Ymrwymïadau cyfalaf

Roedd ymrwymïadau cyfalaf o £8,370 mewn perthynas â gwaith adeiladu yn Heol y Gadeirlan nad oedd wedi cael ei gwblhau erbyn diwedd y flwyddyn. (31 Mawrth 2018: £28,000).

Nodyn 14: Colledion a thaliadau arbennig

Yn ystod 2018-19, roedd dwy golled i'w datgelu:

- ad-daliad am TAW a godwyd mewn camgymeriad ar gorff archwiliedig: £8,804;
- taliad i gwmni contractwr am rai costau a ysgwyddwyd na fyddant yn cael eu hadfer gan gyrrff archwiliedig am resymau gweithredol: £14,500.

Nodyn 15: Deilliadau ac offerynnau ariannol

Mae IFRS 7 Datgeliadau Offerynnau Ariannol yn ei gwneud yn ofynnol i ddatgelu gwybodaeth am bwysigrwydd offerynnau ariannol i endid, a natur a graddau'r risgiau sy'n deillio o'r offerynnau ariannol hynny, mewn termau ansoddol a meintiol. Oherwydd natur gweithgareddau Swyddfa Archwilio Cymru a'r ffordd y caiff y gweithrediadau eu hariannu, nid yw'r swyddfa'n agored i lefel uchel o risg ariannol.

Er y gall Swyddfa Archwilio Cymru fenthyca arian at ddibenion ariannu byrdymor, ni fu'n rhaid i'r swyddfa wneud hynny yn ystod y flwyddyn ariannol hon.

Gall Swyddfa Archwilio Cymru hefyd fuddsoddi arian dros ben. Gan bod balansau arian parod yn cael eu dal yng Ngwasanaeth Bancio'r Llywodraeth, ni wnaed hyn yn ystod y flwyddyn.

Risg hylifedd

O gofio natur ein busnes, mae lefel y risg a oddefir gennym mewn meysydd rheolaeth ariannol yn isel.

Yn sgîl y chwaeth hon am risg, a chefnogaeth Cronfa Gyfunol Cymru, nid yw Swyddfa Archwilio Cymru yn agored i risgiau sylweddol o ran hylifedd.

Risg cyfraddau llog

Nid yw asedau a rhwymedigaethau ariannol Swyddfa Archwilio Cymru yn agored i risg cyfraddau llog.

Risg arian cyfred tramor

Mae'r risg arian cyfred tramor y mae Swyddfa Archwilio Cymru'n agored iddi'n fach iawn gan mai dim ond pryniannau bach iawn o arian cyfred tramor a wna ymlaen llaw mewn perthynas â theithio dramor a chostau cysylltiedig eraill megis gwestai. Hefyd, caiff unrhyw ffioedd o waith neu secondiadau tramor eu trosi pan ddônt i law. Cofnodir unrhyw wahaniaethau cyfnewid yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn.

Risg o ran credyd

Llywodraeth Cymru, y cyrff a noddir ganddi a chyrrff cyhoeddus cysylltiedig, GIG Cymru a chyrrff llywodraeth leol yng Nghymru yw prif gleientiaid Swyddfa Archwilio Cymru. Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn codi ffioedd o dan ddeddfwriaeth yn unol â Chynllun Ffioedd cymeradwy ac felly nid yw'n agored i unrhyw risgiau credyd perthnasol.

Gwerthoedd teg

Nid oes gwahaniaeth perthnasol rhwng gwerthoedd llyfr a gwerthoedd teg asedau a rhwymedigaethau ariannol Swyddfa Archwilio Cymru ar 31 Mawrth 2019 (31 Mawrth 2018: dim).

Nodyn 16: Trafodion â phartion cysylltiedig

Corff corfforaethol a sefydlwyd o dan statud yw Swyddfa Archwilio Cymru ac mae wedi cynnal trafodion perthnasol â Chronfa Gyfunol Cymru a chyrrff a archwilir gan yr Archwilydd Cyffredinol fel y'u datgelwyd yn yr Adroddiad ar Gydabyddiaeth Ariannol.

Mae Isobel Everett (Cadeirydd Anweithredol Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru) yn briod â Phrif Weithredwr cyngor lleol a gaiff ei archwilio gan yr Archwilydd Cyffredinol. Datgelir hyn er tryloywder, er nad yw'n bodloni'r diffiniad o drafodyn â pharti cysylltiedig.

Yn ystod y flwyddyn, nid oedd unrhyw aelod arall o'r Bwrdd nac aelodau allweddol o staff na'u partion cysylltiedig wedi cynnal unrhyw drafodion perthnasol gyda'r Archwilydd Cyffredinol na Swyddfa Archwilio Cymru. Mae gwybodaeth am bersonél rheoli allweddol wedi'i chynnwys yn yr Adroddiad ar Gydabyddiaeth Ariannol (tudalen 73).

Nodyn 17: TAW

Dim ond cyfran fach o TAW y gall Swyddfa Archwilio Cymru ei hadennill ar ei gwariant gros, sef y gyfran o incwm ffioedd anstatudol o'i chymharu â chyfanswm yr incwm am y flwyddyn.

Geirfa

Ar sail croniadau	Cydnabyddir effeithiau trafodion a digwyddiadau eraill wrth iddynt ddigwydd (ac nid wrth dderbyn neu dalu arian parod neu eitemau sy'n cyfateb i arian parod) ac fe'u cofnodir yn y cofnodion cyfrifyddu ac adroddir arnynt yn y datganiadau ariannol ar gyfer y cyfnodau y maent yn berthnasol iddynt.
Amcangyfrif	Ar gyfer Swyddfa Archwilio Cymru, yr Amcangyfrif blynyddol o Incwm a Threuliau a gymeradwyir mewn cyfarfod llawn drwy Gynnig Cyllidebol. Mae Pwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol yn darparu adroddiad i ategu hyn. Cyfeirir at hyn hefyd fel y gyllideb gymeradwy.
Amorteiddio	Dosrannu cost ased sefydlog anniriaethol dros ei oes ddefnyddiol.
Ar sail busnes gweithredol	Caiff datganiadau ariannol eu paratoi ar y sail hon gan dybio y bydd y sefydliad yn parhau i weithredu hyd y gellir gweld.
Ased sefydlog anniriaethol	Ased, megis hawl, na ellir ei gyffwrdd.
Ased sefydlog diriaethol	Ased sefydlog (a elwir hefyd yn ased anghyfredol) â bodolaeth ffisegol. Fe'i defnyddir er mwyn ei wahaniaethu oddi wrth Ased sefydlog anniriaethol.
Asedau	Rhywbeth y mae'r sefydliad yn berchen arno neu'n ei ddefnyddio e.e., offer neu hawliau meddalwedd.
Asedau cyfredol	Ased y disgwylir iddo gael ei drosi'n arian parod o fewn y 12 mis nesaf.
Asedau sefydlog	Ased a ddelir gan sefydliad i'w ddefnyddio i gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, i'w rentu i eraill, neu at ddibenion gweinyddol ar sail barhaus fel rhan o weithgareddau'r endid sy'n cyflwyno'r adroddiad. Ymhlith enghreifftiau ceir offer, cerbydau, tir ac adeiladau.
Cronfa Gyfunol Cymru	Y gronfa a ddefnyddir gan y Cynulliad Cenedlaethol i gadw symiau y pleidleisir arnynt gan y Senedd a gaiff wedyn eu dyrannu drwy Gynnig Cyllidebol i Lywodraeth Cymru, Archwilydd Cyffredinol Cymru, Comisiwn y Cynulliad Cenedlaethol ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.
Cydnabyddiaeth ariannol	Y cyflog, neu iawndal arall, a ddarperir yn gyfnewid am wasanaethau cyflogai.
Darpariaeth	Atebolrwydd o ran amseru neu swm ansicr.
Dibrisiant	Dosrannu cost ased sefydlog diriaethol dros ei oes ddefnyddiol.
Ecwiti trethdalwyr	Asedau net y sefydliad.
Gwaith sy'n mynd rhagddo	Gwaith a wnaed ac a gydnabuwyd fel incwm yn y cyfrifon na chyflwynwyd anfoneb amdano eto i'r cleientiaid.
Gwariant cyfalaf	Gwariant ar asedau (sefydlog) anghyfredol.

Incwm gohiriedig	Yn cynrychioli incwm a filiwyd ond nas cydnabuwyd eto yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr.
Prydlesu	Caffael y defnydd o ased drwy gytundeb rhentu.
Rhagdaliadau	Swm a delir ymlaen llaw megis premiymau yswiriant neu flaendaliadau rhent. Caiff ei gydnabod i ddechrau fel ased, wedyn ei drosglwyddo fel traul yn ystod y cyfnod lle daw'r budd yn weithredol.
Rhwymedigaeth gyfredol	Rhwymedigaeth y disgwylir iddi gael ei setlo o fewn y 12 mis nesaf.
Symiau masnach derbyniadwy	Symiau sy'n ddyledus gan gleientiaid.
Symiau masnach taladwy	Symiau sy'n ddyledus i'w talu i gyflenwyr nwyddau a gwasanaethau.

Mae'r diffiniadau llawn ar gael yn y Llyfryn Adrodd Ariannol (FReM).

ATODIADAU

ATODIAD 1 – RHAGLENNI GWAITH A GYFLAWNWYD YN 2018-19

Gwaith archwilio lleol

Fe wnaeth yr Archwilydd Cyffredinol waith lleol yn y rhan fwyaf o gyrff cyhoeddus yng Nghymru yn 2018-19. Roedd y rhaglen yn cynnwys archwiliadau o gyfrifon, gwaith archwilio perfformiad lleol a gwaith ar lesiant cenedlaethau'r dyfodol.

Tabl sy'n rhestru'r gyrff cyhoeddus a archwiliwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol ac yn dangos y mathau o waith lleol a gyflawnwyd yn y gyrff hynny

Corff cyhoeddus	Archwilio cyfrifon	Gwaith archwilio perfformiad lleol ⁶⁴	Gwaith llesiant cenedlaethau'r dyfodol
Cynulliad Cenedlaethol Cymru	✓		
Llywodraeth Cymru	✓		✓
8 corff a noddir gan Lywodraeth Cymru	✓		✓ ⁶⁵
Awdurdod Refeniw Cymru gan gynnwys y datganiad treth	✓		
4 o gwmnïau Llywodraeth Cymru	✓		
8 Comisiynydd, Arolygiaeth a Rheoleiddiwr	✓		
7 Bwrdd Iechyd Lleol	✓	✓	✓
3 o Ymddiriedolaethau'r GIG ac Awdurdod Iechyd Arbennig	✓	✓	✓ ⁶⁶
22 o Gynghorau (Awdurdodau Unedol)	✓	✓	✓
4 Comisiynydd yr Heddlu a Throseddau a 4 Prif Gwnstabl	✓	✓	✓
3 Awdurdod Tân ac Achub	✓	✓	✓
3 Awdurdod Parc Cenedlaethol	✓	✓	✓
9 Cronfa Bensiwn	✓		
Nifer o gyrff llywodraeth leol llai gan gynnwys cydbwyllgorau, ardaloedd draenio mewnol ac awdurdodau harbwr	✓		
Dros 730 o Gynghorau Tref a Chymuned	✓ ⁶⁷		

64 Nid yw'n ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal rhaglen o waith archwilio perfformiad lleol ym mhob corff llywodraeth ganolog. Mae gwaith archwilio perfformiad sydd wedi'i gynnal yn y sector hwn yn rhan o'i raglen o archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian cenedlaethol ar hyn o bryd.

65 Dim ond ar gyfer gyrff a restrir o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

66 Dim ond ar gyfer gyrff a restrir o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

67 On a limited assurance basis.

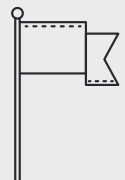
Archwiliadau ac astudiaethau gwerth-am-arian cenedlaethol

Mae'r rhaglen waith hon yn cynnwys archwiliadau gwerth am arian, paratoi adroddiadau cryno o'r canfyddiadau o waith archwilio ar draws cyrff lluosog yn y GIG, y Llywodraeth ganolog a/neu lywodraeth leol, ac archwiliadau a gwblhawyd mewn ymateb i faterion sy'n achosi pryder i'r cyhoedd a nodwyd trwy ein gwaith archwilio neu a godwyd gyda'r Archwilydd Cyffredinol. Mae'r allbynnau o nifer o elfennau o'r rhaglen hon yn cefnogi gwaith Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol ac, o bosibl, pwyllgorau eraill y Cynulliad. Mae'r rhaglen waith yn cadw elfen o hyblygrwydd i ymateb i amgylchiadau, blaenoriaethau a risgiau newidiol.

Gwaith a gwblhawyd

- ✓ Darlun o ofal sylfaenol yng Nghymru
- ✓ Siaradwch fy iaith: Goresgyn rhwystrau iaith a chyfathrebu mewn gwasanaethau cyhoeddus
- ✓ Myfyrio ar Flwyddyn Un: Sut y mae cyrff cyhoeddus wedi ymateb i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015?
- ✓ Comisiynu Gwasanaethau Llety i Oedolion ag Anableddau Dysgu yn Strategol
- ✓ Perthynas Llywodraeth Cymru â Pinewood
- ✓ Gwasanaethau y Tu Allan i Oriau Gofal Sylfaenol
- ✓ Canllaw i Gyllid Cyhoeddus Cymru
- ✓ Contractau Gwerthu Pren a ddyfarnwyd gan Cyfoeth Naturiol Cymru (memorandwm)
- ✓ Rheoli effaith Brexit ar Gronfeydd Strwythurol yr UE
- ✓ Rheoli Gwastraff (caffael seilwaith trin gwastraff gweddilliol a gwastraff bwyd)
- ✓ Rheoli apwyntiadau dilynol ar gyfer cleifion allanol ar draws Cymru
- ✓ Gwasanaethau Radioleg yng Nghymru
- ✓ Gwasanaethau Llywodraeth Leol i Gymunedau Gwledig a Darparu Gwasanaethau Llywodraeth Leol i Gymunedau Gwledig: Trosglwyddo Asedau Cymunedol
- ✓ Rheoli gwastraff (ailgylchu trefol)
- ✓ Rheoli effaith Brexit ar y Rhaglen Datblygu Gwledig yng Nghymru
- ✓ Cymorth ariannol Llywodraeth Cymru i fusnesau
- ✓ Aeddfedrwydd Llywodraeth Leol o ran defnyddio data
- ✓ Rheoli Ariannol a Llywodraethu – Cynghorau Cymuned a Thref
- ✓ Datganoli cyllidol yng Nghymru (adroddiad dilynol i'w ystyried gan y Pwyllgor Cyllid)
- ✓ Cynghorau Tref a Chymuned; trefniadau archwilio mewnol
- ✓ Cynllun teithio rhatach ar fysiau i bobl ifanc Llywodraeth Cymru – Fy Ngherdyn Teithio
- ✓ Gwariant ar staff asiantaeth gan GIG Cymru
- ✓ Papur trafod: chwe thema i helpu i wneud craffu yn 'Addas ar gyfer y Dyfodol'
- ✓ Paratoadau yng Nghymru ar gyfer Brexit 'heb gytundeb'
- ✓ Adolygiad o drefniadau a gefnogodd Benderfyniad Buddsoddi Cyntaf Bargaen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd
- ✓ Rheoli gwastraff (atal gwastraff)

Gwaith sy'n mynd rhagddo

- Mynd i'r afael â thrais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol
- Gwasanaethau Cynllunio: Gwella llesiant Cymru
- Y Gronfa Gofal Integredig
- Codio clinigol yn y GIG
- Gwasanaethau Orthopedig
- Gwella llesiant pobl ifanc
- Gwella ffordd yr A465 (Darn 2)
- Asesiadau pwynt cyswllt cyntaf
- Trefniadau atal twyll yn y sector cyhoeddus yng Nghymru
- Adnewyddu Ysbyty Glan Clwyd
- Amseroedd aros y GIG
- System Wybodaeth Gofal Cymunedol Cymru (WCCIS)
- Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus; trefniadau cydweithredol ar gyfer rheoli adnoddau iechyd lleol

Gwaith arfer da

Pynciau a gyflawnwyd

Seminarau

- Cefnogi pobl yn eu cymunedau: Lleihau derbyniadau diangen i ysbytai
- Pobl ifanc yn dylanwadu ar benderfyniadau ynglŷn â'r hyn sy'n bwysig iddynt
- Manteision Cydfuddiannol: Datblygu cydweithrediad rhwng Cymru a Gwlad y Basg
- Meithrin cymunedau cydnerth
- Ysbrydoli gwasanaethau cyhoeddus i gyflawni annibyniaeth a llesiant trwy uchelgais digidol

Gweminarau

- Dewch i ni siarad am seiberddiogelwch
- Paratodau yng Nghymru ar gyfer Brexit 'heb gytundeb'
- A all yr Economi Gymdeithasol ein hachub?
- Pam bod defnyddio data'n effeithiol yn ein galluogi i wneud penderfyniadau gwell
- Gweithio mewn partneriaeth: dal y drych i fyny
- Caffael cynaliadwy
- Symud o allbynnau i ganlyniadau
- Profiadau niweidiol yn ystod plentyndod: Camau bach, newid mawr

Canllawiau a rhestrau gwirio

- Canllawiau cryno ar reoli grantiau
- Beth yw'r oedi? Rhyddhau cleifion yng Nghymru

Adroddiad yr Archwilydd Cyffredinol ar ddatgelu gwybodaeth

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn 'berson rhagnodedig' ar gyfer gwneud datgeliadau chwythu'r chwiban ynghylch cynnal busnes cyhoeddus yn briodol a thwyll, gwerth am arian a llygredigaeth mewn perthynas â darparu gwasanaethau cyhoeddus. Mae Rheoliadau Personau Rhagnodedig (Adroddiadau ar Ddatgelu Gwybodaeth) 2017 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol gyhoeddi adroddiad ar gyfer pob blwyddyn ariannol sy'n nodi'r canlynol:

- a nifer y datgeliadau a wnaed wrth yr Archwilydd Cyffredinol yn y flwyddyn honno sy'n ddatgeliadau cymwys yn ei farn ei⁶⁸;
 - b nifer y datgeliadau cymwys y mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi penderfynu gweithredu arnynt;
 - c crhynodeb o'r mathau o gamau gweithredu y mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi'u cymryd; a
- ch crynodeb o'r ffordd y mae'r wybodaeth a ddatgelwyd wedi effeithio ar allu'r Archwilydd Cyffredinol i gyflawni ei swyddogaethau.

Caiff prif swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol eu crynhoi yn ein [Cynllun Blynyddol](#) ar gyfer pob blwyddyn ac fe'u disgrifir yn fanylach yn ein [Canllaw i ddeddfwriaeth archwilio cyhoeddus Cymru](#).

Yn 2018-19, fe wnaeth 23 o bobl ysgrifennu at yr Archwilydd Cyffredinol neu Swyddfa Archwilio Cymru, neu eu ffonio, gan ddweud eu bod am wneud datgeliad chwythu'r chwiban. Fodd bynnag, dim ond mewn 15 o achosion yr oedd gan yr Archwilydd Cyffredinol sail resymol dros gredu bod y datgeliad yn gymwys ac o fewn y materion y mae wedi'i ragnodi mewn perthynas â hwy. Y rheswm dros hyn oedd am na wnaeth unigolion roi manylion eu sefyllfa gyflogaeth, neu ei bod yn glir nad oeddent yn gyflogeion nac yn weithwyr cymwys eraill.

O'r 15 o ddatgeliadau a ymddangosai'n gymwys, mewn 11 achos adolygodd y tîm archwilio perthnasol y materion a godwyd, ond ni chanfuwyd eu bod yn gyfystyr â materion sylweddol y byddai angen i'r Archwilydd Cyffredinol adrodd arnynt neu gymryd unrhyw gamau eraill yn eu cylch. Yn y pedwar achos arall, ar ôl i staff archwilio eu hystyried i ddechrau, fe wnaed cryn dipyn o waith adolygu pellach neu mae yn yr arfaeth. Gallai un neu fwy o'r achosion hyn arwain at gyhoeddi adroddiad.

Yn gyffredinol, lle mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi cael gwybodaeth sydd wedi bod yn berthnasol i'w swyddogaethau, mae hyn wedi helpu i lywio ei waith, ac mewn pedwar achos, mae'r wybodaeth wedi galluogi'r Archwilydd Cyffredinol i nodi materion y mae angen ymchwilio iddynt ymhellach.

⁶⁸ Datgeliadau sy'n bodloni'r meini prawf yn adran 43B o Ddeddf Hawliau Cyflogaeth 1996 ac sy'n ennyn yr amddiffyniad rhag anfantais a ddarperir gan y Ddeddf honno.

ATODIAD 2 — SYLWEBAETH AR GYNNYDD A WNAED TUAG AT GYFLAWNI EIN BLAENORIAETHAU

Blaenoriaeth	Sylwebaeth
<p>Integreiddio dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn ein trefniadau ar gyfer rhoi ein rhaglenni gwaith archwilio ar waith.</p> 	<p>Ym mis Mai 2018, fe gyhoeddodd ni Myfyrio ar flwyddyn un, ein hasesiad o'r ffordd y mae cyrff cyhoeddus yng Nghymru wedi ymateb i'r gofynion a osodir arnynt gan y Ddeddf. Roedd yr adroddiad wedi'i fwriadu'n arbennig i roi cymorth i sefydliadau yn ystod y cyfnod pontio cynnar hwn.</p> <p>Mewn partneriaeth â Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol, fe wnaethom hefyd gynnal cynhadledd i randdeiliaid yr oedd nifer dda'n bresennol ynddi i rannu a thrafod canfyddiadau'r adroddiad.</p> <p>Cafodd gwaith archwilio perthnasol ei integreiddio wedi hynny yn ein cynlluniau gwaith mewn perthynas â chyrrff iechyd a llywodraeth leol ar gyfer 2018 a 2019, ac yn ein rhaglen astudiaethau, i gyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol dan y Ddeddf. Mae ein hadroddiadau ar y camau y mae cyrff unigol yn eu cymryd i gyflawni eu hamcanion llesiant ar gael trwy'r adran cyhoeddiadau ar ein gwefan. Rydym yn bwriadu cyhoeddi adroddiad cenedlaethol a fydd yn crynhoi canfyddiadau allweddol y gwaith hwn yn 2020.</p>
<p>Archwilio darpariaeth gwasanaethau cyhoeddus integredig yng Nghymru o safbwynt pobl sy'n defnyddio'r gwasanaethau hynny.</p> 	<p>Rydym yn gosod pwyslais ar bwysigrwydd deall safbwyntiau defnyddwyr gwasanaethau wrth ystyried effeithiolrwydd trefniadau darparu gwasanaethau.</p> <p>Yn ystod y cyfnod adrodd fe wnaethom gwblhau adolygiad o wasanaethau Llywodraeth Leol i gymunedau gwledig, a oedd yn cynnwys cynnal arolygon dros y ffôn ac wyneb yn wyneb gyda thros 1,500 o bobl sy'n byw yng Nghymru wledig.</p> <p>Hefyd, fel rhan o'n Hastudiaeth Gasanaethau Cymdeithasol a Llesiant ar hyn o bryd fe wnaethom gyfwrdd â gofalywr i ddeall lefel y gofal a'r cymorth y maent yn eu cael a pha mor dda y mae eu hanghenion yn cael sylw.</p> <p>Roedd ein hadolygiad o Wasanaethau Cynllunio yn cynnwys arolwg cyhoeddus hefyd (a lanswyd gennym yn Sioe Frenhinol Cymru) i gasglu barn ynglŷn â pha mor dda y mae awdurdodau cynllunio lleol yn cefnogi llesiant hirdymor eu cymunedau.</p> <p>Ym mis Gorffennaf 2018, fe gyhoeddodd ni grynoded o ganfyddiadau ein harchwiliadau lleol o Wasanaethau Gofal Sylfaenol y Tu Allan i Oriau. Roedd ein gwaith yn cynnwys arolwg o gleifion a oedd wedi cysylltu â gwasanaethau y tu allan i oriau yn ddiweddar. Er mwyn deall yn well sut deimlad yw bod yn glaf sy'n defnyddio'r gwasanaethau hyn, fe gynhaliodd y tîm ymarfer 'siopwr cudd' hefyd i asesu effeithiolrwydd gwybodaeth am linellau ffôn a gwefannau meddygon teulu. Roedd canfyddiadau'r arolwg cleifion a'r ymarfer siopwr cudd o gymorth i lunio ein hargymhellion ar y lefelau lleol a chenedlaethol.</p>

Blaenoriaeth	Sylwebaeth
<p>ryfau'r graddau y mae pwyllgorau'r Cynulliad yn ymgysylltu â'n gwaith a chanfod ffyrdd o wella ein gwaith i gefnogi craffu ac atebolrwydd effeithiol.</p> 	<p>Yn ogystal â'n gwaith ymgysylltu helaeth arferol â'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, fe wnaethom friffio pwyllgorau eraill y Cynulliad Cenedlaethol ar ystod eang o faterion penodol yn ystod 2018-19, gan gynnwys:</p> <p>ein hadroddiad ym mis Mehefin 2018 ar gymorth Llywodraeth Cymru i Pinewood, a ddefnyddiwyd gan Bwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu'r Cynulliad i gefnogi ei ymchwiliad i gynyrchiadau teledu a ffilm yng Nghymru. Fe wnaeth ein tîm astudio friffio aelodau'r Pwyllgor ar ein canfyddiadau, ac yna fe wnaeth gefnogi dwy sesiwn tystiolaeth lafar gyda Gweinidogion Cymru.</p> <ul style="list-style-type: none"> • cafodd ein hadroddiad diweddaraf ar ddatganoli cyllidol yng Nghymru, ei ystyried gan Bwyllgor Cyllid y Cynulliad. • cafodd ein hadroddiad ym mis Chwefror 2019 ar baratodau ar gyfer Brexit 'heb gytundeb', ei ddefnyddio gan Bwyllgor Materion Allanol a Deddfwriaeth Ychwanegol y Cynulliad i ategu ei waith craffu parhaus ar baratodau Llywodraeth Cymru ar gyfer Brexit. <p>Ym mis Gorffennaf 2018, fe wnaethom hefyd gyhoeddi 'Canllaw i Gyllid Cyhoeddus Cymru', i roi cymorth i'r rhai sy'n rhan o graffu ar wasanaethau cyhoeddus, gan gynnwys Aelodau Cynulliad a gwleidyddion etholedig llywodraeth leol.</p>
<p>Gwella effaith gyfunol archwiliadau, arolygiadau ac adolygiadau allanol yng Nghymru drwy rannu cuddwybodaeth ac adnoddau yn well.</p> 	<p>Yn ystod 2018-19, rydym wedi parhau i gwrdd â'n partneriaid yn Arolygu Cymru i rannu gwybodaeth a chuddwybodaeth, adnabod themâu cyffredin ar draws ein priod raglenni gwaith ac osgoi dyblygu ein gwaith.</p> <p>Fel rhan o ymarfer peilot, fe wnaeth Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC), Estyn a Swyddfa Archwilio Cymru gyflwyno ein canfyddiadau ar risg a sicrwydd ar y cyd mewn dau gyngor. Cafodd y dull mwy cydgysylltiedig hwn adborth cadarnhaol gan y cynghorau dan sylw, ac mae Bwrdd Rhaglen Arolygu Cymru wedi cytuno i gyflwyno gweithdai risg a sicrwydd o'r fath i bob cyngor, a hynny o wanwyn 2020.</p> <p>Mewn partneriaeth gyda Chomisiynydd Plant Cymru, fe wnaethom hefyd redeg dau ddigwyddiad cydweithredol ym mis Mawrth 2019 a oedd yn amlygu'r heriau allweddol sy'n wynebu pobl ifanc yng Nghymru heddiw. Roedd y digwyddiadau'n canolbwyntio ar sut orau y gallwn gynnwys pobl ifanc yn y broses o ddylunio a darparu gwasanaethau cyhoeddus a rhoddodd y cyfle i bobl ifanc rannu eu profiadau'n uniongyrchol gyda phenderfynwyr, darparwyr gwasanaethau, arolygwyr ac archwilwyr.</p>

Blaenoriaeth	Sylwebaeth
<p>Ymgysylltu ag asiantaethau archwilio eraill yn y DU ac yn rhyngwladol er mwyn rhannu a goleuo arfer gorau a chuddwybodaeth.</p> 	<p>Fel aelod o Fforwm Archwilio Cyhoeddus y DU, mae'r Archwilydd Cyffredinol ac aelodau o'n staff yn ymgysylltu'n rheolaidd â'n cymheiriaid yn y Swyddfa Archwilio Genedlaethol (NAO), Audit Scotland a Swyddfa Archwilio Gogledd Iwerddon (NIAO). Dros y flwyddyn ddiwethaf, fe wnaethom rannu a chyfnewid gwybodaeth am ystod eang o bynciau sydd o ddiddordeb i bawb, gan gynnwys mewn perthynas â Brexit, datganoli cyllidol a llywodraethu gwybodaeth.</p> <p>Un maes y canolbwyntiwyd yn arbennig arno fel rhan o'n gwaith ar y cyd eleni oedd defnyddio dadansoddeg data mewn gwaith archwilio. Ym mis Tachwedd 2018, gan weithio ar y cyd gydag Audit Scotland a NIAO, fe lansiom ni Her GovTech sy'n werth £1.25 miliwn i gwmnïau preifat gystadlu i greu meddalwedd dadansoddeg data pwrpasol.</p> <p>Yn ystod y flwyddyn, fe wnaethom barhau i feithrin a chynnal cysylltiadau â swyddfeydd archwilio tramor, gan gynnwys trwy ein aelodaeth o EURORAI, ac ym mis Medi 2018 fe estynnem ni groeso i Archwilydd Cyffredinol Malta a ddaeth ar ymweliad astudio. Ym mis Tachwedd 2018, fe gymerom ni ran hefyd yn Seminar Ymchwiliadau cyntaf erioed EUROSAI, a gynhaliwyd gan NAO ac yr oedd cynrychiolwyr o 15 o swyddfeydd archwilio ledled Ewrop yn bresennol ynddi. Cafodd ein cyflwyniad ar ein gwaith astudiaethau ymchwiliadol dderbyniad da iawn ac roedd yn ddiddorol nodi, yn dilyn eu hymweliad astudio â Swyddfa Archwilio Cymru yn 2017, bod Llys Archwilio'r Iseldiroedd wedi sefydlu eu tîm archwilio astudiaethau ymchwiliadol ers hynny.</p>
<p>Gwella darlennadwyedd a hygyrchedd ein cynnyrch archwilio er mwyn cynyddu eu cyrhaeddiad a'u heffaith hyd yr eithaf.</p> 	<p>Yn gynnar yn 2018, fe sefydlom ni brosiect tasg a gorffen mewnol i archwilio ffyrdd y gallem drawsnewid y ffordd rydym yn cyfathrebu ac yn cynyddu ymgysylltiad â'n gwaith. Ym mis Gorffennaf 2018, fe wnaeth grŵp y prosiect ystod o argymhellion i reolwyr, gan gynnwys gwella darlennadwyedd ein hadroddiadau, a chael gwell dealltwriaeth am wahanol anghenion ein cynulleidfa oedd.</p> <p>Ers hynny, rydym wedi bod yn archwilio'r ffyrdd gorau o roi'r argymhellion hyn ar waith. Dau newid pwysig yr ydym wedi'u gwneud yw sicrhau bod ymgysylltu cynharach yn digwydd rhwng ein tîm cyfathrebu a'r tîm archwilio ar bob prosiect archwilio, a rhoi mwy o ddibyniaeth ar adborth gan y gynulleidfa yn ein gwaith parhaus i ddatblygu'r wefan.</p> <p>Trwy gydol y flwyddyn, mae ein Tîm Arfer Da wedi parhau i wneud mwy o ddefnydd o weminarau a phodlediadau i gynyddu cyrhaeddiad eu gwaith i'r eithaf, gan gynnwys cyfres ar newid ymddygiad.</p>

Blaenoriaeth	Sylwebaeth
<p>Defnyddio egin-dechnoleg i wella'r modd yr ydym yn canfod, yn caffael ac yn dadansoddi data, a'r modd yr ydym yn cyflwyno ac yn darlunio ein canfyddiadau.</p> 	<p>Fe wnaethom sicrhau cyllid ychwanegol trwy ein Hamcangyfrif ar gyfer 2018-19 i ganlyn arni â phrosiectau dadansoddeg data ar draws meysydd busnes amrywiol. Mae'r cyllid ychwanegol hwn wedi ein galluogi i fod yn fwy arloesol o ran y ffordd yr ydym yn canfod, yn caffael ac yn dadansoddi data a sut yr ydym yn cyflwyno ac yn darlunio ein canfyddiadau</p> <p>Ym mis Ionawr 2019, am y tro cyntaf fe gyhoeddodd ni offeryn data rhyngweithiol ar-lein i gyd-fynd â'n hadroddiad ar wariant ar Staff Asiantaeth gan GIG Cymru. Mae'r offeryn yn galluogi defnyddwyr i ddwyn cymariaethau graffigol rhwng gwariant ar staff asiantaeth gan wahanol fyrddau iechyd lleol ac ymddiriedolaethau'r GIG ers 2010. Hefyd, fel rhan o'n gwaith i ystyried paratodau ar gyfer Brexit, fe wnaethom greu offeryn i dimau archwilio sy'n cronni data'n awtomatig ar gyfer gwaith parhaus, gan ei gwneud yn haws iddynt reoli a darlunio eu tystiolaeth.</p> <p>Yn ddiweddar rydym wedi sefydlu strategaeth ddigidol fwy hirdymor ar gyfer y sefydliad sy'n nodi gweledigaeth uchelgeisiol o ran sut rydym yn dymuno manteisio ar dechnoleg yn y dyfodol. Rydym yn canlyn arni â datrysiadau technolegol i gryfhau ein seilwaith, sicrhau diogelwch a'i gwneud yn haws i ni ddefnyddio offer dadansoddi data ar draws ein meysydd busnes.</p>
<p>Mabwysiadu dulliau gweithio newydd er mwyn darparu gwasanaeth archwilio effeithlon sy'n addas i'r dyfodol wrth i'n hamgylchedd gweithredu newid.</p> 	<p>Rydym yn parhau i archwilio ffyrdd newydd a mwy arloesol o gyflawni a chyflwyno canfyddiadau ein gwaith archwilio. Mae hyn wedi cynnwys treialu'r dull y byddwn yn ei ddefnyddio i gyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) a gwneud mwy o ddefnydd o 'adrodd ar ffeithiau yn unig' megis yn ein adroddiad ar berthynas Llywodraeth Cymru â Pinewood.</p> <p>Yn ystod y flwyddyn, fe wnaethom hefyd lansio prosiect tasg a gorffen sy'n ceisio herio rhai o'n ffyrdd mwy traddodiadol o weithio. Mae meysydd ymchwilio'n cynnwys taro'r cydbwysedd cywir rhwng anghenion gweithio hyblyg staff unigol a gofynion y busnes ar y cyfan; ystyried a yw ein hadeiladau presennol wedi'u cyflunio yn y ffordd fwyaf effeithiol ac archwilio'r math o swyddfeydd y mae'n debygol y bydd arnom eu hangen yn y dyfodol. Bydd adroddiad ar y prosiect hwn yn cael ei gyflwyno i'r Bwrdd yn haf 2019.</p>

Blaenoriaeth	Sylwebaeth
<p>Cyflwyno strategaeth pobl sy'n ymateb i ganlyniadau ein harolwg staff, yn ein helpu i gyflawni ein hamcanion cydraddoldeb ac yn galluogi ein staff i ragori yn eu gwaith.</p> 	<p>Fe lansiom ni ein Strategaeth Pobl ym mis Ebrill 2018, a honno'n nodi ein pedair blaenoriaeth ar gyfer y cyfnod rhwng 2018 a 2021 i helpu i sicrhau bod Swyddfa Archwilio Cymru yn lle gwych i weithio.</p> <p>Cafodd y blaenoriaethau yn y Strategaeth eu llywio gan y meysydd i'w gwella a amlygwyd yn ein harolwg staff yn 2017 (fel a adroddwyd yn ein Hadroddiad Blynyddol a Chyfrifon ar gyfer 2017-18) a'r dadansoddiad o wybodaeth cyflogaeth a gyhoeddwyd yn ein Hadroddiad Cydraddoldeb 2017-18.</p> <p>Mae nifer o'r brosiectau sy'n tanategu ein Strategaeth Pobl yn cyd-fynd â'r amcanion cydraddoldeb a nodir yn ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol hefyd a byddant yn ein cynorthwyo i'w cyflawni.</p> <p>Yn ystod y cyfnod adrodd rydym wedi dechrau a chyflawni gwaith ar nifer o brosiectau a fydd yn cyfrannu at gyflawni'r Strategaeth ar y cyfan. Mae cynnwys y Strategaeth Pobl a'r cynllun cyflawni cysylltiedig yn cael eu hadolygu a'u mireinio ymhellach ar hyn o bryd, yn enwedig i ystyried canlyniadau ein harolwg staff yn 2018 a chanfyddiadau adolygiad archwilio mewnol o'n strategaeth ar gyfer y gweithlu.</p>
<p>Gwella'r modd yr ydym yn rheoli gwybodaeth a data, gan gynnwys ymateb yn effeithiol i'r broses o gyflwyno'r Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol.</p> 	<p>Erbyn mis Mai 2018, roeddem wedi cwblhau ein rhaglen i sicrhau ein bod yn cydymffurfio â'r Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data (GDPR). Roedd hyn yn cynnwys datblygu canllawiau i staff, darparu hyfforddiant cynhwysfawr ar gyfer yr holl staff, a chyhoeddi Nodyn Preifatrwydd ar ein gwefan sy'n nodi beth ddylid ei ddisgwyl pan fo Swyddfa Archwilio Cymru yn casglu gwybodaeth bersonol ac yn egluro sut y byddwn yn diogelu preifatrwydd unigolion.</p> <p>Ym mis Mai 2018 fe wnaethom hefyd ysgrifennu at yr holl gyrrff archwiliedig ynglŷn â phrosesu teg a throsglwyddo gwybodaeth yn ddiogel. Yn y llythyr fe wnaethom nodi nad yw'r Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data yn effeithio ar hawliau mynediad yr Archwilydd Cyffredinol ac fe ofynnem ni i'r cyrrff hynny sicrhau bod hysbysiadau prosesu teg a gyflwynir ganddynt i gyflogeion, contractwyr a defnyddwyr gwasanaethau'n cynnwys cyfeiriad at gasglu a rhannu data gyda'r Archwilydd Cyffredinol mewn perthynas â'i waith archwilio.</p> <p>Fe wnaeth adolygiad archwilio mewnol a gynhaliwyd ym mis Rhagfyr 2018 ddarparu sicrwydd sylweddol ynghylch y trefniadau yr oeddem wedi'u sefydlu, ac rydym yn parhau i wneud gwaith pellach i leihau swm yr wybodaeth yr ydym yn ei dal yn ddiangen ac i sicrhau bod gwybodaeth yr ydym yn ei dal yn cael ei dogfennu'n llawn.</p>

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500
Fax: 029 2032 0600

Textphone: 029 2032 0660

We welcome telephone calls in
Welsh and English.

E-mail: info@audit.wales

Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500
Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn Testun: 029 2032 0660

Rydym yn croesawu galwadau
ffôn yn Gymraeg a Saesneg.

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

Y Gwir Anrhydeddus Mark Drakeford AC
Y Prif Weinidog

21 Mehefin 2019

Annwyl Mark,

Gwella canlyniadau i blant

Diolch ichi am eich llythyr ar **16 Ebrill 2019** yn ymateb i'm **cais** am ragor o wybodaeth ynghylch y gwaith sydd ar y gweill i fodloni eich ymrwymadau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal.

Ymhellach i'r ohebiaeth hon, fe'm gwnaed yn ymwybodol fel Cadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg fod pryderon ynghylch y disgwyliadau o ran lleihau nifer y plant sy'n derbyn gofal.

Fel Pwyllgor, rydym yn cydnabod bod y ffrwd gwaith cyntaf o **raglen Llywodraeth Cymru ar gyfer gwella canlyniadau i blant** yn cyfeirio at leihau niferoedd y plant sy'n derbyn gofal mewn modd *diogel*. Serch hynny, rydym yn pryderu am y materion a godwyd â ni, gan gynnwys yr awgrym y bydd disgwyl i awdurdodau lleol osod targedau fel ffordd o ysgogi lleihad yn niferoedd y plant sydd angen gofal.

Er mwyn deall yn iawn beth yw'r sefyllfa ddiweddaraf, byddem yn ddiolchgar iawn pe gallech ddarparu rhagor o wybodaeth am ddisgwyliadau Llywodraeth Cymru o ran:

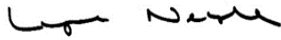
- sut y bydd nodau'r ffrwd gwaith a'r rhaglen ehangach yn gweithio'n ymarferol ar lefel genedlaethol ac ar lefel awdurdodau lleol;
- natur a nodau unrhyw dargedau a fydd yn cael eu cyflwyno;
- (os cyflwynir targedau), pwy fydd yn gyfrifol am eu gosod, cynnal asesiad risg ar eu cyfer, a monitro eu heffaith.

Byddaf yn ysgrifennu at Gymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru a Chomisiynydd Plant Cymru i ofyn am wybodaeth ynghylch eu dealltwriaeth hwy o'r materion hyn. Byddaf yn rhannu copi o'r holl ohebiaeth berthnasol â'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus yn rhinwedd

ei waith ar blant a phobl ifanc sy'n derbyn gofal, yn ogystal â David Melding AC fel Cadeirydd y Grŵp Cynghori Gweinidogol ar Wella Canlyniadau i Blant.

Yn gywir

Lynne Neagle AC
Cadeirydd

Cc Julie Morgan AC, Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Nick Ramsay AC, Cadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
David Melding AC, Cadeirydd y Grŵp Cynghori Gweinidogol ar Wella Canlyniadau i Blant

Yr Athro Sally Holland
Comisiynydd Plant Cymru

21 Mehefin 2019

Annwyl Sally,

Gwella canlyniadau i blant

Yn gynharach eleni, ysgrifennais at Brif Weinidog Cymru i **ofyn** am wybodaeth ynghylch y gwaith sydd ar y gweill i fodloni ei ymrwymadau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal. Cafodd y Pwyllgor ymateb ar **16 Ebrill 2019**.

Ymhellach i'r ohebiaeth hon, fe'm gwnaed yn ymwybodol fel Cadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg fod pryderon ynghylch y disgwyliadau o ran lleihau nifer y plant sy'n derbyn gofal.

Fel Pwyllgor, rydym yn cydnabod bod y ffrwd gwaith cyntaf o **raglen Llywodraeth Cymru ar gyfer gwella canlyniadau i blant** yn cyfeirio at leihau niferoedd y plant sy'n derbyn gofal mewn modd *diogel*. Serch hynny, rydym yn pryderu am y materion a godwyd â ni, gan gynnwys yr awgrym y bydd disgwyl i awdurdodau lleol osod targedau fel ffordd o ysgogi lleihad yn niferoedd y plant sydd angen gofal.

Er mwyn deall yn iawn beth yw'r sefyllfa ddiweddaraf, byddem yn ddiolchgar iawn pe gallech ddarparu rhagor o wybodaeth am eich dealltwriaeth chi o'r materion a ganlyn:

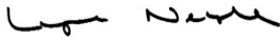
- sut y bydd nodau'r ffrwd gwaith a'r rhaglen ehangach yn gweithio'n ymarferol ar lefel genedlaethol ac ar lefel awdurdodau lleol;
- natur a nodau unrhyw dargedau a fydd yn cael eu cyflwyno;
- (os cyflwynir targedau), pwy fydd yn gyfrifol am eu gosod, cynnal asesiad risg ar eu cyfer, a monitro eu heffaith.

Byddaf yn ysgrifennu at y Prif Weinidog i ofyn am eglurhad ynghylch yr uchod, ac at Gymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru i ofyn am ei farn ar y materion hyn. Byddaf yn rhannu copi o'r holl ohebiaeth berthnasol â'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus yn rhinwedd ei waith ar

blant a phobl ifanc sy'n derbyn gofal, yn ogystal â David Melding AC fel Cadeirydd y Grŵp Cynghori Gweinidogol ar Wella Canlyniadau i Blant.

Yn gywir

Lynne Neagle AC
Cadeirydd

Cc Nick Ramsay AC, Cadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
David Melding AC, Cadeirydd y Grŵp Cynghori Gweinidogol ar Wella Canlyniadau i Blant

Susan Cooper
Llywydd
Cymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru

21 Mehefin 2019

Annwyl Susan,

Gwella canlyniadau i blant

Yn gynharach eleni, ysgrifennais at Brif Weinidog Cymru i **ofyn** am wybodaeth ynghylch y gwaith sydd ar y gweill i fodloni ei ymrwymadau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal. Cafodd y Pwyllgor ymateb ar **16 Ebrill 2019**.

Ymhellach i'r ohebiaeth hon, fe'm gwnaed yn ymwybodol fel Cadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg fod pryderon ynghylch y disgwyliadau o ran lleihau nifer y plant sy'n derbyn gofal.

Fel Pwyllgor, rydym yn cydnabod bod y ffrwd gwaith cyntaf o **raglen Llywodraeth Cymru ar gyfer gwella canlyniadau i blant** yn cyfeirio at leihau niferoedd y plant sy'n derbyn gofal mewn modd *diogel*. Serch hynny, rydym yn pryderu am y materion a godwyd â ni, gan gynnwys yr awgrym y bydd disgwyl i awdurdodau lleol osod targedau fel ffordd o ysgogi lleihad yn niferoedd y plant sydd angen gofal.

Er mwyn deall yn iawn beth yw'r sefyllfa ddiweddaraf, byddem yn ddiolchgar iawn pe gallech ddarparu rhagor o wybodaeth am eich dealltwriaeth chi o'r materion a ganlyn:

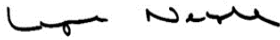
- sut y bydd nodau'r ffrwd gwaith a'r rhaglen ehangach yn gweithio'n ymarferol ar lefel genedlaethol ac ar lefel awdurdodau lleol;
- natur a nodau unrhyw dargedau a fydd yn cael eu cyflwyno;
- (os cyflwynir targedau), pwy fydd yn gyfrifol am eu gosod, cynnal asesiad risg ar eu cyfer, a monitro eu heffaith.

Byddaf yn ysgrifennu at y Prif Weinidog i ofyn am eglurhad ynghylch yr uchod, ynghyd â Chomisiynydd Plant Cymru i ofyn am ei barn ar y materion hyn. Byddaf yn rhannu copi o'r holl ohebiaeth berthnasol â'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus yn rhinwedd ei waith ar blant a phobl ifanc

sy'n derbyn gofal, yn ogystal â David Melding AC fel Cadeirydd y Grŵp Cyngori Gweinidogol ar Wella Canlyniadau i Blant.

Yn gywir

Lynne Neagle AC
Cadeirydd

Cc Nick Ramsay AC, Cadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
David Melding AC, Cadeirydd y Grŵp Cyngori Gweinidogol ar Wella Canlyniadau i Blant

Grŵp Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Dirprwy Brif Weithredwr, GIG Cymru

Health and Social Services Group
Deputy Chief Executive, NHS Wales

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Nick Ramsay AC
Cadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

Ein Cyf:SD/LD

25 Mehefin 2019

Annwyl Cadeirydd

Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus: 29 Ebrill 2019

Yn dilyn fy ymddangosiad yn y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ar 29 Ebrill rwy'n ysgrifennu i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i chi am y pwyntiau gweithredu canlynol: -

i. gwerthusiad y Bwrdd Gofal Sylfaenol o'r trefniadau a wnaed gan fyrddau iechyd i sicrhau bod y galw yn cael ei ddiwallu dros fisoedd y gaeaf

Mae ffrwd waith 24/7 y Rhaglen Strategol ar gyfer Gofal Sylfaenol, sy'n adrodd i'r Bwrdd Gofal Sylfaenol Cenedlaethol, yn cydlynu'r dysgu sy'n dod i'r amlwg o'r defnydd o gyllid ychwanegol y gaeaf diwethaf i ddiwallu anghenion gofal brys i pobl yn y gymuned.

Mae'r dysgu newydd hwn yn cael ei rannu gyda grwpiau perthnasol ac ar ôl ei gwblhau, bydd yn cael ei gymeradwyo gan y Bwrdd Gofal Sylfaenol Cenedlaethol a'r Bwrdd Gofal Heb ei Drefnu Cenedlaethol a'i raeadru i randdeiliaid. Mae Llywodraeth Cymru yn disgwyl i fyrddau iechyd a'u partneriaid gymhwyso'r dysgu hwn wrth gynllunio a darparu gwasanaethau.

ii. y dangosyddion ansawdd sy'n cael eu monitro ar hyn o bryd

Datblygwyd set newydd o Fesurau Safonau a Gweithgaredd ar gyfer 111 ac OoH yng Nghymru trwy gydweithrediad agos rhwng clinigwyr y Tu Allan i Oriau, rheolwyr gwasanaeth a Llywodraeth Cymru. Rhannwyd y rhain yn eang gyda'r GIG cyn eu cyhoeddi ym mis Mawrth 2019. Mae'r safonau wedi'u rhannu'n dair rhan:

- Rhan A yw safonau cyflenwi a dangosyddion gweithgaredd y mae'n ofynnol eu hadrodd bob mis ar lefel genedlaethol neu leol.

BUDDSODD WYR | INVESTORS
MEWN POBL | IN PEOPLE

Parc Cathays • Cathays Park
Caerdydd • Cardiff
Tudalen y pecyn 223 F10 3NQ

Ffôn • Tel 0300 025 5582
Simon.Dean2@gov.wales

Gwefan • website: www.wales.gov.uk

- Mae Rhannau B ac C yn ddangosyddion ansawdd a datblygu sy'n ei gwneud yn ofynnol i WAST a Byrddau Iechyd Gasglu ac Adrodd ar y wybodaeth naill ai'n fisol, yn chwarterol, bob chwe mis neu'n flynyddol.

Cyhoeddwyd y safonau diwygiedig hyn a chânt eu monitro yn ystod blwyddyn ariannol 2019/20. Mae copi o'r Safonau i'w gweld yn **Atodiad 1**.

Yr eiddoch yn gywir,

Simon Dean

NEW STANDARDS AND QUALITY INDICATORS – 111 and OOH in Wales

The standards developed below are replacements for those currently in place for the 111 service and OOHs in Wales.

Performance and quality

The standards have been divided into two parts:

- Part A = delivery standards which are required to be reported monthly at either a national or local level.
Where 111 service is operating:
 - WAST will be responsible for the CALLS and CLINICAL TRIAGE standards, (which will include both WAST and OOH's clinical triage) and the median timestamps for Clinical triage, where the 111 service is operating.
 - LHBs will be responsible for the FACE TO FACE APPOINTMENTS and the median timestamps for FACE TO FACE APPOINTMENTS where the 111 service is operating.Where LHB OOHs service is operating:
 - LHBs will also be responsible for CALLS and CLINICAL TRIAGE standards, and the median timestamps for Clinical triage, where their own OOH service is operating.
- Part B and Part C = quality indicators which require WAST and LHBs to collect and report the information either monthly, quarterly, six monthly or annually.

Reporting

Welsh Government require WAST and LHBs to produce an 'annual report' to report against Part A, B and C. The annual report template will be developed and provided to LHBs and WAST in January 2019, ready for reporting in July 2019 on 2018-19 activity.

Review period

These standards once adopted formally, will be reviewed periodically to enable changes to be made that can support clinical and service changes to the way in which 111/ OOH services are developed and delivered. The intention is for these standards to be reviewed once full roll out of the 111 service has been achieved circa 2021.

Amendments to previous standards

Some standards have been removed:

- *100% of calls identified as having a life threatening condition are transferred to the ambulance service within 3 minutes.* This has been removed as with the introduction of the 111 service this can no longer be differentiated in WAST. There were also clinical concerns that this could not be measured accurately if call handlers kept the calls open when they transferred the calls.
- *95% of call handlers are trained to use the structure decision support tool and are trained in critical thinking – register of call handlers and their training log to be reviewed.* This has been removed as this was a measure established as part of the 111 pathfinder which will no longer be required as 111 rolls out.
- *The 111 service to be staffed by trained clinical staff – audit of training requirements.* This has been removed as this was a measure established as part of the 111 pathfinder which will no longer be required as 111 rolls out.

Development Measures

A number of **Developmental Measures** have been added. These are currently aspirational and will require development once the new IT System for 111/ OOH is adopted. Additional work is also required on data linkage with WAST and NWIS before these can be adopted.

Piloting introduction

The intention is to pilot the introduction of the new standards in the 111 system during February / March 2019 in readiness for the full adoption by April 2019. Where the roll out of 111 is likely to cause some technical issues with change over i.e. Cwm Taf scheduled to 'go live' with 111 in Q1 2019-20 flexibility will be allowed to support smooth roll out and transition to the new standards.

	NEW Standards	Source	Description of measure	What are we trying to achieve
	PART A - NEW Standards	Telephony /IT system	National – 111 Local – LHB	Descriptor
	TELEPHONY			
CALLS	Abandoned calls No more than 5% of calls hang up within 60 seconds of the end of the message.	Telephony WAST	National	To measure the percentage of calls where people hang up because their calls are not answered.
	Answered calls 95% of calls are answered within 60 seconds of the end of the message.	Telephony WAST	National	To measure the percentage of calls answered within the timeframe specified.
	% of calls where the caller indicates that they wish to conduct the call in Welsh (Welsh speakers are able to opt for a Welsh response at call handling stage of the 111 service)	Telephony WAST	National	Identify the percentage of callers that opt for a welsh speaking call handler
CLINICAL TRIAGE (CT) ASSESSMENT	CLINICAL TRIAGE (CT) Timely clinical triage of patients: <ul style="list-style-type: none"> • P1CT = 1 hour (the 20 minute response will be retained as an operational measure) • P2CT = 2 hours • P3CT = 4 hours This is the number of patient contacts that are prioritised by the Out of Hours / 111 call handler and then start their definitive clinical assessment within the relevant time bands			
	90% of calls prioritised as P1CT to start their first definitive clinical assessment within 1 hour of the end of the first contact (Previous target = 98%)	IT system	National	The percentage of P1 callers that begin their clinical assessment within the 1 hour timeframe
	90% of calls prioritised as P2CT to start their first definitive clinical assessment within 2 hours of the end of the first contact	IT system	National	The percentage of P2 callers that begin their clinical assessment within the 2 hour

	NEW Standards	Source	Description of measure	What are we trying to achieve
	<i>(Previous target = 98%)</i>			timeframe
	90% of calls prioritised as P3CT to start their first definitive clinical assessment within 4 hours of the end of the first contact <i>(Previous target = 98%)</i>	IT system	National	The percentage of P3 callers that begin their clinical assessment within the 4 hour timeframe
	99% of all calls (P1CT, P2CT and P3CT) to start their first definitive clinical assessment within 6 hours of the end of the first contact <i>(99% rather than 100% has been adopted for this measure on clinical advice to allow for clinical discretion)</i>	IT system	National	99% of callers should begin their clinical assessment no later than 6 hours following their first contact.
FACE TO FACE APPOINTMENTS	Face to face – F2F Timely assessment of patients who require face to face appointment at base or home visiting: <ul style="list-style-type: none"> • P1F2F - 1 hour • P2F2F - 2 hours • P3F2F - 6 hours* *looking to reduce this maximum time – to be reviewed annually			
	This is measured from the end of the clinical assessment to the start of the patient's face to face appointment, whether that is in a PCC base or home visit.			
	90% of patients prioritised as P1F2F requiring a Base Appointment to be seen within 1 hour following completion of their definitive clinical assessment	IT system	National & local	The percentage of callers categorised as a P1 who begin their clinical F2F appointment within the 1 hour timeframe.
	90% of patients prioritised as P2F2F requiring a Base Appointment to be seen within 2 hours following completion of their definitive clinical assessment	IT system	National & local	The percentage of callers categorised as a P2 who begin their clinical F2F appointment within the 2 hour timeframe.
90% of patients prioritised as P3F2F requiring a Base Appointment to be seen within 6 hours following completion of their definitive clinical assessment	IT system	National & local	The percentage of callers categorised as a P3 who begin their clinical F2F appointment within the 6 hour timeframe.	

	NEW Standards	Source	Description of measure	What are we trying to achieve
	90% of patients prioritised as P1F2F requiring a Home Visit to be seen within 1 hour following completion of their definitive clinical assessment	IT system	National & local	The percentage of callers categorised as a P1 who begin their clinical F2F appointment within the 1 hour timeframe.
	90% of patients prioritised as P2F2F requiring a Home Visit to be seen within 2 hours following completion of their definitive clinical assessment	IT system	National & local	The percentage of callers categorised as a P2 who begin their clinical F2F appointment within the 2 hour timeframe.
	90% of patients prioritised as P3F2F requiring a Home Visit to be seen within 6 hours following completion of their definitive clinical assessment	IT system	National & local	The percentage of callers categorised as a P3 who begin their clinical F2F appointment within the 6 hour timeframe.
	99% of all patients (BASE and HOME VISITS) (P1F2F, P2F2F and P3F2F) to be seen within 8 hours following completion of their definitive clinical assessment. <i>(99% rather than 100% has been adopted for this measure on clinical advice to allow for clinical discretion)</i>	IT system	National & local	No caller should begin their face to face appointment later than 8 hours following the completion of their definitive clinical assessment.

	PART B – OOH & 111 Quality Indicators	Source	Description of measure	What are we trying to achieve
Monthly	Median time for patients prioritised as P1CT to start their clinical assessment	IT System	National & local	To check the most frequent time for patients categorised as a P1CT to start their clinical assessment
	Median time for patients prioritised as P2CT to start their clinical assessment	IT System	National & local	To check the most frequent time for patients categorised as a P2CT to start their clinical assessment
	Median time for patients prioritised as P3CT to start their clinical assessment	IT System	National & local	To check the most frequent time for patients categorised as a P3CT to start their clinical assessment
	Median time for patients prioritised as P1F2F to be seen by a clinician Split by: <ul style="list-style-type: none"> • At base • Home visit 	IT system	National & local	To check the most frequent time for patients categorised as a P1 to be seen at a Primary Care Centre or via a home visit.
	Median time for patients prioritised as P2F2F to be seen by a clinician Split by: <ul style="list-style-type: none"> • At base • Home visit 	IT system	National & local	To check the most frequent time for patients categorised as a P2 to be seen at a Primary Care Centre or via a home visit.
	Median time for patients prioritised as P3F2F to be seen by a clinician Split by: <ul style="list-style-type: none"> • At base • Home visit 	IT system	National & local	To check the most frequent time for patients categorised as a P3 to be seen at a Primary Care Centre or via a home visit.

	PART B – OOH & 111 Quality Indicators	Source	Description of measure	What are we trying to achieve
MONTHLY	<p>Outcome Activity</p> <p>List of common outcome disposition by LHB</p> <ul style="list-style-type: none"> • Administration • Advised to attend ED/MIU • Advised to contact another Health Professional • Advised to contact General Practice • Death • Dental • Failed contact • Health information / quick call • Referred to 999 • Referred to a General Practitioner (handover of care) • Referred to another Health Professional • Referred to Mental Health Team • Referred to Secondary Care • Referred to Social Services • Assessment and Advice (changed from Self care) • No outcome recorded <p>(Data is available from September 2018)</p>	I T System	National & local	To learn the most common outcomes for patients presenting to out of hours services and to be able to compare trends and similarities both within LHBs, and between LHBs. This will assist in planning future services.
MONTHLY	<p>Referral rates by GP Practice/ Cluster level</p> <p>Patient referrals rates - Ambulance/ Hospital assessment/ admission (at cluster level)</p>	I T System	National & local	To understand the demands made by different GP Practices/ cluster both within LHB areas and to explore the patterns between LHB areas to influence changes in working practice.

	PART B – OOH & 111 Quality Indicators	Source	Description of measure	What are we trying to achieve
MONTHLY	Prescribing formula in place – i.e. antibiotics Activity data on prescribing practice	IT system	National & local	To understand prescribing practice across each LHB. To explore the patterns between LHB areas to influence changes in working practice

	New Standards	Source	Description of measure	What are we trying to achieve
	PART C – OOH & 111 Quality Indicators			
QUARTERLY	100% reporting of 'serious incidents' to Welsh Government in agreed timescale	DATIX	National/ Local	Ensuring adverse incidents are reported
	Clinical audit to be undertaken to learn from 'serious incidents' and demonstrate quality improvement has been adopted, and that reporting is in line with guidance.	DATIX	Local	Ensuring learning from clinical audit is adopted and that reporting is in line with guidance.
BI ANNUAL	Ensure the service complies with All Wales standards for equality = Audit of language needs - See DSCN 2017/11 – reference data source for recording of language information - see reporting of welsh callers in PART A <u>and</u> information associated with patients with sensory loss should be recorded - See DSCN 2018/01 = Audit of sensory loss requirements	NHS Delivery Frame work returns	Local	LHBs to ensure the response to DSCN 2017/11 and DSCN 2018/01 is captured
ANNUAL	Length of introductory message – no longer than 30 seconds to provide life threatening information, but can contain additional information thereafter - 60 seconds for total message.	IT system	National	To provide consistency, assurance that introductory message complies with guidance
	Undertake Clinical Audit using RCGP toolkit, or other appropriate tools, to review 1% of urgent cases on a monthly basis. Audit should include end to end review of the patient's journey through 111 to points of care.	Clinical Audit	National & local	To ensure quality care is provided.

PART C – Quality Indicators			
Risk management In place with clear accountability - evidence of an active and appropriate risk log and managerial action - quarterly	Risk Register	Local	Review of risk register to ensure risks are adequately identified and managed
Data from 111 to be shared amongst Primary Care Clusters to enable peer review	IT system	National	Encourage peer review amongst clusters to improve good practice
Concerns and complaints are responded to promptly an within agreed time limits	Complaint log	National & local	To ensure patients concerns are acknowledged, responded to and lessons are learnt
Gather and use evidence of service user experience to drive improvement	Patient survey	National and local	To ensure patient's view are gathered and used to improve the service.
Prescribing formula in place – i.e. antibiotics = clinical review of cases – in line with clinical governance requirements	IT system	National & local	Ensure clinical review is undertaken to affirm or reject that prescribing formula is in place.
Adherence to alert letters = Clinical governance requirements	Alert letters	National & local	Confirmation that alert letters are appropriately actioned

Developmental Measures – These are currently aspirational and will require to be developed once the new 111/ OOH IT System is adopted. Additional work is also required on data linkage with WAST and NWIS before these can be adopted.				
		Source	Description of measure	What are we trying to achieve
DEVELOPMENTAL	Clinical content for the 111 service will (in the future procurement) be the responsibility of the IT Supplier <i>Reporting mechanism to be developed as part of the IT Procurement exercise.</i>	111 system	National	Ensure that there is assurance from the supplier when there is a change to the clinical content of the 111 algorithms
	Records across 111, GP OOH and ED with an NHS number are data matched to determine whether patients contacting other parts of the urgent care service within hours of contacting 111 <i>It will be possible when the new IT system is in place, and patient NHS numbers are known routinely.</i>	WAST /NWIS data linking	National	Patients to be tracked to see what advice they followed
	Report the percentage (%) of patients with unplanned re-contact with the OOH/ 111 service within 72 hours i.e. audit of cases and production of report on frequent flyers – link with patient navigation projects <i>This can be reviewed when the new IT system, is in place, depending on work from Public Health Wales on frequent flyers.</i>	IT system	National & Local	Ensure frequent flyers are reviewed and supported appropriately to reduce demand in future
	<ul style="list-style-type: none"> Audit the range of pathways available to enable the callers to be directed to the right service including the range of available community services Audit the use of DOS and outcome dispositions of patients using OOH / 111 service. Reports should also identify gaps in provision <u>and</u> demonstrate work to develop new pathways is being supported. 	DOS & IT system	National & Local	To ensure the range of appropriate pathways is comprehensive, and the utilisation of appropriate pathways, <u>and</u> gaps in provision are identified <u>and</u> new pathways development
	The recognised Quality Improvement Methodology should be used continually to develop local services and share good practice.purpose.	Quality Improvement Methods	Local	A report from Medical Director should document methodology used and adapted if appropriate

Eitem 4.4

Cyfarwyddwr Cyffredinol Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol/
Prif Weithredwr GIG Cymru
Grŵp Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

Director General Health and Social Services/
NHS Wales Chief Executive
Health and Social Services Group

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Caerdydd CF99 1NA
SeneddPAC@Cynulliad.Cymru

Our Ref: AG/OS/KH

26 Mehefin 2019

Ymchwiliad i reoli cleifion allanol dilynol ar draws Cymru

Annwyl Mr Ramsay

Yn sgil mynychu cyfarfod y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ar 10 Gorffennaf 2019, cytunais i wneud y canlynol:

- Llunio rhestr o welliannau y gofynnir i bob bwrdd iechyd eu cyflwyno
- Rhannu adborth gan y Bwrdd Gweithredu Offthalmoleg ar ganlyniadau'r mesurau newydd ar gyfer gofal llygaid
- Rhannu enghreifftiau o ddarnau o waith y mae clinigwyr yn eu harwain fel rhan o'r gwelliannau a ysgogir gan y rhaglen genedlaethol ar gyfer gofal wedi'i gynllunio a'r byrddau arbenigedd cysylltiedig.

Yn gyntaf, fel y disgrifiais yn y sesiwn, rydym wedi cytuno ar gyfres o dargedau, a disgwylir i bob bwrdd iechyd gyflawni'r targedau hyn, gan gyflwyno'r gwelliannau angenrheidiol i'w systemau er mwyn sicrhau eu bod yn gynaliadwy. Wrth wneud hyn, disgwyliwn i fyrddau iechyd roi'r cynllun llwybr canlynol ar waith:

Orthopedig – lleihau nifer yr apwyntiadau dilynol ar y prif gymalau trwy ganlyniad y mae claf yn ei adrodd a thrwy apwyntiad rhithwir.

ENT – defnydd cyson o ganllawiau ar apwyntiadau dilynol sydd wedi'u datblygu i leihau apwyntiadau dilynol cyffredinol.

Wroleg – bydd cyflwyno llwybr hunanreoli â chymorth ar gyfer cleifion canser y prostad sefydlog yn lleihau'r angen am apwyntiadau dilynol wyneb yn wyneb rheolaidd.

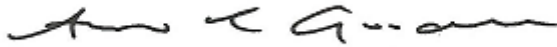
Offthalmoleg – sefydlu'r gwasanaethau yn y gymuned er mwyn i fwyafrif y cleifion glawcoma sefydlog gael eu gweld gan rywun nad yw'n feddyg.

Byddwch chi a'r aelodau wedi nodi bod adroddiad ffurfiol ar yr ystadegau cyntaf ynghylch y mesurau gofal llygaid wedi'i gyhoeddi'r wythnos diwethaf (11 Mehefin 2019). Bydd y rhain yn cael eu trafod yng nghyfarfod nesaf y Bwrdd Gweithredu Offthalmoleg ar 10 Gorffennaf 2019. Fodd bynnag, yn ystod y cyfnod adrodd cysgodol cafodd y Bwrdd ddata ym mhob un o'i gyfarfodydd ac mae wedi bod yn gefnogol iawn i ddatblygu'r mesur ac mae wedi arwain y dasg o roi'r mesur ar waith yn lleol. Maent wedi ymrwymo i sicrhau y bydd perfformiad yn gwella ac y bydd y rhai a chanddynt yr angen clinigol mwyaf yn cael blaenoriaeth.

Yn olaf, ceir rhestr o welliannau ynghlwm wrth yr adroddiad hwn, a luniwyd gan fyrdau iechedd mewn ymateb i'r rhaglen genedlaethol ar gyfer gofal wedi'i gynllunio a'r byrdau arbenigedd cysylltiedig.

Yn gywir

Dr Andrew Goodall CBE

Arferion da newydd a dilynol mewn byrddau iechyd

Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan

- **'Gweithredu yn ôl symptomau' (SOS) Orthopedeg** – caiff y claf ei ryddhau o'r ysbyty pan fydd yn feddygol ffit gyda llwybr rhyddhau wedi'i ddiffinio'n glir. Gall y cleifion ffonio am apwyntiad hyd at 12 mis ar ôl cael llawdriniaeth ac fel arfer caiff apwyntiad ei drefnu o fewn 12 wythnos.
- **Proses ar gyfer mireinio atgyfeiriadau Dirywiad Macwlaidd Gwlyb sy'n Gysylltiedig â Henaint (AMD Gwlyb)** – Mae system ar gyfer mireinio atgyfeiriadau'n golygu system lle y caiff atgyfeiriadau newydd eu brysbennu gan Optometrydd er mwyn canfod y mathau o gleifion y gellid eu gweld mewn gofal sylfaenol neu pan fo'r atgyfeiriad yn anghyflawn. Mae hyn wedi lleihau nifer yr atgyfeiriadau amhriodol a welir trwy 'fynediad cyflym' (ond mae'r ffigurau'n cynnwys yr holl achosion, ni waeth be fo'r llwybr atgyfeirio a ddilynwyd). Mae oddeutu 50% o gleifion sy'n cychwyn triniaeth ar gyfer AMD gwlyb wedi cael eu cyfeirio gan optometryddion cymunedol fel rhai yr amheuir eu bod yn dioddef o AMD 'Gwlyb'.
- **Protocol dilynol ENT** ynghyd â system 'gweithredu yn ôl symptomau' (SOS) (ceisio cysylltu â system fel 'Patient Knows Best').
- **Rheoli clefyd Parkinson** trwy ddefnyddio apiau symudol i gyfathrebu mewn modd rhithwir â chleifion a lleihau'r angen i weld y claf mewn Adran Cleifion Allanol.
- **Defnyddio technoleg ddigidol** i gynnig cymorth gyda chlefyd llid y coluddyn fel y gellir teithio llai i apwyntiadau mewn Adran Cleifion Allanol.
- **Dirywiad macwlaidd gwlyb sy'n gysylltiedig â henaint (AMD gwlyb)** – darparu pigiadau mewn lleoliad lleol (darparwr ar y stryd fawr) gan nyrsys yn hytrach na meddyg.
- **Dermatoleg** – ymgynghorydd yn bwrw golwg dros ddelweddau digidol mewn modd rhithwir, gan benderfynu wedyn a yw'r claf angen triniaeth ynteu a ellir ei ryddhau.

Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Orthopedeg

- **Yr arthroplasti pen-glin achos diwrnod cyntaf** gydag apwyntiad dilynol rhithwir rhannol – caiff yr amser y mae claf yn ei dreulio yn yr ysbyty ar ôl cael arthroplasti pen-glin ei leihau'n sylweddol, gan ryddhau gwelâu ac adnoddau ffisiotherapi. Hefyd, caiff technoleg newydd ei defnyddio fel rhan o'r prosiect peilot hwn yn Ysbyty Glan Clwyd, sy'n gallu canfod i ba raddau y mae cleifion yn gallu symud a pha un a yw'r ymarferion ffisiotherapi'n cael eu gwneud yn iawn, ai peidio.
- **Arthroplasti clun achos diwrnod** – cwblhawyd yr arthroplasti clun achos diwrnod cyntaf ac mae apwyntiad dilynol rhithwir wedi'i drefnu.
- **Arthroplasti rhithwir** – Mae arweinwyr clinigol wedi pennu adolygiad arthroplasti rhithwir ac mae llwybr ar gyfer hyn wrthi'n cael ei ddatblygu, i gychwyn yn ail chwarter 2019.
- **Clinig toriadau esgyrn rhithwir** – Rhoddodd yr ymgynghorwyr toriadau esgyrn glinig brysbennu rhithwir ar waith er mwyn cyfeirio cleifion at y llwybrau triniaeth mwyaf

priodol yn hytrach na bod yr holl gleifion yn mynd i'r clinig toriadau esgyrn. Dengys y canlyniadau lai o atgyfeiriadau amhriodol, ac mae'r oedi cyn rhoi triniaeth wedi lleihau.

- **Mesurau Canlyniadau a Adroddwyd gan Gleifion (PROMS)** – Ystyried defnyddio PROMS ar gyfer cluniau a phengliniau orthopedig i hwyluso clinig rhithwir ôl-lawdriniaeth er mwyn lleihau nifer yr apwyntiadau amhriodol a lleihau'r rhestr aros ar gyfer apwyntiadau dilynol.
- **Clinig ysgwyddau un stop CMATS (Gwasanaeth Asesu a Thrin Cyhyrsgerbydol Clinigol)** yn y Dwyrain – Newid y llwybr radioleg mewn perthynas ag atgyfeiriadau meddygon teulu ar gyfer sganiau uwchsain o'r ysgwyddau, gyda 2 fis o wasanaeth ar waith. Lleihad yn y galw am wasanaethau radioleg – lleihad yn nifer yr atgyfeiriadau amhriodol – caiff cleifion eu sganio mewn gofal eilaidd mewn modd amserol. Dim ond pan welir arwyddion clinigol y bydd cleifion yn cael archwiliad, a bydd unrhyw archwiliad yn ychwanegol at asesiad clinigol. Mae'r cleifion yn fodlon iawn â'r dull hwn, caiff nifer yr apwyntiadau ar gyfer cleifion eu lleihau a cheir llwybr gwell ar gyfer cleifion – rheoli mwy amserol, a mynediad at glinigau/parcio. Bydd archwiliad iyn cael ei gynnal a'r bwriad yw ymestyn y gwasanaeth i gynnwys cyflyrau cyhyrsgerbydol eraill, ond bydd angen cymorth ychwanegol ar gyfer hyn.

Offthalmoleg

- **Cydysniad cleifion ar sail gwybodaeth.** Mae cymorth aml-bwynt ac aml-ddull mewn perthynas â dealltwriaeth claf o 'Beth yw cataract' a'r risgiau a'r manteision cysylltiedig yn cael ei lunio.
- **Cymorth hunanreoli mewn perthynas â gofal ôl-lawdriniaeth yn dilyn llawdriniaeth cataract.** Bydd yn cynnig mynediad i gleifion at wybodaeth fideo/clywedol sy'n ategu'r llyfryn a gawsant yn yr apwyntiad Gofal Llygaid yn yr ysbyty, er mwyn iddynt allu deall yn well beth yw gofal ôl-lawdriniaeth.
- **Mae llwybr "cataract un stop integredig"** sy'n darparu'n syth i'r rhestr bellach wedi'i ymgorffori yn ymarfer craidd yr ardal ganol, yn dilyn profi'r cysyniad. Bydd y profion terfynol ar y cysyniad hwn yn cael eu cwblhau yn ardaloedd y Gorllewin a'r Dwyrain yn ystod Mehefin 2019.
- **Mae dogfennaeth mireinio atgyfeiriadau "sengl"** sydd hefyd yn rhan o'r llwybr cataract integredig wedi'i chreu mewn partneriaeth effeithiol rhwng nyrsys, offthalmolegwyr ac optometryddion cymunedol. Caiff hyn ei gyflwyno o ail chwarter y flwyddyn hon.
- **Ail lygad** – Rhoi llwybr gwell ar gyfer 'ail lygad' ar waith, sy'n darparu gwerth ychwanegol i gleifion ac yn lleihau'r galw am ymweliadau wyneb yn wyneb mewn adrannau cleifion allanol, gan ryddhau lle felly i gleifion eraill yn unol â blaenoriaethau mesurau gofal llygaid.

Clinigau rhithwir

- **CARTREF – Gofal a gyflwynir gyda thelefedyginiaeth i gynorthwyo cleifion oedrannus ac eiddil mewn ardaloedd gwledig** – ymgynghoriadau rhithwir ar gyfer cleifion eiddil, oedrannus. Ar gyfartaledd, llwyddwyd i arbed 66 munud o amser teithio

(42 milltir) i gleifion i/o glinigau; byddai mwy nag 83% o gleifion yn argymhell y dull hwn. Hefyd, cafwyd arbedion o ran amser ac arian mewn perthynas â theithiau ymgynghorwyr.

- Mae **clinigau adolygu rhithwir** (Ardal y Gorllewin) ar gyfer monitro cleifion mewn perthynas â biolegaeth ar waith – dros y ffôn neu drwy e-bost, gan leihau unwaith eto yr angen am apwyntiadau adolygu.

Anadlu

- **Clinig Anadlu Dilydol Rhithwir** – Yn Ysbyty Glan Clwyd, caiff cleifion eu hatgyfeirio ar ôl canfod nodwl (canfyddiad damweiniol fel arfer). Anfonir llythyr at y cleifion yn esbonio y byddant yn cael apwyntiad wyneb yn wyneb a sgan CT arall. Bydd yr apwyntiad hwn yn paratoi'r claf ar gyfer y broses apwyntiadau dilydol rhithwir, pe bai hynny'n briodol. Bydd y cleifion yn parhau i gael sganiau a byddant yn cael eu hadolygu mewn clinig rhithwir; os na fydd unrhyw beth wedi newid, bydd y cleifion yn cael llythyr yn eu hysbysu ynghylch hyn a bydd sgan arall yn cael ei drefnu. Ysgrifennir at y cleifion ar ôl pob sgan. Bydd hyn yn parhau tra y bydd pethau'n aros yr un fath. Llai o apwyntiadau, lleihau'r angen i gleifion fynychu apwyntiad i glywed nad oes unrhyw newid ac y bydd sgan arall yn cael ei drefnu. Lleihau'r pryder i gleifion gan eu bod yn cael gwybod trwy lythyr nad oes unrhyw newid, yn hytrach na gorfod aros am apwyntiad.

Diabetes

- **Llythyrau apwyntiadau digidol, clinig diabetes y glasoed ifanc** – Gwelir bod nifer fawr o gleifion y clinig ar gyfer y glasoed ifanc yn peidio â mynychu (40% ar gyfartaledd). Gall achosion o beidio â mynychu apwyntiadau ymhlith y garfan hon o gleifion arwain at beidio â chydymffurfio â gofal diabetes ac at gymhlethdodau pellach posibl a allai gynyddu'r angen am adnoddau mewn meysydd eraill, h.y. derbyniadau brys. Mae'r tîm Ardal (Canol) yn bwriadu cyflwyno defnydd o lythyrau digidol ar gyfer y gwasanaeth hwn, gyda'r nod o gael lleihad o 25% yn nifer y cleifion nad ydynt yn mynychu apwyntiadau, erbyn mis Medi 2019.

Dermatoleg

- **Dilysu apwyntiadau dermatoleg dilydol gan locwm** (Canol). Ar hyn o bryd, dim ond apwyntiadau 'newydd' a gaiff eu dilysu. Gall apwyntiadau dilydol gydag ymgynghorydd locwm gymryd cyhyd ag apwyntiadau 'newydd', a gall hyn effeithio ar effeithlonrwydd y clinig. Mae cynlluniau ar droed i roi proses ddilysu ar waith ar gyfer cleifion dilydol a drosglwyddir i Locwm, er mwyn sicrhau mai ar gyfer yr achosion angenrheidiol yn unig y caiff apwyntiadau eu trefnu.
- Cyflwynwyd **brysbennu ffotograffig – dermatoleg** (Ardal y Gorllewin) sy'n arwain at frysbennu clinigol gwell a phenderfyniadau gwell, a fydd yn cynnwys mynd yn syth at

MOP/prawf, yn syth at glinigwyr dan arweiniad nyrsys ac yn ôl at feddygon teulu gyda chyingor/triniaeth.

Pediatreg

- **System archebu rannol mewn gwasanaethau pediatreg cymunedol (Canol)** – mae cynlluniau ar waith i gyflwyno system archebu rannol mewn gwasanaethau pediatreg cymunedol fel ffordd o haneru'r ôl-groniad o apwyntiadau dilynol erbyn pedwerydd chwarter 19/20, a chael lleihad o 5% yn y gyfradd 'heb fynychu' gyffredinol erbyn diwedd trydydd chwarter 19/20.

Canser/ Gynaecoleg

- **Cathetr Ymbreswylol Parhaol** – Mae Nyrsys Clinigol Arbenigol canser gynaecolegol yn defnyddio cathetrau ymbreswylol parhaol i reoli'r casgliad o hylif mewn cleifion sy'n cael gofal lliniarol. O'r herwydd, nid oes yn rhaid i'r cleifion fynd i'r ysbyty i ddefnyddio draeniau dros dro ac mae'n gwella ansawdd eu bywydau ac yn osgoi teithiau diangen i'r ysbyty a thriniaethau diwedd oes diangen.

Gweithredu yn ôl Symptomau (SOS)/Cysylltiadau â Chleifion

- **Gweithredu yn ôl Symptomau (SOS)** – Symleddio'r broses SOS ar gyfer arbenigeddau perthnasol; rhoddir cytundeb ar waith ar hyn o bryd ar gyfer amserlenni SOS yn ôl arbenigedd.
- **Llinell gymorth i gleifion** – Ardal y Gorllewin – galluogi cysylltiadau a gychwynnir gan gleifion – caniatáu i gleifion gael eu rhyddhau, ond gyda'r gallu i gysylltu â'r gwasanaeth i gael cyngor/cymorth pe bai eu cyflwr yn mynnu hynny heb yr angen i gael eu hailatgyfeirio. Gwasanaeth a gaiff ei arwain yn bennaf gan nyrsys.

Gwasanaeth Atgoffa Neges Destun

- **Gwasanaeth Atgoffa Neges Destun** – Ar hyn o bryd rhoddir gwasanaeth atgoffa neges destun wedi'i uwchraddio ar waith lle y bydd modd i gleifion gael llawer mwy o wybodaeth yn eu neges destun, gyda'r bwriad o allu anfon llythyr digidol at gleifion yn y dyfodol.

Rheumatoleg

- **Brysbennu Rheumatoleg** – (Ardal y Gorllewin) – yn gyntaf trwy gyfrwng CMATS er mwyn sicrhau mai atgyfeiriadau y mae arnynt angen barn/apwyntiad rheumatoleg yn unig a gaiff eu cyfeirio. Brysbennu pellach yn yr adran rheumatoleg ar gyfer clinigau penodol (e.e. synofitis cynnar, clefyd meinwe cysylltiol). Anfon llythyrau cyngor gyda chyingor ynghylch triniaeth/llwybr at feddygon teulu heb yr angen am apwyntiad ymgynghori.

- **Mae ‘system aros am ganlyniadau’** (Ardal y Gorllewin) ar ôl ymgynghoriad cychwynnol gyda rheumatolegydd yn rhoi amser i allu cwblhau profion diagnostig a’u darparu i ymgynghorydd, a all fynd ati wedyn i lunio cynllun trin a/neu ryddhau’r claf yn ôl i ofal sylfaenol, gan leihau’r angen am nifer o apwyntiadau dilynol. Gwneud y gorau o benderfyniadau a wneir mewn swyddfa gan leihau’r angen am adolygiadau aml.

Cwm Taf Morgannwg

- **Wroleg** – Delweddau cyseineg magnetig aml-barametrig (MpMRI), yn gynnwys yn y llwybr prostad; mae’r dull hwn wedi bod yn llawer gwell am ganfod canser y prostad clinigol arwyddocaol; mae’n lleihau nifer y dynion sy’n cael biopsïau diangen ac yn helpu i wella cywirdeb wrth gymryd biopsïau.
- **Offthalmoleg** – ystyried defnyddio telefeddyginiaeth i asesu cleifion a chanddynt gyflyrau plastig ocwlar ac adolygu atgyfeiriadau Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru (DESW) mewn modd rhithwir; defnyddio ffotograffwyr meddygol, fel yn y model a roddwyd ar waith yn y maes dermatoleg.
- **Llawfeddygaeth Gyffredinol** – Rhoi’r llwybr colesystectomi cyflym ar waith, gan leihau nifer yr apwyntiadau dilynol diangen.
- **Lleihau apwyntiadau dilynol heb eu trefnu (FUNB)** ar draws pob arbenigedd, yn cynnwys dilysu gweinyddol, adolygu achosion clinigol ac apwyntiadau wyneb yn wyneb.
- **Protocol apwyntiadau dilynol ENT** – gweithredu’n barhaus y protocol apwyntiadau dilynol ac archwilio cydymffurfiaeth.
- **Offthalmoleg** – Rhoi Canolfan Diagnosteg a Thriniaeth Offthalmig (ODTC) gymunedol ar waith.
- **Dermatoleg** – Mae’r dasg o roi gwasanaeth teleddermatoleg ar waith ar y gweill.

Caerdydd a’r Fro

- **Healthpathways** – Mae 24 o lwybrau gofal wedi’u datblygu ar y cyd â gofal sylfaenol ac eilaidd ac wedi’u cyhoeddi ar Healthpathways, sef ystorfa ar-lein o ganllawiau a llwybrau iechyd clinigol. Mae’r rhain yn canolbwyntio ar reoli cyflyrau gyda Gofal Sylfaenol a cheir canllawiau clir ar atgyfeirio i wasanaethau arbenigol. Mae’r manteision yn cynnwys lleihau apwyntiadau dilynol diangen o ganlyniad i arweiniad ynghylch achosion lle nad oes angen cynnal profion neu pan ellir cael ysbeidiau rhwng profion.
- **Patient Knows Best – Awdioleg** – ateb e-iechyd sy’n grymuso cleifion i reoli eu gofal eu hunain ac yn galluogi gweithwyr proffesiynol i rannu gwybodaeth. Ceir cynlluniau i gyflwyno hyn yn ehangach ymhlith arbenigeddau eraill ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a’r Fro.
- **Ailgynllunio llwybr Canser y Prostad** - Datblygodd tîm amlddisgyblaethol llwybr newydd a oedd yn anelu at leihau’r amser aros rhwng yr atgyfeiriad a’r driniaeth er mwyn lleihau potensial unrhyw niwed y gellir ei osgoi a lleihau’r costau a oedd yn gysylltiedig â phroffion diagnostig osgoadwy. Newidiwyd trefn y profion diagnostig er mwyn i’r cleifion gael eu sgan cyn eu biopsi; roedd hyn yn ei gwneud yn bosibl i dargedu rhan arbennig o’r prostad yn ystod y biopsi ar y cynnig cyntaf, yn hytrach na gorfod ailadrodd y driniaeth. Tudalen y pecyn 242

- Dechrau **rheoli clefydau cronig** yn y gymuned, yn hytrach na thrwy broses apwyntiadau dilynol, gan symud gofal iechyd o ganolfannau gofal eilaidd a thrydyddol i'r gymuned.
- **Clinigau orthopedig rhithwir** – nid yw 95% yn dychwelyd am apwyntiad dilynol. Caiff rhwng 7,000 ac 8,000 o gleifion y flwyddyn eu rheoli trwy apwyntiadau dilynol nad ydynt yn rhai 'wyneb yn wyneb'. Ceir cynlluniau i gyflwyno hyn yn ehangach ar draws y sefydliad mewn nifer o arbenigeddau eraill. System PROMS ar waith.

Bae Abertawe

- **Offthalmoleg – Cyn-asesiad Un Stop – Clinigau Meddygon** – Datblygwyd proses beilot gychwynnol er mwyn creu llwybr ar gyfer atgyfeiriadau Cataractau – yn dilyn cyflwyno system beilot ar gyfer 'trefniadau clinigol â blaenoriaeth' (wedi'i chyflwyno bellach, Mesurau Gofal Llygaid R123). Lleihau'r angen i fynd i glinigau meddygon mewn adrannau cleifion allanol o safbwynt TDABC (Time-Driven Activity-Based Costing) ac amser gwirioneddol gyda'r meddyg. Mae angen ymdrin â materion yn ymwneud â dulliau o oresgyn problemau logistaidd. Byddai lleoli pob clinig yn yr un lle yn fwy delfrydol ar gyfer sicrhau arbedion effeithlonrwydd pellach.
- **Sesiynau delweddu rhithwir** ar gyfer atgyfeiriadau newydd yn ymwneud â retina diabetig – Mae cleifion yn mynychu clinigau delweddu, mae meddyg yn edrych ar y delweddu mewn modd rhithwir, caiff 75% eu rhyddhau ac felly ni fyddant yn gwastraffu apwyntiad mewn clinig meddyg.
- **Clinigau AMD Timau Amlddisgyblaethol** – adnoddau presennol o ran orthoptyddion a nyrsys yn adolygu ac yn rhoi pigiadau.
- **ENT** – Gofynnwyd am fuddsoddi ymhellach mewn gweithlu anfeddygol er mwyn cynnal gwasanaeth 52 wythnos heb unrhyw gymorth gan feddyg. Cyflwynwyd **atgyfeiriadau uniongyrchol i Awdioleg** ym mis Awst 2018.
- **Adolygiad rhithwir/llythyr** ar gyfer apwyntiadau dilynol canser y prostat sefydlog a Patient Knows Best.

Hywel Dda

- **Lleihau'r rhestr aros FUNB a dilysu clinigol yn y maes gynaeoleg – Er mwyn lleihau'r niferoedd sydd ar y rhestr aros ar gyfer apwyntiadau dilynol**, cyflwynwyd protocol clinigol y cytunwyd arno ar gyfer pob cyflwr gynaeolegol anfalaen trwy ddefnyddio canllawiau cenedlaethol, er mwyn sicrhau dull cyson a lleihau amrywiad clinigol gyda'r tîm clinigol ar draws pob safle. Mae effaith y newidiadau wedi arwain at **leihad o 69%** yn y rhestr aros FUNB dros gyfnod o 20 mis.
- **Hunanreoli** – mae'r gwasanaeth anadlu'n cymryd rhan mewn astudiaeth beilot gyda'r porth dinasyddion Patient Knows Best i archwilio ffyrdd eraill o reoli gofal dilynol ac adolygiadau parhaus o gleifion fel dull amgen i asesuadau wyneb yn wyneb traddodiadol mewn clinigau.

Powys

Gwasanaeth AMD Gwlyb – Mae Powys wedi bod yn cynnig gwasanaeth AMD Gwlyb un stop ers dros dair blynedd. Darperir y gwasanaeth yn Aberhonddu a chaiff ei arwain gan ymgynghorydd offthalmolegol sy'n mynychu dan drefniant lefel gwasanaeth o Ymddiriedolaeth Dyffryn Gwy. Rydym yn darparu gwasanaeth 'safon aur' lle y caiff cleifion eu hasesu, eu cwnsela a chychwyn eu triniaeth ar yr un diwrnod. Fel rhan o'r driniaeth bydd yr holl bigiadau dilynol yn cael eu gwneud o fewn canllawiau a thargedau'r Coleg Brenhinol (h.y. o fewn 4 wythnos i'r driniaeth olaf). Cyflwynir y gwasanaeth gan dîm amlddisgyblaethol o staff meddygol, gweithwyr proffesiynol perthynol i iechyd (Optometryddion) a staff nyrsio. Caiff Optometryddion eu hyfforddi ar y safle i roi pigiadau. Mae'r model hwn yn elwa i'r eithaf ar allu ymgynghorwyr ac yn lleihau amseroedd aros ac apwyntiadau niferus ar gyfer cleifion. Mae oddeutu 150 o gleifion a oedd cyn hyn yn gorfod teithio y tu allan i'r sir i gael eu triniaeth wedi cael dychwelyd i'w hardal eu hunain a bellach maent yn cael gwasanaethau'n lleol ym Mhowys. Caiff archwiliad blynyddol ei gynnal, a hefyd cynhelir arolygon boddhad cleifion yn rheolaidd – mae'r arolygon hyn wedi bod yn gadarnhaol iawn. Mae cyfleoedd yn cael eu datblygu i gynorthwyo staff nyrsio cleifion allanol i gael hyfforddiant i roi pigiadau, er mwyn ymestyn mwy fyth ar y gwasanaeth a hwyluso gwasanaeth lleol mwy cadarn a chynaliadwy ar gyfer ein trigolion.

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

DATGANIAD YSGRIFENEDIG GAN LYWODRAETH CYMRU

TEITL	Perfformiad Ariannol y Gwasanaeth Iechyd Gwladol 2018-19
DYDDIAD	12 Mehefin 2019
GAN	Vaughan Gething AC, y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

Mae cyfrifon un corff ar ddeg y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (GIG) yng Nghymru ar gyfer 2018-19 wedi'u harchwilio gan Archwilydd Cyffredinol Cymru a'u gosod gerbron y Cynulliad Cenedlaethol. Am y tro cyntaf, mae hyn yn cynnwys cyfrifon Addysg a Gwella Iechyd Cymru a ddaeth i rym ym mis Hydref 2018.

Fel yn y blynyddoedd blaenorol, mae cyfrifon y Byrddau Iechyd Lleol ac Ymddiriedolaethau'r GIG wedi'u paratoi o dan drefn ariannol tair blynedd y GIG a gyflwynwyd o dan Ddeddf Cyllid y GIG (Cymru) 2014. Fel Awdurdod Iechyd Arbennig, nid yw Addysg a Gwella Iechyd Cymru yn dod o dan y Ddeddf hon, ac mae angen iddo fantoli'r gyllideb ym mhob blwyddyn ariannol.

Roedd Archwilydd Cyffredinol Cymru o'r farn bod holl gyfrifon y GIG ar gyfer 2018-19 yn 'gywir a theg'. Mae chwech o'r deg corff a ddaw dan Ddeddf 2014 wedi cydymffurfio â'r ddyletswydd statudol i fantoli'r gyllideb drwy weithio o fewn eu cyllidebau yn ystod y cyfnod asesu tair blynedd rhwng mis Ebrill 2016 a mis Mawrth 2019. Roedd Addysg a Gwella Iechyd Cymru hefyd wedi mantoli'r gyllideb yn 2018-19.

Nid yw pedwar corff wedi cyflawni eu dyletswydd ariannol i fantoli'r gyllideb dros y tair blynedd ac maent wedi rhoi gwybod am ddiffyg yn y gyllideb ym mhob un o'r tair blynedd ariannol o 2016-17. Felly, mae'r pedwar corff hwn wedi methu â bodloni eu dyletswydd statudol i fantoli'r gyllideb ar gyfer y cyfnod asesu tair blynedd, ac o ganlyniad, maent wedi cael barn amodol ar reoleidd-dra gan Archwilydd Cyffredinol Cymru ar gyfer eu cyfrifon yn 2018-19.

Roedd y pedwar bwrdd iechyd dan sylw wedi dweud na fyddent yn gallu mantoli'r gyllideb yn 2018-19 ac roeddent wedi cynllunio ar gyfer diffyg yn eu halldro. I gynnal disgyblaeth ariannol, a sicrhau y gellid rheoli'r diffyg o fewn y gyllideb iechyd cyffredinol, gosododd Llywodraeth Cymru gyfansymiau rheolaeth ariannol ar gyfer uchafswm y diffyg yn 2018-19 fel a ganlyn:

- Abertawe Bro Morgannwg	£10.0 miliwn
- Betsi Cadwaladr	£35.0 miliwn
- Caerdydd a'r Fro	£9.9 miliwn
- Hywel Dda	£35.6 miliwn

Roedd tri o'r sefydliadau hyn – Byrddau Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg, Caerdydd a'r Fro a Hywel Dda - wedi diwallu'r cyfanswm rheolaeth ariannol ar gyfer uchafswm y diffyg a nodwyd gan Lywodraeth Cymru.

Cyhoeddais ym mis Mai 2018, yn dilyn adolygiad cwbl gynhwysfawr o'i sylfaen gostau gan ymgynghorwyr allanol, y byddwn yn dyrannu £27 miliwn ychwanegol yn flynyddol i Fwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda. Gan ystyried y cyllid ychwanegol, mae'r Bwrdd Iechyd wedi rhoi gwybod am well alldro o ychydig dan £7 miliwn o'i gymharu â 2017-18. Hefyd, yn ystod y flwyddyn, cytunais i ddyrannu £10 miliwn ychwanegol yr un i Fyrddau Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg a Chaerdydd a'r Fro i gydnabod y gwelliannau yn eu cynlluniau ar gyfer 2018-19. Gan ystyried y cyllid ychwanegol hwn, mae'r ddau Fwrdd wedi rhoi gwybod am well alldro o £12.5 miliwn a £7.0 miliwn, yn y drefn honno.

Yn fy natganiad llafar ar 4 Mehefin, nodais fy mhryderon parhaus ynglŷn â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, a'r camau gweithredu y mae Llywodraeth Cymru yn eu cymryd i gefnogi gwelliant mewn cynllunio a rheolaeth ariannol yn y corff hwnnw. Mae'n siomedig bod y Bwrdd Iechyd unwaith eto wedi methu cadw o fewn y cyfanswm rheolaeth ariannol ar gyfer uchafswm y diffyg yn 2018-19, gan roi gwybod am alldro o £6.2 miliwn yn fwy na'r cyfanswm rheolaeth ariannol, a £2.4 miliwn yn uwch na'u diffyg yn 2017-18.

Yn gyffredinol, a gan ystyried y cyllid ychwanegol a ddyrannwyd yn ystod y flwyddyn uchod, mae alldro net GIG Cymru yn 2018-19 £24 miliwn yn well o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Mae hyn yn dangos cynnydd amlwg mewn sefydlogrwydd ariannol ar gyfer GIG Cymru, sy'n adlewyrchiad o'r buddsoddiad ychwanegol y mae Llywodraeth Cymru yn ei ddarparu yn unol â'r argymhellion gan y Nuffield Trust, ynghyd â gwelliannau yn rheolaeth ariannol y GIG. Wedi i mi gymeradwyo saith Cynllun Tymor Canolig Integredig ar gyfer 2019-20, rwy'n disgwyl rhoi gwybod am welliant pellach yn y sefyllfa ariannol ar ddiwedd y flwyddyn ariannol hon.

Mae cymorth arian parod ychwanegol yn parhau i gael ei roi yn ôl yr angen i'r holl fyrddau sydd mewn diffyg ariannol i'w galluogi i gyflawni eu hymrwymadau arian parod arferol, gan gynnwys gwariant y gyflogres. Bydd angen ad-dalu'r cymorth arian parod hwn yn ystod blynyddoedd ariannol y dyfodol pan fydd cynlluniau priodol, gwell yn cael eu datblygu a'u cymeradwyo o dan y Ddeddf ar gyfer ad-dalu diffygion ariannol.

Edrychaf ymlaen at weld archwiliad terfynol Archwilydd Cyffredinol Cymru o gyfrifon cyffredinol Llywodraeth Cymru. Rwy'n hyderus y bydd yn dangos bod y gyllideb iechyd a gwasanaethau cymdeithasol wedi gweld gwarged bach eto yn 2018-19, a hynny o ganlyniad i'r camau a gymerwyd i reoli'r diffygion a ysgwyddwyd gan y pedwar bwrdd iechyd y llynedd.

Mae fy swyddogion yn paratoi cyfrifon cryno ar gyfer y Byrddau ac Ymddiriedolaethau Iechyd a fydd yn cael eu cyhoeddi ym mis Gorffennaf ar ôl eu cymeradwyo gan Archwilydd Cyffredinol Cymru. Mae cyfrifon y cyrff unigol ar gael yn: <http://www.cynulliad.cymru/cy/bus-home/Pages/Plenary.aspx?assembly=5&category=Laid%20Document>

Swyddfa Archwilio Cymru – Datganiad i'r Wasg (12 Mehefin 2019)

Gwyliwch ein hadnodd data rhyngweithiol a wnaed gyda Power BI

PEDWAR BWRDD IECHYD YNG NGHYMRU'N GORWARIO ETO

Rhywfaint o gynnydd cadarnhaol, ond nid oedd yr Archwilydd Cyffredinol yn gallu cymeradwyo cyfrifon pedwar bwrdd iechyd am y drydedd flynedd yn olynol

Unwaith eto, methodd pedwar o'r saith bwrdd iechyd yng Nghymru gyflawni eu dyletswydd ariannol i fantoli'r cyfrifon dros gyfnod o dair blynedd, yn ôl eu cyfrifon ar gyfer 2018–19.

Gwnaeth y pedwar corff – Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg (a elwir yn Fwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe bellach) a Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro – fethu â chyflawni eu dyletswydd gyfreithiol hefyd i fod â chynllun tair blynedd cymeradwy. O ganlyniad, mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi gorfod rhoi barn archwilio amodol ar gyfrifon pob un o'r pedwar corff.

Derbyniodd y chwe bwrdd iechyd arall ac ymddiriedolaethau'r GIG farn archwilio lân, oherwydd gwnaethant gyflawni eu dyletswyddau o ran mantoli'r cyfrifon a bod â chynlluniau tair blynedd cymeradwy. Gwnaeth tri o'r pedwar bwrdd iechyd a fethodd â chyflawni eu dyletswyddau wella eu sefyllfa ariannol o'i chymharu â'r llynedd, gan gofnodi diffygion llai o faint yn ystod y flwyddyn. Fodd bynnag, gwnaeth cyllid Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr ddirywio unwaith eto, gan gofnodi diffyg o £41.3 miliwn yn ystod y flwyddyn. Cynyddodd y gorwariant cronus dros dair blynedd ar draws y GIG o £364 miliwn i £411 miliwn.

Mae'r ffigurau hyn i gyd wedi'u nodi mewn offeryn data newydd y mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ei gyhoeddi heddiw.

Gwnaeth Llywodraeth Cymru gynyddu'r gwariant refeniw ar iechyd £231 miliwn ar gyfer 2018–19. Pan ystyrir chwyddiant, mae hyn yn gyfateb â chynnydd o 1.5% mewn termau

real. Fodd bynnag, roedd y cynnydd hwn yn is na'r swm y mae'r cyrff GIG eu hunain, a'r Sefydliad Iechyd Annibynnol, yn amcangyfrif sydd ei angen bob blwyddyn ar y GIG i fodloni pwysau cost fel galw cynyddol a chyflogau. O ganlyniad, roedd yn rhaid i bob corff y GIG wneud arbedion a dod o hyd i ffyrdd o reoli'r pwysau cost ar draws y flwyddyn.

Nododd cyrff y GIG y gwnaethant gyflawni £158 miliwn o arbedion gyda'i gilydd yn ystod 2018–19. Roedd hyn oddeutu £11 miliwn yn llai nag yn 2017–18. Fodd bynnag, llai o arbedion untro oedd yn gyfrifol am y gostyngiad hwn yn bennaf yn ystod 2018–19. Gwnaeth yr arbedion rheolaidd, sy'n parhau mewn blynyddoedd i ddod, gynyddu o £120 miliwn yn 2017–18 i £125 miliwn. Mae hyn yn awgrymu bod y GIG yn cyflawni arbedion mwy cynaliadwy drwy wneud newidiadau gweithredol hirdymor.

Dyweddodd yr **Archwilydd Cyffredinol, Adrian Crompton**, heddiw:

"Mae 2018–19 wedi bod yn flwyddyn heriol i gyrff y GIG yng Nghymru, ac er ei fod yn galanogol gweld bod pob bwrdd iechyd wedi parhau i ddod o hyd i arbedion, nid yw'n dderbyniol, dair blynedd ar ôl i Ddeddf Cyllid y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Cymru) 2014 ddod i rym yn llawn, fod pedwar bwrdd iechyd yn parhau i dorri eu cyfrifoldebau cyfreithiol i fyw o fewn eu dulliau ariannol. Rwy'n ffyddiog y bydd y tri bwrdd iechyd a wellodd eu sefyllfaoedd diffyg yn parhau ar eu llwybrau tuag at gynaliadwyedd ariannol. Serch hyn, rwy'n parhau i ofidio'n fawr am sefyllfa ariannol Betsi Cadwaladr, sy'n gwaethygu o hyd, ac, fel y nododd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus yn ei adroddiad diweddar, am ei allu i ddatrys ei broblemau'n gyflym a rhoi ei hunan mewn sefyllfa lle na fydd yn destun mesurau arbennig."

Diwedd

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â Claire Power ar 02920 320578 neu e-bostiwch claire.power@archwilio.cymru

Nodiadau i Olygyddion:

- Gwnaeth Archwilydd Cyffredinol Cymru gyflwyno ei adroddiadau ar gyfrifon cyrff y GIG ar 12 Mehefin. Cyhoeddodd farn archwilio lân ar gyfrifon saith o'r 11 o gyrff y GIG. Cyhoeddodd farn amodol ar reoleidd-dra cyfrifon byrddau iechyd Betsi Cadwaladr, Abertawe Bro Morgannwg, Hywel Dda a Chaerdydd a'r Fro, oherwydd roedd pob un ohonynt wedi gorwario heb awdurdod ac, felly, wedi methu â chyflawni eu dyletswydd gyfreithiol i fantoli'r cyfrifon, fel y'i nodwyd yn Neddf Cyllid y

Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Cymru) 2014. Gwnaeth y cyrff hyn hefyd fethu â chyflawni eu dyletswyddau o dan y Ddeddf honno i fod â chynllun tair blynedd cymeradwy.

- [Gellir gweld Offeryn Data Cyllid GIG Cymru yr Archwilydd Cyffredinol drwy wefan Swyddfa Archwilio Cymru](#). Mae'r offeryn yn cynnwys gwybodaeth amrywiol am sefyllfa ariannol cyrff GIG Cymru ac yn dangos tueddiadau dros amser.
- Bydd newidiadau diweddar o ran cyrff y GIG yng Nghymru yn cael effaith ar adroddiadau cyfrifon yn 2019–20. Ym mis Ebrill 2019, bu newid i ffiniau ac enwau dau fwrdd iechyd. Gelwir Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg yn Fwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe bellach, ac nid yw'n gyfrifol mwyach am boblogaeth Pen-y-bont ar Ogwr. Mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf wedi ysgwyddo'r cyfrifoldeb am boblogaeth Pen-y-bont ar Ogwr a gelwir ef yn Fwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg bellach. Yn ogystal â hyn, bydd corff newydd – Addysg a Gwella Iechyd Cymru – yn cwblhau adroddiad ar ei flwyddyn weithredol lawn gyntaf ar gyfer 2019–20 ym mis Mehefin 2020.
- Yr Archwilydd Cyffredinol yw'r archwilydd allanol statudol annibynnol ar gyfer y sector cyhoeddus datganoledig yng Nghymru. Ef sy'n gyfrifol am archwilio'r mwyafrif o'r arian cyhoeddus a gaiff ei wario yng Nghymru bob blwyddyn, gan gynnwys y £15 biliwn o gyllid y pleidleisir arno bob blwyddyn gan y Cynulliad Cenedlaethol. Mae Llywodraeth Cymru'n trosglwyddo elfennau o'r cyllid hwn i'r GIG yng Nghymru (dros £7 biliwn) ac i lywodraeth leol (dros £4 biliwn).
- Mae annibyniaeth archwilio'r Archwilydd Cyffredinol yn hollbwysig. Caiff ei benodi gan y Frenhines, ac ni chaiff ei waith archwilio ei lywio na'i reoli gan y Cynulliad Cenedlaethol na'r llywodraeth.
- Mae Swyddfa Archwilio Cymru'n gorff corfforaethol sy'n cynnwys bwrdd statudol naw aelod. Mae'n cyflogi staff ac yn darparu adnoddau eraill ar gyfer yr Archwilydd Cyffredinol, sydd hefyd yn gweithredu fel Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu'r Bwrdd. Mae'r Bwrdd yn monitro'r Archwilydd Cyffredinol ac yn ei gynghori ar sut i gyflawni ei ddyletswyddau.

HYWEL DDA UNIVERSITY HEALTH BOARD'S WRITTEN EVIDENCE to the PUBLIC ACCOUNTS COMMITTEE NHS FINANCES

Date of Submission: 26 June 2019

Overview

1. Hywel Dda University Health Board (the Health Board) welcomes the opportunity to contribute to the Public Accounts Committee's Review of NHS Finances.
2. The Health Board has a significant deficit, which has represented a long-running challenge to the planning and delivery of services in West Wales. Following its submission to the Committee on 15 June 2018, the Health Board wishes to update the Committee on any new developments, and to brief the Committee in advance of its appearance on 8 July 2019.
3. During the year, and against a challenging backdrop, the Health Board has delivered in a number of areas: reducing the waiting list for those waiting for elective care so that patients no longer wait longer than 36 weeks; delivering against our financial plan to reduce our deficit for the first time since the Health Board's creation; and consulting widely on the development of our first clinically-led strategy: *A Healthier Mid and West Wales: our future generations living well* (the Health and Care Strategy).

Financial update

4. For the 2017/18 financial year, the Health Board reported a deficit of £69.4m. On 23 May 2018, the then Cabinet Secretary announced additional recurrent funding to the Health Board of £27m for 2018/19. This followed Welsh Government's commissioning of a Zero Based Review by Deloitte, which identified unique challenges in relation to demography and scale of facilities when compared to our peer Health Boards. Whilst there is further work we must now do to deliver financial breakeven, the additional funding in recognition of our unavoidable local factors was welcome.
5. The deficit reported for the 2018/19 financial year was £35.4m, after accounting for the additional allocation of £27m from Welsh Government; this represented a £7.0m improvement in our deficit position. This is the first time since the advent of the NHS Finances (Wales) Act 2014 that the Health Board has delivered a material improvement in its financial position. This was based on the delivery of savings of £26.6m; an increase when compared with savings of £25.1m delivered in 2017/18.
6. The Health Board is working with Welsh Government through the Targeted Intervention framework to deliver against its Annual Plan and deliver a deficit position of £25m for 2019/20. Delivering this would represent a further improvement of £10.4m in our deficit position, following the delivery of £28.8m of savings.
7. It must be noted that delivering against this improvement has only been achieved through the dedication, focus and hard work of staff across the Health Board; and future delivery can likewise only be achieved through their continued support.

Update on our letter of 15 June 2018

What have been the main factors/barriers to meeting the financial duties?

8. The Zero Based Review highlighted the unique cost pressures that have arisen in West Wales, which have had a significant impact on our ability meet our historic financial duties. Addressing these with the additional £27m allocation has allowed the Health Board to address on the variable elements of our deficit.
9. In particular, addressing agency pressures (please see Sections 24-32 below), has allowed a better use of financial resources whilst a reduction in reliance on shorter-term staffing issues has enabled the delivery of better quality patient care.
10. The reasons for the use of agency staff are numerous, although what has been notable is the particular challenges in our more remote sites, Withybush General Hospital and Bronglais General Hospital. Addressing the sustainability of our workforce is one of the critical factors behind our decision to embark on our transformational change programme.
11. There remain challenges to delivering a balanced budget. Delivering a balanced financial position requires the transformation of the services that we deliver to our population. The recent agreement of the Health and Care Strategy by the Board (November 2018), after a widespread consultation with our staff, partners, patients and the public, will enable the Board to deliver a sustainable and financially affordable model.

What have been the main reasons you have been unable to agree a three-year plan and what are the remaining barriers you have to having an agreed plan?

12. The Health and Care Strategy gives the strategic direction on which the Health Board can build its plans. Delivering the improvement in the deficit position requires a focus on transforming our services to deliver greater value to our population. Maintaining and building on the rigour, which has been in place since 2017 in addressing known areas of inefficiency, alongside beginning to implement our strategy will be a critical part of our plan over the coming financial years. This will be supported through the Welsh Government's Transformation Fund, which enables investment in community health services and enable a shift from more expensive care settings.
13. The Health Board is also adopting a Value Based Health Care approach, which links clinical and patient outcomes with the cost of achieving those outcomes. This approach is critical in not only ensuring that we operate as efficiently as possible; but that our clinical interventions are effective in improving outcomes for patients and our population. This is crucial if ambitions to transfer resources into primary, community and preventative healthcare are to be realised.
14. Welsh Government has acknowledged that the Health Board is currently not in a position to submit a 3-year Integrated Medium Term Plan (IMTP) and we therefore submitted an Annual Plan for 2019/20. Alongside this, there was an expectation that the Health Board work with Welsh Government to develop a transition toward an IMTP as the implications of the Health and Care Strategy are fully understood.

How helpful is the Welsh Government's guidance on three year planning? Are there any areas where it could be clearer – including views on the Auditor General's previous recommendation that the Welsh Government should 'set out more clearly in its guidance how, working in partnership with the Welsh Government, NHS bodies that have incurred a deficit should plan to recover their financial position in order to meet the duty in future years'.

15. There are clearly similarities in the issues which are affecting organisations across Wales. However, there are local nuances and unique circumstances. In our case, Welsh Government commissioned both a financial governance and Zero Based Review, both of which have provided insights to support improvements in our approach to address our financial challenge.
16. Developments to the national infrastructure, particularly through the NHS Finance Delivery Unit (FDU), have represented a tangible benefit to the Health Board. Its role in providing challenge and guidance, alongside sharing insight from its role across Wales, has been invaluable. Through the FDU, the establishment of a central Efficiency Framework draws together data from multiple sources in a managed accessible place and its work programme will offer future opportunities for fresh insight, such as in adding financial information to the National Data Repository.
17. Likewise, the NHS Finance Academy has provided an opportunity for the finance community across Wales to learn from each other and improve standards across NHS Wales.
18. In recognition that the Health Board has not been in a position to prepare a balanced IMTP; Welsh Government has commissioned a review to assist the Health Board in understanding our underlying deficit and to provide a bespoke assessment of future efficiency opportunities to assist in developing a sustainable plan.

How much of an impact has the national Efficiency, Healthcare Value and Improvement Group had and are there specific examples of how the work of the Group has helped to deliver savings for your health board?

19. This Group has provided important leadership in this area, and has encouraged the adoption of good practice across NHS organisations.
20. Incoming intelligence and opportunities is integrated and co-ordinated with our existing processes and efforts, rather than potential diseconomies of effort, and result in establishing separate vehicles to pursue each new source. Is it therefore often difficult to isolate where specific insights originated, indeed it is in triangulating insights that often the confidence and strength of the opportunity will come to light. To illustrate, this would be particularly true where quality, operational and financial opportunity align to form a compelling coherent insight.
21. However, the Efficiency, Healthcare Value and Improvement Group has been instrumental in providing leadership across NHS Wales. For instance, it has been instrumental in strengthening participation, rigour and feedback on NHS Benchmarking Network exercises across Wales. This year our participation has increased from a previous level of three, to exploring the potential of ten individual exercises.

22. We recognise that as a Health Board we have further to go in our emerging Value Based Healthcare initiatives. To this end we are working with colleagues from Swansea Bay UHB on a joint regional programme looking at a selection of agreed clinical pathways across the region. With support from the FDU and local dedicated resources this programme aims to accelerate the identification of opportunities to improve patient care and improve the allocation of resources within the region.

23. Our own internal Value Based Healthcare Group, formally launched in February, has commenced its own work programme. This group will act as a focus for leading, educating, and supporting activities across the Health Board, clearly linking in with our transformation strategies. This builds upon existing recognised successes in Lung Cancer outcome capture for example, which has since informed a national dashboard tool.

Examine the progress NHS Wales is making in establishing a better understanding of expenditure on agency staff and its relationship to other expenditure on temporary staffing

24. The Committee has asked us specifically for our assessment of the scale and use of agency staffing.

25. The table below sets out agency usage by the Health Board for the period 2015/16 to 2018/19:

£'000	2018/19	2017/18	2016/17	2015/16
Staff Group				
Administrative, Clerical & Board Members	236	199	413	87
Medical & Dental	4,357	8,907	15,445	9,238
Nursing & Midwifery Registered	14,343	13,991	17,581	11,288
Prof Scientific & Technical	17	31	202	317
Additional Clinical Services	126	110	2,764	1,998
Allied Health Professionals	1,253	1,154	1,972	251
Healthcare Scientists	209	424	731	273
Estates & Ancillary	-	5	44	2
Students	-	-	-	-
Total Agency / Locum premium	20,541	24,821	39,153	23,454
Agency / Locum premium % of total pay	4.9%	6.2%	10.1%	6.7%

Better understand the scale of use of agency staff and consider the pressure causing Health Boards to do so and how they manage the issue

26. During 2018/19 the Health Board, as part of the Welsh Government's reporting requirement, reported the reason for the use of agency/locum staff in their monthly monitoring return.

£'000	2018/19
Reason	
Vacancy	18,892
Additional Activity (Winter Pressures/Site Pressures)	1,002
Sickness	593
Other (Maternity/Paternity/Adoption, Special Leave)	54
Total Agency / Locum premium	20,541

27. At all times, services will look at a range of internal solutions, prior to requesting agency cover. Booking agency cover is always the last resort and only authorised if the consequence of no cover would impact on patient safety and quality of service.
28. We have in place a number of policies and procedures around the use of agency staffing. These are overseen through our performance management process and our Workforce Control Panel, which is chaired by our Director of Workforce and Organisational Development.
29. In February 2019, our Audit and Risk Assurance Committee reviewed the Wales Audit Office Report: *Expenditure on agency staff by NHS Wales*. The Committee noted that the Health Board had historically been an outlier across Wales in terms of expenditure on agency staffing. However, in 2017/18, there was a significant reduction in expenditure on agency staff. This area of expenditure was a focus of discussions through the Targeted Intervention framework, and has become embedded in our performance management framework.
30. Building on the work to date, the Health Board is focused on further improving and embedding the controls within this area.
31. The Health Board is committed to attending the All Wales Medical Workforce Efficiency Group and is proactive in sharing information and best practice to curb spending. The Health Board also attends the All Wales Temporary Nurse Staffing Capacity Steering Group.
32. In order to develop greater flexibility, the Health Board is participating in active discussions regarding a cross-Wales Nurse Bank to support the deployment of nurses. In order to increase our local supply of staff, we are developing innovative solutions to enhance the supply of suitable staff through, for example, the development of the Physician Associate role and the Nurse Apprenticeship scheme. The Health Board has also made significant progress to reduce its demand for agency staffing, such as initiatives to improve our roster management through establishment controls and closely managing the Medical Agency cap.

Aneurin Bevan University Health Board

Eitem 6

Submission to the National Assembly for Wales Public Accounts Committee Revisiting NHS Finances

Date of Session: Monday, 8 July 2019

Introduction

1. This paper provides a briefing on the current position relating to expenditure on temporary staffing in Aneurin Bevan University Health Board (ABUHB). The paper supports the oral evidence that representatives of ABUHB will give at the Public Accounts Committee on 8 July 2019.
2. This briefing paper will provide:
 - A brief introduction to ABUHB and its financial position.
 - A better understanding of the reasons for and the scale of use of agency staff in ABUHB.
 - Explain the pressures resulting in the use of agency staffing solutions and how this is managed.
 - Examine the progress ABUHB is making in establishing a better understanding of the expenditure on agency staff and its relationship to other expenditure on temporary staffing.
 - Outline further projects and initiatives aimed at managing temporary staffing costs.

Brief introduction to ABUHB and its 2018-2019 financial position

3. Aneurin Bevan University Health Board was established in October 2009 and achieved University status in 2013. It serves an estimated population of over 639,000 people covering the boroughs of Blaenau Gwent, Caerphilly, Monmouthshire, Newport and Torfaen. This equates to approximately 21% of the total Welsh population.
4. The Health Board has a revenue budget of £1.2 billion with which it delivers health care services to people in the above boroughs and also provide some secondary care services to the population of South Powys. The Health Board employs 14,362 staff (end of March 2019) with an overall pay bill of £538m (2018-2019).
5. The Health Board is committed to commissioning and providing safe, high quality services and delivering local and national targets from within our available resources. This commitment and our priorities are described in our Integrated Medium Term Plan (IMTP) which has been approved by Welsh Government.

6. Throughout 2018-2019, the organisation has maintained its focus on effective leadership underpinned by public sector values, openness, candour with patients and our staff, and sought effective engagement in the planning and delivery of services with our partners and the local population.
7. The Health Board is fully committed to realising the benefits of working in partnership on behalf of the population we serve and is actively working with partners on the Well Being of Future Generations Act, Social Services and Well Being Act and the Welsh Government's plan for health and social care – 'A Healthier Wales. Our local approaches are supported by robust governance and assurance processes.
8. With regards to the financial position of the Health Board, the final 2018-2019 audited position for the Health Board reported a revenue surplus of £235k and a capital surplus of £41k. The following financial targets were also met:
 - Compliance with the Public Sector Payment Policy and
 - Cash balances held by the Health Board were within target levels.
9. The NHS (Wales) Finance Act 2014 requires the Health Board to live within its resources over a three-year rolling period. It also requires Health Boards to have an Integrated Medium Term Plan, covering a rolling three-year period, approved by Welsh Ministers. In 2018/19, the Health Board had its IMTP approved and it managed its resources over the rolling three-year period for:
 - a. Revenue: a surplus of £530k over the three-year period covering 2016-17, 2017-18 and 2018-19 financial years, and
 - b. Capital: a surplus of £161k over the three-year period covering 2016-17, 2017-18 and 2018-19 financial years.

Better understanding of the reasons for and the scale of use of agency staff in ABUHB

10. Temporary staffing solutions are required to ensure the Health Board is able to maintain safe services and provide quality patient care. The main reasons for the use of temporary staffing and increasing expenditure are as follows:
 - Vacancies which are often hard to recruit to due to skills shortages (see below).
 - Sickness absence and other absences such as special and parental leave.
 - Increased demand for services and the way services are currently configured.
 - To meet the requirements of the Nurse Staffing Levels Act (Wales) 2016 all wards have regular reviews of their nurse establishments to ensure patient needs are met and safe staffing is maintained.

This has resulted in an increase in the numbers required for planned rosters on some acute wards.

- There are known national skills shortages for professions and specialties reflected in the British government's national shortage occupation list. This outlines where there are not enough resident workers in the UK to fill vacancies and supports the Health Board when recruiting from overseas particularly in the fields of registered nursing, consultant and middle grade doctors in old age psychiatry, emergency medicine and paediatrics.
- There are also growing issues in relation to the reluctance of existing medical staff to take on additional sessions or responsibilities due to the changes to taxation and pension rules. Reductions in pension taxation limits has meant that NHS high earners may opt to retire early or choose to reduce the number of additional sessions they work, to reduce their income and mitigate tax charges.

11. Temporary staffing resources are managed by the Health Board's resource bank team, which provides nurses and healthcare support workers. Internal medical locums are sourced through a central locum bank and sometimes by the divisions of the Health Board. Many of the people who work this way will also hold a substantive contract with ABUHB or another NHS employer. Overtime and additional hours are utilised before using agency staff as this is less expensive and provides better continuity of care. External agencies who are on a national procurement framework also provide agency workers at a premium cost.

Pressures resulting in the use of agency staffing solutions and how this is managed

12. Key headlines in relation to the Health Board's overall agency spend are as follows:
- In 2018-2019 temporary staffing represented 11% of the overall pay bill, (agency= 3.85%). This proportion of spend is consistent with 2017-2018.
 - Temporary staffing spend for 2018-2019 was £59.361m. The agency spend in 2018-2019 was £20.757m which represents 34% of the overall spend.
 - Agency costs have increased in 2018-2019 by £2.993m compared to 2017-2018.
 - 84% of all agency spend is on medical and registered nursing. (48% medical and 36% registered nurses).
 - 87% of medical agency spend and 78% of registered nursing agency is due to vacant posts.
13. 65% of the Health Board's temporary resourcing solutions are worked by our substantive staff (nurses, healthcare support workers and locum doctors).

Medical Agency Usage and Expenditure

14. Key headlines relating to the use of agency workers in medical posts are as follows:

- £14.676m was spent on the overall medical temporary workforce, of this £10.065m was spent on agency and £4.611m on internal locums.
- Agency spend for medical and dental workforce for 2018-2019 was £10.065m; which is 7.87% of the overall medical and dental pay bill.
- 69.43 whole time equivalent (WTE) agency and internal locum doctors (paid directly by the Health Board) are used each week, 35.05 WTE are agency and 34.38 WTE are locum.
- 87% of medical agency spend is to cover vacancies, and 1% to cover sickness absence.
- Sustaining medical rotas over numerous sites for a range of specialities presents a real challenge in Paediatrics/Obstetrics & Gynaecology, Emergency Medicine, COTE and Orthopaedics.
- Medical and Dental staff have a vacancy factor of 18.69% which equates to 186.50 WTE vacancies. 23% of the agency usage is within Nevill Hall Hospital where the Health Board has increasing difficulty in attracting substantive and temporary staff. Recruitment campaigns for junior doctors in obstetrics and gynaecology, trauma and orthopaedics and paediatrics have been out to advert between 4 and 9 times for each vacancy in the last 12 months.
- Long standing consultant vacancies in Ophthalmology (5 WTE vacancies over last 3-4 years) and Occupational Health (1 WTE vacancy over last 12 months). Three consultants have been recruited to Ophthalmology and will start within the next 6-9 months following completion of training pathways.
- Vacancies and sickness absence in Health Board managed GP practices contributed £392,000 to the total medical agency expenditure 2018-2019. This equates to 3.89% of the overall medical agency spend.

15. Current agency rates have contributed to increasing expenditure. Agencies on the national framework are not tied into the Welsh Health Circular (WHC 2017-042), which outlines maximum hourly rates of pay for agency doctors. This presents continued problems in negotiating reduced rates. The maximum rate in accordance with the WHC is £97.22 per hour for a consultant. However, the average hourly rate paid by ABUHB to a medical agency for a consultant is £114 per hour. This issue is not contained to areas where there are difficulties in recruitment/skills shortages and is a regular occurrence. The Health Board mitigates this risk by exhausting all avenues to secure internal locum cover in the first instance e.g. 80% of temporary staffing in emergency medicine is provided internally through locums.

Nursing agency usage and expenditure

16. Agency spend for nursing for 2018-2019 is £7.371m which is 4.36% of the overall nursing pay bill. 256.42 WTE are used on agency and bank each week, 83.88 WTE are agency and 172.54 WTE are bank workers.
17. £17.085m was spent on agency (£7.371m) and bank (£9.714m).
18. The key cost drivers for nursing agency expenditure are:
 - There are 350 WTE registered nursing vacancies, a vacancy factor of 10%. Vacancies are particularly high in surgery and medicine. 78% of agency use is due to vacancies and 20% due to sickness absence. In 2018-2019 sickness was 5.24%, compared to 5.59% in 2017/18.
 - Difficulty in attracting substantive and temporary nurses at Nevill Hall Hospital. This is partly due to its rural location. Vacancies have increased from 60 WTE to 87WTE over the last 12 months representing a 35% vacancy factor for this hospital site. This increase is primarily due to retirements.
 - Staffing additional capacity to respond to increased winter pressures resulted in an increase of both bank and agency expenditure. Registered nurse bank usage increased on average by 20.56 WTE per week and agency by 13 WTE over the winter period (Jan-March 2019).
 - Sickness has fluctuated throughout the year, but increased during the winter period. This is mainly attributed to colds, coughs and flu and gastrointestinal problems. This has resulted in an increase of bank and agency usage from 20% to 28% to cover sickness absence over the winter period.

How the use of agency spend is managed within the Health Board

19. The Health Board reviews all expenditure on a regular basis to minimise the reliance on costly temporary staffing arrangements. Using our substantive staff not only helps reduce spend but offers greater continuity of care and improves patient experience. We want our staff to look after our patients. Set out below are a number of our initiatives:

Improving the Health Board's position in the recruitment market:

- In June 2019 new recruitment webpages and branded materials designed to improve the candidate experience were launched. Feedback from various professional groups has been encouraging and the webpages have already resulted in unsolicited contacts from registered nurses overseas.
- The Health Board has also worked closely with national recruitment campaigns such as the British Association Physicians Indian Origin (BAPIO) – Medical Training Initiative, Student Streamlining Process for registered nurses and the Train, Work, Live campaigns.

- Local medical recruitment campaigns have focused on redesigning job roles e.g. to provide more attractive rotational roles for middle grade doctors, this has proved successful in reducing vacancies in emergency medicine. Multi-disciplinary recruitment to alternative roles to support medical and nursing gaps, such as the appointment of 6 Physician Associates in 2018 and a further 11 in 2019. The Health Board also has ongoing development of advanced care nursing roles to support medical duties, such as Emergency Nurse Practitioners and Advanced Critical Care Practitioners.
- A 12 month registered nurse recruitment plan is operational and will be evaluated in the autumn. This includes recruitment of nurses who trained overseas but are residing in the UK. There is a rigorous local selection process and the Health Board has developed a comprehensive training package which includes assessments for English language skills and clinical competencies. There are currently 27 nurses receiving training to achieve NMC registration. A further 8 nurses have completed their training and are now working as registered nurses in the Health Board. This work has received national recognition.

Maximising the use of internal temporary staffing solutions

- Through the 2019 winter period a number of incentives and initiatives were in place to support safe staffing of additional winter capacity. This provided on average an additional 20.56 WTE bank registered nurses per week. Throughout the winter we also increased occupational health and wellbeing support, including a “Winter Hero” employee communication strategy to support staff wellbeing and to remain in work.
- Agency and bank usage was planned over the winter period using a supply and demand profile tracker to predict usage on a weekly basis. This information was analysed and presented on a weekly basis to the Executive Team for review, discussion and to support any required actions. In addition, the Health Board focused on the importance of effective rostering and the use of technology to make it easier for bank workers to book shifts.
- The Health Board has piloted a medical locum bank system supplied by a company called Patchwork. A pilot of the system commenced in November 2018 in Emergency Departments in the Royal Gwent and Nevill Hall Hospitals. This system is intended to increase use of internal medical locums instead of needing to use agency staffing. The Health Board has seen a range of benefits to date: speed of shift booking via an app, improved accuracy of hours/shifts worked reducing payment errors and increased numbers of doctors willing to undertake locum bank shifts. A 360 degree evaluation of the system will take place to inform planning for next winter. This pilot is in line with the all Wales approach and endorsed by the all Wales Medical Workforce Efficiencies Group and Welsh Government.

- Continued focus on reducing sickness absence. Sickness absence in May 2019 was 4.95%, which is a slight decrease from April 2019 at 4.97%. Reducing sickness absence and supporting the wellbeing of all staff is a key Health Board priority. The focus is now on understanding the reasons behind the main cause of absence (stress, anxiety, depression) so that appropriate interventions and support can be provided. This will help reduce the gaps in our workforce.

Progress ABUHB is making in establishing a better understanding of the expenditure on agency staff and its relationship to other expenditure on temporary staffing

Nursing & Midwifery

20. The Health Board's nursing agency expenditure is 11% (£7.371m) of the nursing agency spend across Wales. Whilst expenditure has increased over the last two years, it is the second lowest spend on agency after Cwm Taf HB (£6.992m). With the exception of Cwm Taf, all other Health Boards have spent between £2.239m and £6.973m more than ABUHB in 2018-2019.
21. In 2016, the Health Board proactively undertook significant work to eradicate the use of "off contract" agency, to meet financial governance requirements, improve quality and to reduce costs. As a result, the Health Board reduced its registered nursing agency expenditure from £10.176m in 2015-2016 to £5.460m in 2016-2017 and £5.809m in 2017-2018. This had a direct impact on increasing internal bank costs over the same period. Bank expenditure increased from £4.730m in 2015-2016 to £7.053m in 2016-2017 and £8.690m in 2017-2018.
22. However, in 2018-2019 the Health Board's costs for bank and agency have increased due to increased registered nurse vacancies. Vacancies have increased from 275WTE to 350WTE over a period of 12 months. This is an increase of 2% in the overall vacancy factor from 8% in 2017-2018 to 10% in 2018-2019. The increase has been due to a 15% increase in the number of retirements over the last 2 years. At the same time there were a higher number of leavers than new starters. The nursing turnover rate for 2018-2019 was 9.10% compared to 8.50% in 2017-2018.
23. Bank spend increased to £8.690m in 2017-2018 and has further increased to £9.714m in 2018-2019. Vacancies and difficulties in recruitment has also meant that agency costs have increased to £7.371m in 2018-2019 from £5.809m in the previous year.
24. The Health Board supports the all Wales Nursing Workforce Supply Group and is working to refine all Wales reporting of temporary staffing expenditure. The Health Board has also made the decision to embark on overseas recruitment to improve the overall vacancy position.

Medical & Dental

25. Health Board expenditure on medical agency constitutes 19% (£10.065m) of the medical and dental agency spend across Wales in 2018-2019. It has spent the third highest amount on agency after Betsi Cadwaladr ULHB (£14.028m) and Cwm Taf LHB (£13.853m). Compared to all Wales the Health Board has the highest % increase (40%) for agency spend over the last two years. Two other health boards have slight increases under 7%, and three health boards have reduced their agency spend ranging between a 50% and 70% reduction.
26. Medical agency and locum costs have increased from £4.771m in 2015-2016 to £10.065m in 2018-2019. Over the same time period, internal locum spend has also increased from 2015-2016 £3.452m to £4.611m in 2018-2019.
27. To better understand this position regular meetings are held with every division to ensure scrutiny of the use of medical agency and to reduce agency rates of pay, optimise recruitment options and identify more sustainable staffing solutions.
28. The Health Board supports the all Wales Medical Workforce Efficiencies Group and is working with this group to refine all Wales reporting for temporary staffing expenditure.

Further projects and initiatives aimed at managing temporary staffing costs

29. The implementation of the Health Board's Clinical Futures Strategy and the opening of the Grange University Hospital in 2021 will require service and workforce reconfiguration that provides new ways of working and changes to skill mix e.g. training senior Healthcare Support Workers to undertake duties currently performed by nurses. In addition, efficiency plans are focused on reducing sickness absence and improving roster effectiveness.
30. There are a number of projects and initiatives aimed at improving supply and managing temporary staffing costs, these include:
 - Maximising registered nurse delegation practices - a pilot to evaluate the effectiveness of registered nursing delegation practices to health care support workers has been undertaken on a surgical ward at Nevill Hall Hospital. This has identified a number of opportunities to improve delegation practices, support 'top of the licence' working and patient care. The findings are being tested on a comparable ward with a view to rolling out learning and guidance on an all Wales basis working in conjunction with Health Education Improvement Wales.
 - Increasing opportunities for multidisciplinary working - There are a number of actions underway to reconsider skill mix to support staffing on our acute wards.

These include opportunities for multi-disciplinary teams including more flexible use of therapy staff and new roles such as Physician Associates, enhanced health care support worker roles in ward areas and multidisciplinary team working in Primary Care settings.

- All Wales Nursing Bank - The Health Board is supportive of the concept of a regional nursing bank to allow staff to move between organisations. The evaluation of the test of concept pilot across Swansea Bay and Cwm Taff Morgannwg Health Boards will need to provide assurance around compatibility of technology for efficient rostering, consistency of practice around training and an all Wales move to weekly pay.
- Exploring opportunities to engage temporary solutions in a different way in readiness for next winter. This includes maximising opportunities to use overtime and greater use of annualised hours contracts.

Summary

31. Across Wales the experience is one of increasing demand for services compounded by difficulties in recruiting staff both locally and nationally. Using a temporary workforce to cover gaps in the substantive workforce can be costly, but necessary in order to provide and maintain safe services and quality patient care. This is reflected in increased expenditure on agency staff across Wales.
32. ABUHB's main focus is on recruiting substantive staff (medical and non-medical) and retaining skills and experience, as well as promoting multidisciplinary working. This will reduce the need for expensive temporary resources.

**Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan/
Aneurin Bevan University Health Board
25 June 2019**

Eitem 9

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon